

TARTALOMJEGYZÉK

HIRDESD AZ IGÉT!

Dóczi Ákos: A szolgáló keresztyén jellem	1
Nagy Ferenc: Hamis tanúzás	4

BIBLIATANULMÁNY

Kozma Zsolt: Az erőszaktól a megbocsátásig	6
--	---

BIBLIAI TÁJAK – EMBEREK

Stephen Z. Hearne: Megbocsátás az Újszövetségben.....	13
Shirley Stephens: A nők helye az első században.....	17

A SZOLGÁLAT ÚTJÁN

Durkó István: Isten erejének megtapasztalása az elhívás és az engedelmesség által.....	22
--	----

MISSZIÓTÖRTÉNETI SZEMELVÉNYEK

Szebeni Olivér: Jacob Braun – Az első énekmester	27
Pátkai Béla: Rövid megemlékezés Billy Graham 90. születésnapján	31

MÉCSSES A TE IGÉD

Dr. Matus István: A megszentelődés bibliai útja (1.).....	38
---	----

ISTEN NÉPE A GYÜLEKEZETBEN

Szebeni Olivér: A „Teljes bibliai misszió”	48
--	----

TANULMÁNYI SZEMLE

Liptai Gábor: Misszió a harmadik évezredben (2.)	52
--	----

SAJTÓFIGYELŐ

Lukács Ágnes: A vallásosság szerepe a cigányság integrálásában (A tuzséri Kegyelem Cigány Baptista Gyülekezet)	58
--	----

Baptista lelkesi szakfolyóirat

Szolgotárs

2009. második negyedév

XVIII. évfolyam

2. szám

A Magyarországi Baptista Egyház kiadványa

Felelős szerkesztő: *Lukács Tamás*

Felelős kiadó: *dr. Mészáros Kálmán* egyházelnök

Tördelőszerkesztő: *Lukács Tamás*

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

1068 Budapest, Benczúr u. 31.

Telefon: 352-9993

Fax: 352-9707

E-mail: ltg952@pr.hu

<http://szolgotars.fw.hu>

A folyóirat önköltségi áron megvásárolható
és előfizethető a Baptista Kiadónál.

Egy szám ára: 600 Ft,

egyéves előfizetési díj: 2400 Ft.

Megjelenik: negyedévente

ISSN 1218-425X

HIRDESD AZ IGÉT!

*Dóczi Ákos**

A szolgáló keresztyén jelleme

„Amit pedig szóltok vagy cselekesztek, mind az Úr Jézus nevében tegyétek, hálát adva az Atya Istennek őáltala.”

(Kol 3,17)

*

A napokban temetési igei szolgálat után az elhunyt életútját olvastam fel, melyben a következő, számomra újszerűen megfogalmazott sorokat találtam, egy negyvenhét év házasság után elhunyt férfiről: „Békében, családi hangulatban, egymás gondolatait olvasva, boldog házasságban éltek...”. Ez az idézet a férj és a feleség közötti összhang kifejezése. Azonban a mi életünket is olvassák mások, de nem csak ideális értelemben és segítő szándékkal! A körülöttünk élők látva az életvitelünket, mindazt, ahogyan a gondolatainkból szavak, majd szavainkból tettek lesznek, kialakítanak rólunk egy véleményt.

Vajon mi valóban keresztyének, krisztusiak vagyunk-e, a környezetünk Jézust olvassa-e rajtunk keresztül? Esetleg még mindig ott tartunk, hogy mi magunk akarjuk őt szolgálni, önerőből igyekszünk bizonyosságot tenni róla, és az emberek nem is látnak mást, csak bennünket. Ebben az esetben nem a klasszikus értelemben követünk el bűnt, mely életvitelünkben olyan szembeötlő módon jelentkezne. Itt a Biblia a bűn lényegére mutat rá, vagyis a bűn az, hogy nem hitből fakadnak a tetteim, vagyis ebben az esetben, Jézus szavait idézve: a „...*bűn az, hogy nem hisznek énbennem*...”. Meg lehet szokni, és fel lehet építeni egy életet, elnyerve vele mások elismerését, megnyerve, meggyőzve az „egész világot” arról, hogy mi milyen jó szándékú, kedves, önfeláldozó emberek vagyunk, de lehet, hogy az örökös Istenre utalásban, uram-uramozásban, lelkünk kárt vall. Mint ahogy elsősorban vallásos életvitelükhöz ragaszkodó, megtéretlen farizeusok életében Jézus felhívásából, ébresztetéséből láthatjuk. Mi is sokszor szívesebben altatjuk és ámitjuk továbbra is magunkat azzal, hogy mi elégségesek vagyunk önmagunk számára, esetleg néha-néha rászorulónak érezve magunkat, olykor segítségül hívjuk őt, de azután csakhamar függetlenítjük is magunkat tőle. Viszont saját erőforrásainkban csakhamar kiderül, hogy végesek vagyunk, és éppen akkor van nagy szükség bemutatni Krisztust, amikor a mi erőnk, türelmünk, kitartásunk, bölcsességünk, ötletünk elfogyott. Vagyis ahol elfogynak a mi jó szándékú, segítőkész eszközeink, terveink, ott felismerjük ráutaltságunkat, és hozzá fordulhatunk vezetésért, hogy neki átengedve az irányítást ő kapjon teret a jó végezhvitelében.

Isten célja – ahogy láthatjuk Pál vagy a többi küldött életében is –, hogy rajtunk keresztül az ő Fiának és drága Lelkének az akarata érvényesüljön, hogy legyünk cselekvői az ő céljai megvalósításának. Többé ne mi éljünk tovább a neki való engedelmségre és követésre törekedve, hanem éljen bennünk a Krisztus!

Egy formabontó világi pszichiáter a maga szókészletével (mentális gyógyulás elérése érdekében) ezt a következőképpen fogalmazta meg: „Mindannyian nagyon mély hipnózisban

élünk. A kérdés csak az, hogy hogyan lehet fölébredni a valóságra, vagy a valóság egy annál jobb megközelítésére, mint amire megtanítottak, félrevezettek minket.”

Jézus Krisztusban eljött számunkra a valóság! Ő az út, az igazság, és az élet... Beismerhetjük, hogy nélküle semmit sem tudunk tenni!

Pál apostol a damaszkuszi úton, azon túl, hogy a feltámadt és megdicsőült Úr Jézus Krisztussal állt szemben, találkozott önmagával, a saját önzésével és Istentől való függetlenségével, torz önbizalmával vallásos eszmerendszerbe csomagolva. Mindaz, aki volt, szembetalálta magát a mindenható Isten szentségével és tisztaságával, és beismerte, hogy milyen nehéz neki az ösztöke ellen rugódoznia. Az ellen az isteni rend ellen lázadt, melyben Isten az első helyre kívánt kerülni az életében, hogy áthatva, betöltve az életét fel szabaduljon az örömteli, hálás, kegyelemtudatból fakadó szolgálatra.

Vagyis röviden összefoglalva: keresztyénként élni azt jelenti, hogy lemondok önmagamról, átengedem az életemet Isten irányító befolyásának, és ekkor a tőle való függésben fel szabadulok az ő rendelkezésére és embertársaim felé kifejeződő, hálás és önzetlen szolgáló szeretetre.

Ebből fakad, hogy az életünkben attól a pillanattól kezdve, hogy felismertük Isten ránk vonatkozó tervét és akaratát, nélkülözhetetlenné válik a neki való engedelmség kifejeződéseként a szolgálat. Ebben a kapcsolatban egyszerre jelentkezik az alá-, fölérendeltségi és a mellérendeltségi viszony. Vagyis egyfelől Isten rabszolgái vagyunk, mely helyzetben nem azt tesszük, amit szeretnénk, sőt, haszontalan szolgaként csak azt tesszük, ami a dolgunk, bármiféle elismeréstől vagy dicsérettől mentesen, napszámosként, abban a kiváltságban részesülve, hogy az Úrnak dolgozhatunk. Másfelől pedig Isten munkatársaiként kapcsolódhatunk be a szolgálatba, ahogy egy helyen Jézus mondja a tanítványainak, hogy ti a barátaim vagytok, mert be vagytok avatva a jövőbeli tervekbe is, és nem kiszolgáltatott rabszolgák, akik azt sem tudják, mi az Uruk jövőbeli terve, mi a szándéka az életükre nézve.

Jézus Krisztus számunkra ebben az engedelmségben és szolgálatban a példa, akinek az indulata kell hogy érvényesüljön a mi életünkben is, aki engedelmes volt egészen a kereszthalálig. Elment a végsőig, hogy teljesítse az Atya akaratát, melyet mindvégig késedelem nélkül és teljes odafigyeléssel teljesített. Mindeközben nem veszítette el „önmagát”, hanem az Istennek való engedelmségben és függőségi viszonyban mindvégig megmaradt edesatyjával való élő és szoros kapcsolata. Neki velünk ellentétben nem kellett önmagára találnia, hiszen ő az Atyával egyenlő.

A krisztusi jellem kifejlődése az életünkben egy hosszú, egész életen át tartó folyamat, mely neveltetésünkől és személyiségjegyeinkből, habitusunkból hozott örökségünk, valamint a külső körülmények függvényében jelent majd kisebb

vagy olykor nagyobb harcot, élethelyzettől függően, életünk különböző területein. Önmagunk megtagadása, és az ömber halálba adása, mindig is küzdelmet jelent a számunkra. Egyszerre kell megvalósulnia a feltétel nélküli önátadásnak és az összpontosított életvitelnek, a tudatos tevékenységet is igényelő harcnak. Ez a keresztyén jellem formálódásának Isten szerető gondoskodásában, bennünk lévő Szentlelkén keresztül átél és megélt folyamata, hogy egyre inkább Krisztus-arcúak legyünk. Ezáltal és csak is így, egyenként, egy közösségben élve, valóban kifejező eszközei lehetünk ebben a világban a mi Urunknak.

A jellem meghatározását követően a jellemünk kialakulását és változását egy folyamaton keresztül igyekszem bemutatni, hogyan lesznek a gondolatokból szavak, a szavakból cselekedetek, a cselekedetekből szokás, szokásokból életstílus, életfelfogás, mely meghatározza már ezen a földön, hogy miben élünk a jelenben itt a földön, és hogy hová tartunk halálunk után!

Mi a jellem? Jellem, jellemzés, jellemző. A jellemből fakad, hogy valakiről milyen jellemzést adunk. Egy meghatározást a személy jellemző önkifejezéséből, szavaiból és cselekvéséből állapítunk meg. Tegyük hozzá őszintén: jól vagy rosszul, attól függően, hogy a szemünk előtt vagy a szívben végbemenő dolgokra figyelünk. Egyszóval: a jellem egész életünk jellemzője.

A Magyar értelmező kéziszótár egyik meghatározása szerint: „Valakinek (erkölcsi) elvekhez való szilárd ragaszkodásban megnyilvánuló magatartása”, a jellemes ember pedig „nemes erkölcsi elveket valló és hozzájuk ragaszkodó” egyén. A Bibliában „isteni” jellemzésen keresztül látjuk a jelentését: „*Élt Úc földjén egy Jób nevű ember; aki feddhetetlen és becsületes ember volt, félte az Istent, és kerülte a rosszat.*”¹

Nagyon ritkán hallottam emberekre jelzőként a jellemes kifejezést, annál inkább gyakori, pejoratív szófordulat a „jellemtelen alak” megnevezés. Úgy látom, hogy a jellem meglétét elvárások szintjén igényeljük a másiktól, viszont ha nincs meg, akkor azt rögtön észrevesszük. Másokban mindig élesebben keressük a jellemet, mint magunkban, ennek oka ó-emberi természetünkben keresendő. Amíg a másikkal foglalkozom, nem kell szembesülnöm az életemben fellelhető hiányosságokkal. *Márai Sándorral* együtt meg vagyok győződve, hogy egy mélybenező önvizsgálatban nagyon érdekes, izgalmas és kihívásokban bővülködő utazásban vehetünk részt, melyet ekképpen fogalmazott meg: „Az igazi élmény az ember számára tehát elsőrendűen ennyi: önmagának megismerése. A világ megismerése érdekes, hasznos, gyönyörködtető, félelmes vagy tanulságos; önmagunk megismerése a legnagyobb utazás, a legfélelmesebb felfedezés, a legtanulságosabb találkozás. Rómában vagy az Északi-sarkon járni nem olyan érdekes, mint megtudni valami valóságosat jellemünkről, tehát hajlamaink igazi természetéről, a világhoz, a jóhoz és rosszhoz, az emberekhez, a szenvedélyekhez való viszonyunkról. Mikor értelmem eléggé megérett erre, már csak ezt az élményt kerestem az életben.”²

Amit a felszínre hozunk, leginkább nem örömteli élmény, de megéri vállalni a kockázatot, mert csak így juthatunk előre. Meggyőződésem, hogy egy szolgáló keresztyén jelleméhez hozzátartozik a folyamatos ige szerinti önvizsgálat, mely segít abban, hogy feddhetetlen életet élhessünk.

Feddhetetlenül élni nem jelent egyet a büntelen étellel, sokkal inkább jelenti a bűnök felismerését, azok folyamatos

megvallását, és a megvallott bűnöktől való elfordulást, vagyis benne van a folytonos növekedés lehetősége. Nem véletlenül a páli levelek közül a pásztori levelekben kulcselvársként van megfogalmazva a feddhetetlenség³ a gyülekezet vezetőire és a munkatársakra, Timóteusra és Tituszra nézve. Pál jól tudta, hogy sem a fiatalok, sem a gyülekezet idősebb tagjai előtt nem lehet tekintélye a fiatal szolgatársainak és neki sem. Sem az Úr Jézus, sem Pál nem kért nagyobb dolgot, mint ami az ő életükben is megvalósult. Őszintén és tisztán, hitelesen mi is csak azt várhatjuk el környezetünkől, amit mi magunk is megélünk, és amire a megszentelődésben eljutottunk. Bár abszolút értelemben nem, de általánosságban véve igaz, hogy egy gyülekezet csak addig tud és akar eljutni és az lesz a lelki igénye, ami a lelkipásztor és a mellette álló előljárók, igehirdetők és szolgálatttevők igénye. Nem tudunk vágyat ébreszteni a gyülekezeti közösségben a nagyobb szentség és az Istentől való függés iránt, ha mi magunk csak beszélünk róla, de nem éljük meg.

Legyünk őszinték magunkhoz, és lássuk meg, hogy mire jutottam, jutottunk el!⁴ Vagyis ha a gyülekezet valamit másképpen lát, azt is kijelenti majd Isten nekik, ha mi a Jézus Krisztusban kapott tökéletesség szerint gondolkozunk.

Vádlónk, az ellenség így nem tud fogást találni rajtunk, melyen keresztül elbizonytalaníthatna minket, és a körülöttünk élő emberektől sem kell rettegünk, hogy ki fog leleplezni bennünket. Elejét vehetjük így emberi kapcsolataink elsorvadásának és leépülésének, ehelyett nyitottak lehetünk felebarátaink problémáira, és nyitottabbak lehetünk az ellenünk elkövetett bűnök megbocsátására. Nem utolsósorban pedig segíthetünk mások problémáinak megoldásában.

Ha szolgálatttevőként nincs gondom a magam fizikai, mentális és lelki egészségének megőrzésére, alkalmatlan leszek mások nehézségeinek biblikus kezelésére. Ez alatt még képmutatóvá is válok, mivel miközben tudom, mi a helyes, én mégis másképpen cselekszem. Ha ez hosszú ideig jelen van az életemben, akkor nem tudok Istennel kiteljesedett kapcsolatban élni. Az Úr is bizonyos értelemben elfordul tőlem: mert az Úr a feddhetetlen emberhez feddhetetlen, de a hamisnak ellenáll.⁵ Bizonyos ideig még „lendületből” tudunk szolgálni, de egyre inkább elgyengülünk, bizonytalanná válunk, és egy idő után értelmetlennek látszik az istentiszteleteken való részvétel, az imádság, az igeolvasás, a személyes bűnvallás stb. Kiüresedett és céltalan, szokásokon alapuló, felszínes, kizárólag elméleti keresztyénné válunk, ha egyáltalán a szokások mélyen meggyökereszkednek bennünk, mert egyébként a gyülekezetbe sem megyünk már el.

Attól függően, hogy milyenek a gondolataink, fogalmazzuk meg azokat, és lesznek belőle szavak, majd összefüggő, egymáshoz kapcsolódó mondatok. Gondolataink határozzák meg azt, hogy van-e kedvünk egyáltalán kapcsolatot építeni a másikkal. Van-e igényünk megismerni a másik hétköznapijait, érdekel-e a véleménye, vagyis a gondolatai bizonyos dolgokról.

A gondolataink és beszédünk közötti összefüggésről, annak következményeiről a Biblia nagy felelősségre int, melyet Jézus így fogalmazott meg: „*Szavaid alapján mentenek fel, és szavaid alapján marasztalnak el téged.*”... „*A saját szavaid alapján ítélek meg, gonosz szolga!*”⁶

Megtérésünk előtt egy olyan világban éltünk, melyben alapvetően a körülményeink, lehetőségeink és adottságaink határozták meg a gondolatainkat, és született meg belőle egy életérzés. Ha jól mentek a dolgok, és bővülködünk, akkor elfo-

gadhatonak, sőt jogos igényként és elvárásként értelmezve fogadtuk el a környezetünket, és ezt tekintettük normálisnak (ha volt egyáltalán az életünknek ilyen örömteli szakasza).

Ha pedig rosszul mentek a dolgok, akkor igazán volt miért elkeseredni, és legalább a környezetünk is megértette a panaszunkat, vagyis „jogosan” elégedetlenkedhetünk és zúgolódhattunk, hiszen van vagy volt miért.

Miután Krisztussal találkoztunk, és behívtuk az életünkbe, az ő fénye világított rá arra, hogy a gondolatainknak mire kell irányulnia. A „*Mert ahol a kinsed van, ott lesz a szíved is*”⁷ gondolatmenet alapján elmondhatjuk, hogy amire irányulnak a gondolataink, az számunkra a legértékesebb és a legfontosabb. Bár nem megy olyan könnyen kimondani, hogy mindaz, ami ehhez a földhöz köt bennünket, másodlagos értékű, és nekünk először Isten országát kell keresnünk, és az ő igazságát és nem a mienket⁸, ugyanis a többi ráadás. Gondolkodásmódunkban mégis elkezdődik ennek az értékrendnek az érvényesülése, ha meg nem reked valahol „félúton”.

Tehát az alapvető hiba a gondolkozásunkkal van, hiszen az határoz meg mindent. Szavakat, tetteket, szokásokat, életstílust, életvitelt és az örök életben elfoglalt helyünket.

Természetesen nem egyutas következményről beszélhetünk, hanem oda-vissza kapcsolat az előbb említett gondolkozásból fakadó cselekedetek, a következmények és a gondolkozásunk között. Ezeknek a felügyeletében és irányításában teljesen át kell engedni magunkat Megváltó Istenünknek. A fent említett folyamat esetében – bármely területen is mutatkoznak hiányosságok az életünkben – ne elégedjünk meg azok felszínes kezelésével! Sokszor választjuk a könnyebb utat, és ahelyett, hogy a bűneinkből megtérnénk, a keresztyén szókészlet felhasználásával vétkeink átcímkezésével „oldjuk meg” a problémánkat: őszinteségnek mutatjuk be a meggondolatlan és bántó kritizálást, törvényeskedést, sértő módon fogalmazzuk meg, a szeretetet nélkülözve testvéreink hibáit, tévedéseit. „Ami a szívemen, a számon” alapján, ehhez a magatartáshoz makacsul ragaszkodva, igyekszünk elhitetni másokkal, hogy ez már így van jól, és ezt másoknak is el kell fogadniuk, mert ebből mi nem tudunk megváltozni, „én már csak ilyen vagyok” alapon.

Félénkségünket, visszahúzódó személyiségünket alázatként próbáljuk bemutatni a környezetünknek, akik ezt el is hiszik, hiszen elég csak ránk nézni. Súlyos következményei lehetnek ennek, hiszen ott, ahol szükség lenne a határozott, és következetes fellépésre, amikor az ige is ezt kívánná tőlünk, erre képtelennek bizonyulunk.

Rámenős, agresszív megnyilvánulásainkat céltudatos törekvésként beállítva, előadva elhitetjük másokkal, hogy mi mindent az Úr Jézus nevében teszünk, aki megtisztította a templomot, arról megfeledkezve, hogy Urunk szolgálata alatt erről nagy valószínűség szerint egyszer (Jn) olvashatunk a Bibliában.

Lehetne folytatni a sort azokkal az ömberi természetből fakadó viselkedésmódokkal, melyeket igyekszünk magyarázni, és így ajánlani önmagunkat másoknak, elhitelve velük, hogy mi valóban megváltoztunk, holott a szívben nem történt változás. Csak kicseréltük az árun lévő szavatossági időt jelző cédulát, így szeretnénk a romlott árun túladni, ezzel másokat is veszélyeztetve. Pál ezt a korinthusi gyülekezethez írt levélben így fogalmazta meg: „*Nem önmagunkat ajánljuk ismét nektek, hanem lehetőséget adunk nektek a velünk való dicsekedésre, hogy legyen mit felelgetek azoknak, akik azzal dicsekednek, ami csak látszat, és nem azzal, ami a szívben van.*”⁹

Rövid távon megvezethetünk másokat, és elhitethetjük

velük azt, amit mi is szeretnénk, de hosszú távon lelepleződik a gyülekezet és még hamarabb a környezetünk előtt. Nem tudjuk elleplezni azt, hogy kik is vagyunk valójában, mert „*Ahogy a víz tükrözi az arcot, úgy tükröződik a szívben az ember.*”¹⁰

Összefoglalva tehát, Jézus Krisztus tanítványa, az ő szolgálatában állva nem elégedhet meg azzal, hogy megálljon a fejlődésben, elfogadva a kezdeti sikereket, és abból „kihúzni a végéig”. Törekednünk kell a szolgálatunk közben a gyülekezetben, a munkahelyen és a családban eltöltött időt mindvégig Isten előtt eltöltött időként, istentiszteletként megélni. Az életünk hétköznapi és apró dolgaiba is be kell engednünk az Urat. Keresve az ő jóváhagyását, igenlését, illetve elfogadni diagnózisát, és kijelentésének fényében alávetni magunkat gyógykezelésének, melyben átengedjük életünk féltve őrzött területeit neki. Csak így jelenthetünk áldást a környezetünk számára, és így lesz szolgálatunk ténylegesen annak nevezhető. Ne elégedjünk meg rejtegetett bűneink felszínes kezelésével. Engedjük meg az ő életének a kiteljesedését magunkban! Robertson ezt így fogalmazta meg: „Az igazság a jellemben van. Krisztus nem egyszerűen csak az igazságot mondta, ő volt az igazság maga, a maga teljességében, mert az igazság nem a szavaké, hanem az életé és a lété.”

Amen

Hivatkozások

- 1 Jób 1,1.
- 2 Márai Sándor: Füves könyv – *Arról, mi az élet igazi értelme.*
- 3 1Tim 3,2; Tit 2,8.
- 4 Fil 3,15–16.
- 5 2Sám 22,26–27; Péld 11,20.
- 6 Mt 12,37; Lk 19,22.
- 7 Mt 6,21.
- 8 Mt 6,33.
- 9 2Kor 5,12.
- 10 Péld 27,19.

* Dóczy Ákos életútja

1976-ban született a Bács-Kiskun megyei Kiskunhalason. Szüleivel Kunfehértón lakott, ahol az általános iskola után Kiskunhalasra járt, hogy gépészmérnöki képezését megszeresse. Édesanyja és anyai nagyszülei révén gyermekkorától járt a kiskunhalasi baptista gyülekezetbe, de a középiskolai évek alatt önmegvalósításában, Isten létét kizárva életéből, próbált független életet élni. Életének értelmét eleinte a bulizgatásban, kerékpározásban, majd az európaivá szelídített keleti vallások megértésében kereste. Érettségi után a mérnöki éven fordult újra az ige felé, keresve a válaszokat, melyeket fokozatosan meg is kapott élő hitű, őszinte nővérén, barátain és későbbi lelkipásztorán, *Szegedi Tivadaron* keresztül. 1995-ben tért meg és merítkezett be Kiskunhalason. Másfél év jánoshalmi Baráti Missziói Szolgálatnál eltöltött polgári szolgálatot követően jelentkezett a Baptista Teológiai Akadémiára, melyet 2002-ben fejezett be Mátészalkán, első szolgálati helyén, ahol lelkipásztorrá avatták. A BTA tanulmányi éveit 1999-ben kötött házasságot *Somogyi Violával*. Első gyermekük, *Kristóf* Budapesten, első lányuk, *Ágnes* Mátészalkán, majd *Johanna* Baján született, ahova 2006 augusztusában költöztek, ahol jelenleg is a baptista gyülekezet lelkipásztora.

Nagy Ferenc

Hamis tanúzás

Pál apostol figyelmeztet arra, hogy Isten elleni hamis tanúzás lenne az, ha olyan cselekedetet tulajdonítanánk önénk, amely ha nem is lenne személyére nézve bántó, ám csupán kitalált dolog lenne (1Kor 15,15). Viszont ennek ellenkezője is hamis tanúzásnak számítana, ha tudniillik Isten (=Jézus) tettét bátrak lennénk elvitatni tőle. Talán a legbántóbb és leggyakoribb hamis tanúzás abban mutatkozik meg, ha Isten beszédét (igéjét) megváltoztatják, akár úgy, hogy hozzátesznek, akár úgy, hogy belőle elvesznek. Erre különösen figyelmeztet a Kijelentés! Az ilyen bűnfajta gyakran előfordult a szent történelem folyamán. Felvetődik tehát a kérdés, milyen ismertetőjele van esetlegesen az ilyen bűnnek? A választ Isten igéje maga adja meg.

Sokan merészeltek úgy nyilatkozni, hogy az ige, amelyet hirdetnek, Isten igéje, Isten üzenete. Isten a régi időkben kijelentette, hogy prófétát támaszt, akinek szájába adja az ő igéit. Izraelben választhattak királyt, szavazataikat leadhatták valamelyik jelöltre az emberek, de a próféta mindig csak Isten ajándéka volt. Ez jelentősen korlátozta az önkényes „igeközléseket”. A prófétának pedig kötelessége volt az ígét átadni akkor is, ha az felzúdulást váltott ki az érintettek között. Számára más választás nem volt, mérlegelnie nem lehetett. – Ha esetleg olyan próféta vagy álomlátó támadna, aki jelekkel is képes volna megerősíteni szavait, de bálványtiszteltetre csábítana, amely ellentétes az isteni alaptörvényekkel, akkor ezzel azt bizonyítaná, hogy nem Isten szól belőle, ezért hallgatni az ilyenekre jeleiket látva sem szabad! Vagy ha az Úr nevében mondott ige, ha nem teljesedne be, ez is leleplezné a „prófétát”, mert csak vakmerően, hamisan szólt volna (5Móz 13,2–6; 18,16–22). – Nagyon tanulságos Bálám „próféta” esete, aki Bálák hívására és nagy jutalom ígéretere vállalkozott Izrael megrontására, de ezt nem sikerült többszöri kísérletre sem megtennie, mert az Úr átokigé helyett áldásigét adott Bálám szájába. Viszont amikor a nép Móáb meghívására bálványáldozati lakomára elment, kettős hűtlenség bűnébe esett, amely egy megsemmisítő háborús csapás mértékével felérő büntetéssel járt!

Ez az eset is mutatja, hogy Isten az ő akaratát nemcsak választottjai révén érvényesítheti, hanem „alkalmi” eszközök által is. De félreérthetetlené tette Bálám és a megbízó Bálák számára is, hogy Isten Lelke szállt a hamis prófétára. Ezért tehát a saját akaratát, illetve a Bálák kérését teljesíteni nem volt ereje, de amit nem akart, azt pedig meg kellett tennie! – Sok olyan esetet tudnánk elősorolni az Ószövetségből, amelyekben látjuk, hogy Isten mindenkire kiterjedő akaratát élő és élettelen létezőkre egyaránt rá tudja szorítani!

Ha egy álprófeta az Úr prófétájának szájából elorozta Isten üzenetét, és úgy továbbította azt, hogy az Úr mondja, akkor is hamis tanúzás volt az, bár valóban Istentől származó ígét hirdetett, de nem őáltala üzenté azt az Úr! Ebben az esetben hazug száj adta tovább Isten igaz üzenetét, amely pedig az isteni alaptörvénnyel ellentétes volt. Igazat hazudni sem szabad! Az ilyenek „bizonyásgtétele” hazugságnak minősül! „Hazugságot prófétálnak a próféták az én nevemben. Nem küldtem őket, nem parancsoltam nekik, nem is szóltam hozzájuk. Hazug látomást, hiábavaló varázsigéket és maguk koholta csalárdságot prófétálnak” – mondja Isten Jeremiás által (Jer 14,14).

Michelangelo Buonarroti: Jeremiás próféta
A Sixtus-kápolna mennyezetfreskója

Urunk és az apostolok is különös vigyázatra intették a Krisztus-követőket, mert a hamis „Krisztusok és próféták” valósággal előzönlök a földet az utolsó időkben. – Érdemes és tanulságos megfigyelni az evangéliumok alapján a hamis tanúzások terjedését és lezajlását. A célpont akkor is Jézus Krisztus volt, és ma is ő.

A nép amit látott és hallott Jézustól, azt mondta el az ámuló ember keresetlen szavaival. Ezzel szemben a kezdettől fogva ellenségesen viselkedő vallásos elit a maga módján értelmezve „felvilágosító” szándékkal akarta a „hiszékeny” népet kioktatni, különösen pedig Jézus tetteivel kapcsolatosan. A farizeusok mélyen elkeseredve vallották meg egymás között, hogy semmit sem tudnak elérni (a néppel szemben), mert a világ Jézus után megy (Jn 12,19). Azzal mertek dicsekedni, hogy a farizeusok és a vezetők közül senki sem hitt Jézusban. Viszont a nép,

amely vakon követi az Urat, nem ismeri a törvényt, ezért átkozott (Jn 7,48–49). Tehát nem a törvény szerint élöket követik. A tévelygő nép az őket eltévelyítő Jézus után megy. A nép, a szegények Jézus közvetlen baráti köréhez tartoztak, velük együtt a gyűlölt vámszedők is. Tehát a farizeusi kritika szerint Jézus és a törvényt nem tisztelő szegények a bűnösök nagy csoportjába tartoztak. Eltökélt szándékuk volt, hogy Jézussal szembeállítsák, így elszakítsák a népet. A nép ugyanis védőfal gyanánt állt többször is Jézus és az üldözők (az őt elfogni szándékozók) közt. Jézustól féltek, féltették hatalmukat, de féltek a néptől is! Ezt a tervüket azonban csak tisztességtelen eszközökkel valósíthatták volna meg.

Egy vak meggyógyítása különös vitát váltott ki az emberek között. Az ismerősök is kétféle véleményt alkottak erről. Egy közülük azt állította, hogy a meggyógyult valaki más, nem a kolduló vak, míg egy másik ismerős a vak koldussal azonosította őt. A meggyógyult azonban lezárta a vitát köztük, amikor megvallotta, hogy valóban rajta ment végbe a

csoda. Mivel szombati napon történt a „gyógyszer” (egy picinyke sár) elkészítése, a farizeusok kijelentették, hogy Jézus nem Istentől van, mert nem tartja meg a szombatot, viszont mások éppen a csodával bizonyították, hogy Jézus nem lehet bűnös. Maga a meggyógyult prófétának mondta Jézust. A vita tovább szélesedett, amelybe bevonták a szülőket is. Ők a meggyógyultat a saját gyermeküknek ismerték el, tehát nem tévedésről volt szó. Végül mégis a meggyógyult tett pontot a vitára, amikor kijelentette, hogy Isten segítségével nélkül ő továbbra is vakon koldulna. Ezért a kijelentéséért azonban kiközösítették a most már látót (Jn 9,1–34). Megengedhető az ismerősök bizonytalankodása a meggyógyult kiléte felől. Viszont egy kis sár készítése miatt, az emberfeletti tettet észre sem véve, Jézus kiléte felől kétséget támasztani riasztóbb vak-ság, mint a testi világtalanság. A szülők félelmükben csak a fiukat vállalták. Azonban a meggyógyultat nem lehetett eltántorítani hitétől, a világosságból az éjbe visszatérni, a koldus-tarisznyát ismét a vállára venni, vagyis hamis tanúzásra nem kényszeríthette senki! Egyszer Jézus a kapernaumi zsinagógában tisztátalan lélektől megszállott embert szabadított meg. A menekülő gonosz felkiáltott: „Mi közünk hozzád, Názáreti Jézus? Azért jöttél, hogy elpusztíts minket? Tudom rólad, ki vagy: az Isten szentje.” Ez a lélek bár igazat vallott Jézusról, sorsát nem kerülhette el, otthagyni kényszerült emberi lakhelyét (Mk 1,23–27)! Jézus az ellene küzdő sátáni erők tanúskodását nem tekintette jótéteménynek, amelyért nekik elismerés járna. – Pál apostollal történt Filippiben, amikor az imádkozás helyére igyekeztek, hogy egy szolgálóleány jött velük szemben, akiben jövendőmondó lélek volt, és jóslásával nagy hasznót hajtott gazdáinak. Több napon át ezt kiáltozta utánuk: „Ezek az emberek a Magasságos Isten szolgálói, akik az üdvösség útját hirdetik nektek” (ApCsel 16,16–18)! – Az apostol Jézus nevében elhallgattatta a kéretlen prókátort. Tisztátalan lélek nem formálhat jogot magának az evangélium terjesztéséhez, sem Jézusról vagy az apostolokról való tanúskodásra.

Jézus tanításait hallva és tetteit látva nemcsak csodálkoztak az emberek, hanem egyre többen és többen hittek benne. Arról is adnak sejtést az evangélisták, hogy a vallási vezetők is kezdtek fölébredni (elsősorban az alacsonyabb beosztású papok), és nem osztották a hivatalos felsőbbségnek a Jézussal kapcsolatosan kialakított és kötelezőnek tartott nézeteit. – Különös és elgondolkodtató, hogy a megszállottaknak a gyógyítására kitaláltak egy „gyógymódot”. Ma is tehetetlenül kell nézniük a legteljesebb mértékben segíteni kész orvosoknak is a „megszállottakat”. Hogy miképpen kezelte Jézus a másféle gyógyíthatatlan betegségeket, azt nem próbálták megmagyarázni (nem is magyarázható), de a „megszállottakat” egy botor

mesével kezelhetőnek állították. Több helyen is szóba jön ez a gyógymód, vagyis az, hogy Jézus Belzebubnak, az ördögök fejedelmének erejével gyógyította a megszállottakat. Így akarták a gyógyítást alábecsülni, Jézusnak pedig a gonosz szellemi világgal való összeköttetését bizonyítani! Jézus ezt a vádat logikus érvekkel elhárította, ugyanakkor hangsúlyozta, hogy csak Isten ujjá, Isten Lelke erejével lehet ezt a szörnyű betegséget elhárítani.

Lázár feltámasztásának híre a többi csodaesemények között is kiemelkedett azért, hogy most immár egy eltemetett, elsiratott ember életre keltéséről volt szó. Mint valami búcsújáró helyre, egymásután érkeztek a látogatók, a csodálkozók Betániába. Sok tanúja volt ennek az eseménynek, és sokan hitre is jutottak ennek a láttán. Eddig is voltak informátorok bőven, akik tájékoztatták a jeruzsálemi vezetőket Jézus dolgai felől, jelen esetben pedig különös sietőséggel vitték a hírt, valószínűen félremagyarázás nélkül, Jeruzsálembé. Ezt a helyzetet annyira komolynak ítélték, miközben azonnal összehívták a nagytanácsot, hogy villámgyors intézkedésekkel elejét vegyék a várhatóan súlyos következményeknek. – „Mit tegyünk? – kérdezték. Ez az ember sok jelt tesz. Ha hagyjuk őt, mindenki hisz majd benne.” A főpap, Kajafás szavai a tanács-talanságot feloldották: „Jobb, hogy egyetlen ember haljon meg a népért, semhogy az egész nép elveszen” (Jn 11,45–50). Ez a kijelentés profetikusan hangzott, és megfelelt a kijelentett igazságnak is, de maga a főpap és a tanácsbeliek nem vonatkoztatták a világ megváltásának az Úr halála által történő, eleve elrendelt tervére. Pál apostol jegyzi meg, ha a világ fejedelmei felismerték volna a dicsőség Urát, nem fe-szítették volna meg. Ettől csak a maguk megingott uralmi helyzetének megoldását remélhették. És most jutottak egyetértésre abban, hogy Jézust meg kell

ölni! Amíg a hivatásos vallási vezetők elől jártak a hamis tanúzásban, és nem voltak bölcsek az Isten dolgaiban, addig a lebecsült nép mérfölddel megelőzte őket. Amint látták Jézus csodatetteit, a megszabadultakhoz csatlakozva dicsőítették Istent. Felismerték, hogy Jézusban isteni életerő, és nem sátáni dinamizmus működik, amidőn a szenvedőknek, a nyomorúságban veszteglőknek szabadulást szerez. Ha Jézus kilétét nem is tudták úgy pontosítani, mint a tanítványok Cézarea Filippinél, de a gonosz erők teljes kizárásával Isten közeljöttét érezték meg, tudat alatt is! Nem a sátán verte ki a sátánt az emberből, hanem Jézus vette üzőbe a gonoszt, és adott szabadulást a megkötözötteknek!

A hamis tanúzást mint bűnt mindenképpen kerülni kell, de a hallgatás magában nem üdvös „tett”; csak aki vallást tesz Jézusról az emberek előtt, azokról tesz Jézus is vallást Isten előtt!

Mózes próféta
Budapest, Belvárosi Szent Mihály-templom

BIBLIATANULMÁNY

Kozma Zsolt

Az erőszaktól a megbocsátásig

Testvértörténetek a Teremtés könyvében

A világ azt kérdezi tőlünk: adhat-e a Szentírás valamilyen érdemleges feleletet századunk életüket kioltó, értelmetlen (igazolt) erőszakára? Az egyház viszontkérdése: képes-e az emberiség más választ adni, mint a Bibliát? Tudjuk, milyen nehéz eljuttatni a hatalmukkal visszaélőket a „tanuljátok meg tőlem, hogy én szelíd vagyok és alázatos szívű...” (Mt 11,29) mélységébe, s talán éppen ilyen nehéz felemelni a kiszolgáltatottakat az „*Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek!*” (Lk 23,34) golgotai magasságára, pedig erről mint missziói feladatról az igehirdető és a pasztoráló egyháznak nem szabad lemondania. A keresztkörül elszabadult vad indulatoknak, de a krisztusi követelményeknek is a gyökere ott van már az Ószövetség első könyvében, a Káin–Ábel, az Ézsau–Jákób, a testvérek és József történeteiben.

A Teremtés könyvét lehet bevezetéstaniilag tagolni: őstörténetek (1–11. rész) és ősatyák történetei (15–20.), elemezték forrásaik szerint (jahvista, elohista, papi rétegek), de a teológiai felülről látás megengedi azt is, hogy a testvértörténetek nézetéből fogjuk fel. Ezek kiindulópontja egy gyilkosság: Káin megöli Ábelt, végpontján József megbocsát testvéreinek. Vad indulatok, gyűlölet, kiszolgáltatottság... testvéri ölelés, csók. Erre tart a testvérek és a féltestvérek útja? Megölelik majd egymást Izsák és Izmael, s mindazok, akik ma még csak a káini haragnál, a lecsüggesztett fejnél (Ter 4,5) tartanak? S az egyház? A világvallások zürzavara, a szekularizáció kietlensége közepette tud-e még visszhangosan kiáltani az erőszak pusztaságában?

Jelen írás a tanulmány és az esszé vagy a műfajtalanság területén mozog, s kérdéseinkre a Teremtés könyvének már említett három testvértörténetéből keres bibliai-teológiai választ.¹

Hol van a testvéred? (Ter 4,1–16)

A bűnbeesés utáni első esemény erőszakotörténet, az őnhatalmú ember és a kiszolgáltatott ember története. Az ember (névelővel, tehát nem személynév) ismeri feleségét, az fogan és megszüli Káint. Nem az ige (ismerte, mint a 17. és 25. versben), hanem az alany, az *ember* áll a mondat élén, mert ez az „adamiták” nemzetségtáblája. De a káiniták sora holtág (17–24.), az emberiség „eredetkönyve” (5,1; 6,9; 10,1; 11,10; 25,12) Séttel kezdődik. Az erőszak nem sors, nem végzet – megszüntethető, semlegesíthető.

A népetimológia szerint Káin neve szerzeményre, nyereségre utal (Neovulgata: kaptam, Károli: nyertem), de a főnév maga dárdát jelent (2Sám 21,16), ami eleve harcias, erőszakos természetet jelöl. Különös az is, hogy Káin nem gyermek, nem fiú, hanem *férfi*, erős, határozott egyéniség. Egy férfi születik, aki kezébe veszi az életet. De az őnhatalmúságnak korlátja van, mert Káin nem csupán férfi,

hanem az Istennel való közösségben születik.² Ami a 2,17-ben kilátásba helyezett büntetés, halál volt, itt áldás és élet. Feltűnhet, hogy a „megismerte”, „fogant” szavak nem ismétlődnek, csak egy új születésről van szó. Hogy a testvérek ikrek lettek volna, az nem biológiai, hanem teológiai kérdés, az tudniillik, hogy az emberiség történetében „ikerként” együtt van a gyilkos és az áldozat. A másodszülött nevét a szentíró nem magyarázza, mert sorsa nevében van: Ábel = semmiség, lehelet, hiábavalóság, s ez utóbbi a Prédikátor könyvének vezérszava. Ő a történelemből valóban eltűnik, mert a 4. részen kívül az Ószövetségben sehol sem jelenik meg. Majd az Újszövetség újítja fel az Ábel-hagyományt (Mt 23,35; Lk 11,51; Zsid 11,4; 12,24).

A Ter 2–3-ban a társas viszony „az ember és felesége” (hétszer), ennek helyébe itt egy másik lép: a férfi (Káin) és az ő testvére (Ábel), s az 1–16-ban a hétszeri előfordulás mellett egyszer sem olvasható az, hogy Ábelnek lenne testvére. A különböző foglalkozás – Ábel juhász volt, Káin földműves – itt nem jelent semmilyen ellentétet, szemben azzal, hogy Izsák ikrei, a vadász Ézsau és a sátorban lakó Jákób eleve ellenségek (Ter 25,19–34). Csupán arról van szó, hogy megjelenik a két alapkultúra, a földművesség és a pásztorkodás, talán még arról is szól, hogy ez a kettő kiegészíti egymást. A másságot úgy kellett volna elfogadni, mint ahogyan szüleik férfi és női mivoltukat: az egymásra utaltságban. De nem ez történik, mert amiképpen a férfi és a nő eltakarta a különbséget (3,7), a földműves Káin éppen úgy nem tudja elviselni a – szerinte – alacsonyabb rendű pásztort, Ábelt.

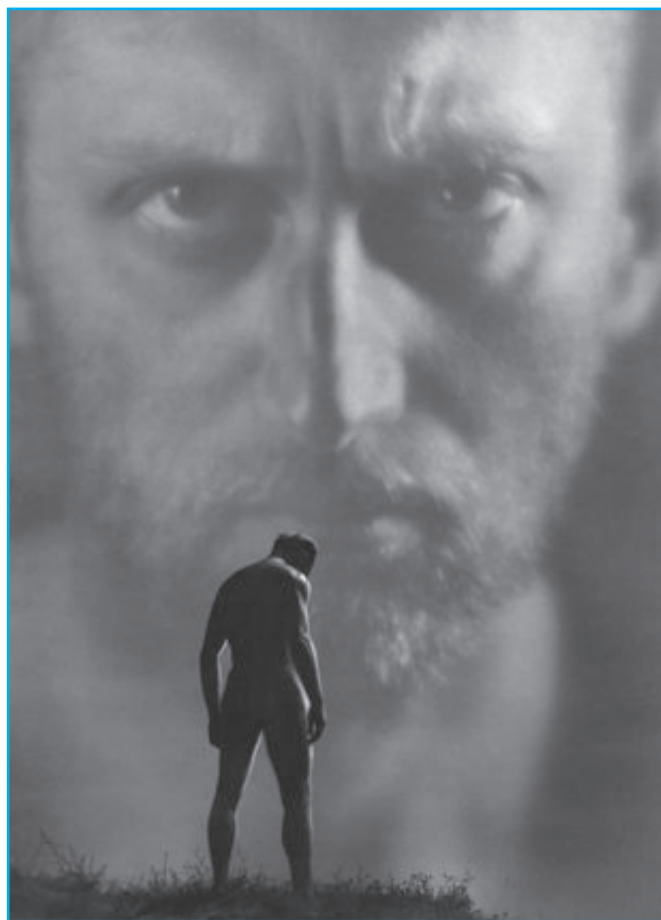
A különböző kultúrának különböző kultusz felel meg: Káin a föld gyümölcséből, Ábel nyájának első fajzásából visz ajándékot az Úrnak. Ez természetes, mert a kultusz lényege, hogy mindenki önlényét adja Istennek. Az anyagában különböző, de értékében egyenlő ajándék valószínű, hogy áldozatot jelent, de nem azt, amiről a Lev 1–7. részek áldozati törájában van szó (ételáldozat, Lev 6,7–11), noha a kifejezés azonos. A későbbiekből következtethetjük, hogy az ajándék bemutatása a sátor környékén történt.

Isten rátekint Ábel áldozatára, a Káinéra nem. A szövegben nincs szó arról, hogy ez mit jelent³ – s a kifejezést sem szabad erőltetnünk, például hogy kegyelmesen tekintett –, de a magyarázók egyetértenek abban, hogy Ábel juhái megsaporodtak, Káin földjének termése viszont kimaradt. A tulajdonképpeni kérdés az, hogy miért, minek az alapján ítélkezett így Isten. A válaszokban tetszetős, de a szövegtől távol álló teológiai magyarázatok ismerhetők fel. El kell vetnünk azt, hogy Isten az Ábel véresáldozatát kedvelte a Káin ételáldozatával szemben – tudniillik hogy a vér szerez engesztelést (pl. Lev 16,27) –, mert az ajándékok azonos értékűek voltak. Nem idézhető a „*könyörülök, akin könyörülök...*” isteni szuverenitás elmélete sem. A kérdés megválaszolásában segít a Zsid 11,4: Mivel hitt, azért mutatott be Ábel nemesebb áldozatot

Istennek, mint Káin, s a hit tartalma az igaz mivolt. Elfogulatlanul kell megállapítanunk, hogy nem egyedül a hit és nem külön a cselekedet (igaz mivolt) indokolta az elfogadást. A válasz áthidaló, és magában a szövegben van: Ábelre és ajándékára tekintett, Káinra és ajándékára nem tekintett. A kötőszó arra figyelmeztet, hogy ez nem a hit/cselekedetek kérdése, hanem az áldozó személy és az áldozat összhangjának a kérdése. Erre utal a másik újszövetségi hivatkozás is: Ábel tettei igazak voltak, s ezek hitelesítették ajándékát, Káin gonosz tettei érvénytelenítették azt (1Jn 3,12). A prófétáknál többször is történik utalás arra, hogy Isten megveti, utálja az olyan áldozatot, amelynek nincs fedezete az áldozó életében (pl. Ézs 1,10–13; Jer 7,3–15; Ám 5,21–27). Ha az áldozat mögött nincs ott az Istennek tetsző egész élet, érvénytelenné válik az elsőszülöttségi jog is, mint ahogyan történt Ézsau esetében is.

Az erőszakos tett kiindulópontja, háttere a harag, amely fiziognómiai elváltozást (az arcon kifejeződő lelki folyamat – szerk.) eredményez. Káinnak önmagára kellett volna haragudnia, mert cselekedetei gonoszak voltak (még a gyilkosság előtt, 1Jn 3,12!), s mert Isten ellen nem tudja azt kiönteni, mást keres. A mindenkori haragvót figyelmezteti a zsoltáros: „Haragudjatok, de ne vétezzetek; beszéljetelek szívetekkel a ti ágyasházatokban és csillapodjatok!” (Zsolt 4,5, illetve: „Ám haragudjatok, de ne vétezzetek...” Ef 4,26 – Károli), mert a harag bűn, de még nem véték. Az Édenen kívül itt először szólal meg Isten. Amit mond, mélységesen pásztori, lelkigondozói, mert a harag-gyilkosság útján meg akarja állítani Káint. Amit mond, azzal nem is Ábelt védi az erőszak ellen, hanem Káint saját maga ellen.

A „jól/nem jól cselekszel” keresztútjába állítja őt, mert az első választást ugyan eltévesztette, de még semmi sincs veszve, még lehet jól cselekedni. A lehorgasztott (5–6. v.), illetve a felemelt (7. v.) fej is érzékelteti a mindenkori dilemmát, amely lelkiismereti kérdéssé válhat. Káin fekszik a bűn ajtójánál, vagy a bűn Káin ajtójánál (mindkét fordításhoz kisebb szövegkorrekciókat kell végezni⁴), mindenképpen nagyon közel kerültek egymáshoz. Az ember ezt nem tudja, s a figyelmeztetés erre vonatkozik. A legfeltűnőbb a 3,16 és a

Aszmann Ferenc: Káin és Ábel

4,7b összecsengése, amely szó szerinti fordításból inkább kitetszik:

3,16: Vágyakozni fogsz férjed után, és ő uralkodni fog rajtad.

4,7b: Vágyakozni fog utánad, és/de te uralkodj rajta!

A párhuzam érzékelteti, hogy amiképpen az erős férfinak hatalma van a gyengébb nő fölött, úgy az elemi erővel támadó bűn is hatalmába kerítheti az embert. Különben a vágyakozást kifejező szó csak háromszor fordul elő az Ószövegben, a harmadik helyen a szerelmesek egymás iránti vágyakozására vonatkozik (utánam eped, Énekek 7,11). Káin még nincs elveszve, a kívánság-bűn-halál (Jak 1,15) útján még van megállás.

A masszoréta szövegből nem derül ki, hogy mit mondott Káin testvérének, de már a legrégebb fordítások pótolják a hiányt: menjünk ki a mezőre! Érdekes, hogy a betét az Énekek 7,12-ből származik, amikor is a szerelmes szól így társához. (A szerelmeskedéshez és a gyilkossághoz nem kell tanú!) A káini gondolkodás szerint a „ki” azt jelenti, hogy benn, a kultushelyen tanúk is lehetnek, benn még az áldozatot fogadó Isten is lát, kinn azonban nincs Isten, nincs tanú. Az erőszakos és a kiszolgáltatott, a gyilkos és az áldozat együtt vannak egy olyan helyen, ahol az ököljog érvényesül: Káin megöli testvérét. Nem emberáldozatot hoz annak érdekében, hogy földje teremjen, hanem megszünteti a viszonyítási alapot, mert Káin csak addig gonosz, amíg az igaz Ábelrel összehasonlítható (lásd 1Jn 3,12). Ábel tükör, s ha

Matthaus Donner: Ábel halála (1740–1750 között)

Toni Schneider-Manzell: Kain és Ábel

Káin belenéz, választás előtt áll: vagy igazzá lesz, vagy... eltöri a tükröt. Szabad ráfuttatnunk gondolatunkat a teológiai összehasonlításra: Jézus leleplezi ellenfeleinek gonoszságát, ezek ahelyett, hogy megtértek volna, megfeszítették, mert kellemetlen, sőt veszélyes, ő az élő lelkiismeret. Mert típustörténetről van szó, utalhatunk a szöveg társadalmi vonatkozására is. Az Istentől eltávolodott világban népek, csoportok, pártok visszaélhetnek hatalmi helyzetükkel, talán mert a kisebbségnek inkább vannak eredményeik, az erőszakhoz folyamodhatnak, elmenve a népirtásig.

Isten megjelenik a büntett színhelyén, mint az előző részben, a bűnbeesésnél, és számon kér: *Hol van a testvéred?* Így hangzik most az Ádám felé intézett „hol vagy?” kérdés (3,9). Istennek hiányzik Ábel. Káin leírhatja maga mellől testvérét, de Istennél nincs quantité négligeable, ő számon tartja a fuvallatnyi életet is, s itt ismét a világtörténelem hatalmasainak erőszakára kell gondolnunk, legyenek azok holokausz- vagy vörösteror-áldozatok.

Nem tudom – ez hazugság, mert aki egyszer bűnt követett el, az „kényszerűen” tetézi azt. Úgy hárítja el a felelősséget, mint szülei az Édenben. Ő nem őriző (hiszen Ábel a pásztor), hangzik az álnok kibúvó, Isten ezzel nem bízta meg, s nem akarja tudni, hogy valójában, mint idősebb testvér, vigyáznia kellett volna arra, aki csak semmiség, hiábavalóság. Az áttétel itt is megengedhető: nemcsak a „feszítsd meg”-et kiáltó tömeg volt bűnös, hanem a kezét mosó, a felelősséget a zsidókra hárító Pilátus is.

Ismétlődik a már elhangzott (3,13) kérdés: Mit műveltél? Nyilván Isten tudja, hogy mi történt, de most

Káintól akarja hallani, mint beismerést. A 20. vagy éppen a 21. századi „utódok” tartoznak Istennek – s ha ezt nem látják be, legalább a lelkiismeretüknek – magával a döbbenettel, főleg pedig a saját maguk felé hangzó kérdés visszhangjával: Mit műveltem? Mit műveltünk?

Káin úgy gondolja, hogy ott „kinn” nincs tanú, pedig van, Ábel vére, amely most a földből kiált. Túl az animisztikusnak tűnő megfogalmazáson, a kifejezésnek teológiai jelentése van. A laza talaj beszívta a vért, de onnan felszívárog, s kiált, minden bizonnal jogorvoslatért, mert ennek az igének mindkét formája többször is a jogfosztottak kiáltására, a jogorvoslásra vonatkozik. Az Ószövetség nagy szenvedője így szól: „El ne takard, föld, a véretem, és ne találjon benned rejtkehelyet kiáltásom! Mert íme, tanúm van a mennyben...” (Jób 16,18–19). Jób kész meghalni, de tudja, hogy életet hordozó vére ártatlansága mellett tanúskodik. A „hozzám” is hangsúlyos, mert az emberek sokszor süketek, de Isten mindig kész a kiáltást meghallani. Jézus vádbeszéde szerint a vér tanú a próféta-gyilkosok ellen: „Így rátok száll minden igaz vér, amelyet kiontottak a földön az igaz Ábel vérétől...” kezdve (Mt

23,35). Jelentős a Zsidókhoz írt levél tipologikus magyarázata, mely szerint Jézus vére „hangosabban kiált, mint az Ábelé” (Zsid 12,24). A gyilkosságokat, az erőszakot el lehet egy ideig titkolni, s aztán áligazolással meg lehet magyarázni – s ezt mi egymás előtt meg is tettük, tesszük –, de Isten előtt nincs tökéletes büntett, a tetteseknek egyszer számot kell adniuk. Isten ezzel is védeni akarja a kiszolgáltatott embert a gyilkosok, a sokszor gyilkossá váló emberiség ellen.

Isten megátkozza, megbünteti Káint. Egyes magyarázók az átkot elválasztják a büntetéstől (12a és 12b). Helyesebbnek látszik így fogalmazni: az átok hatalma a hiábavaló munka és az állhatatlan életmód, s mindkettő büntetés. Mint a kígyó esetében (3,14), az átok itt is kiátkozás, ott az állatok közösségéből, itt a termőföldről. A 3. részben az ember(iség), mint olyan, nem átkozott, csak a föld, amelyből él (3,17), Káin viszont átkozott. Az embert Isten a földből formálta (2,7), azt kell művelnie (2,15), kínosan kell megmunkálnia (3,17), a földbe kell visszatérnie (3,19), alapfoglalkozása is ehhez köti (4,2), de most el kell hagynia, még terméketlenebb földre kell bujdosnia, mert ezt megfertőztette. A gyilkosság „környezetszennyező” A későbbi törvényben olvasható: „Ne szentségtelenítsétek meg lakóföldeteket: az ártatlanok vére megszentégteleníti, s másképp nem lehet megtisztítani, mint csak annak a vére által, aki a más vérét kiontotta” (4Móz 35,33, lásd még 4Móz 18,25,28; 19,29; 5Móz 24,4; Jer 3,2; Hós 4,3). A föld továbbra is terem, de nem neki adja a termést. Vitatkozni lehet arról, hogy a büntetésként kirótt kóborlás és bujdosás új életmódot jelent-e, s ez azt, hogy Káinnak a földművelésről át kellett térnie a nomád életvitelre. Sokkal jelentősebb, hogy az egyik ige a kenyér, víz utáni vándorlás-

sal vagy koldulással kapcsolatos (Zsolt 59,16; 109,10; Ézs 21,14; Ám 4,8).

Mert Isten világában jogrend van, hát mintegy az utolsó szó jogán meghallgatja Káin panaszát. A gyilkos úgy érzi, hogy nem képes elhordozni terhét. A bűnt vagy a büntetést? Az eredeti szó bűnt jelent, de mivel a hébernek nincs külön szava a büntetésre, arra is vonatkozhat.⁵ Ha ezt nem fordítási kérdésnek tekintjük, akkor a héber kifejezésnek megfelelően a kettőt egynek kell vennünk: a bűn és a büntetés együtt – teher. Természetesen Káin bűnbánatáról nem beszélhetünk. Ő maga úgy látja, hogy a termőföldön kívül megélhetése veszélyben van, de neki nem csupán ezt kell elhagynia, hanem az Isten „színét” is. Ahova megy, ott nem lesz jelen az Úr, akkor pedig ki van szolgáltatva egy másmilyen rendnek, az isteni törvényesség helyett a pusztai törvénytelen-ségének. Isten közelében jogrend van: büntett, kihallgatás, utolsó szó, a büntetés kimondása és annak végrehajtása. Káinnak most is ebben van része, de ezután ott, ahol Isten nem lesz jelen, nem ez, hanem az ököljog érvényesül. Attól fél, hogy elkövetik rajta azt, amit ő testvérén elkövetett (ugyanaz az ölni ige, mint a 8. versben). Káin fél, hogy elveszíti az Úr védő közelségét.⁶

Isten nem csupán hallótávolságban van, de „érzőtávolságban” is: enyhít a büntetésen. Bevezető szavaiban nemet mond Káin félelmére. A főszöveg mellett értelemszerűbb a „nem úgy” olvasat, így adja vissza a LXX is, s ezt követi a Vulgata: *nequaquam ita fiet*, azaz korántsem lesz úgy (hasonlóan az 1991-es fordításban: nem úgy lesz). Ezzel Isten egy újabb nemet mond a gyilkosságra, és ígért az életre. A büntetésnek Isten által megállapított határa van: hétszeresen megbünteti azt, aki Káin életére tör. A hetes szent szám, csak az Istené, csak ő torolhat meg bűnt, övé a bosszúállás és a megfizetés (5Móz 32,35), amit az apostol éppen azért idéz, hogy kivegye a megtorlást az ember kezéből (Róm 12,19). Isten jegyet tesz Káinra, s a szókapcsolat – hogy ti. Isten az alany – az Ószövetségben még néhány helyen előfordul (2Móz 10,2; Ézs 66,19; Jer 32,20; Ez 14,8). A jegy felismerhetővé⁷ teszi őt, nem mint gyilkost (Káin-bélyeg?), hanem – bármilyen különös is – mint Isten által védett személyt. A páskavérhez (2Móz 12,13), az ezékieli táv-jegyhez (Ez 9,4) hasonlóan ez is védjegy. Nem kegyelmi jegy, csupán azt jelzi, hogy Káin Istenhez van kötve, Istené. Nem mindentől védi (pl. ragadozók, betegség), csak a vérbosszú ellen ad életlehetőséget. Egyben a jel bizonyosság Isten jelenlétéről ott is, ahol az emberek a pusztai barbár törvényei szerint élnek. A társítással nem szabad túl messze mennünk (pl. kereszt jegye), de a páli párhuzamot figyelembe kell vennünk: *„Ezután senki se okozzon nekem kellemetlenséget, mert Jézus jegyeit viselem testemen”* (sztigmata, Gal 6,17).

A szövegegység egy különös, földrajzinak szánt megjegyzéssel fejeződik be. Káin eltávozik (szó szerint: kimegy!) az Úr színe elől. Ez egybehangzik a 3,23-mal, amely szerint Isten kiküldi, kiűzi az első emberpárt az Édenből. Letelepedik a vándorlás földjén, mert a Nód helység (vidék?) betű szerint azonos a 12. és 14. versben előforduló „bujdosó” szóval. Fogalmazhatunk így is: Káin letelepedettségében is vándor, bujdosó. Mindenesetre a letelepedés szó bevezeti a következő szakaszt (17–24.), amely a letelepedett, városépítő Káinról és utódairól szól.

De a Káin–Ábel perikópában Isten üzenete nemcsak azokhoz szól, akik gyilkosságot vagy népirtást követtek el, hanem azokhoz is, akikben még csak forr a harag, akiket első lépésként el akar juttatni a kibékülésig, második lépésként a szeresd ellenséged evangéliumi követelményéig. Itt még nincs szó megbocsátásról, arról, ameddig el kell jutnia minden testvérkapcsolatnak, de a Teremtés könyve ilyenről is tud, s ezek még közelebb visznek az Újszövetség világához, s talán egy olyan 21. század születéséhez, amelyben az erény nem a hatalmaskodás, hanem az erőszakról való lemondás lesz.

Viaskodtak Rebeka méhében (1Móz 25–33)

Ézsau–Jákób egymáshoz való személyes viszonyulásánál számolnunk kell azzal, hogy ez is – mint a Teremtés könyvének számos története – etiológiai elbeszélés, azaz a szentíró egy sajátos történeti helyzetből néz vissza az ősoakra.⁸ Az ősatyák történeteiben nem egy esetben olvasunk arról, hogy a megszületendő vagy megszületett gyermek egy népnek, adott esetben egy törzsnek az ősatya. Ezek rendszerint erőszakosak, ellenségesek, főleg Izraellel szemben. Így van ez Lót két gyermeke, Moáb és Benammi (ammoniták, 19,37–38), Hágár fia, Izmael (21,13) és az Ábrahám–Ketúra házasságából született későbbi utód, Midián (25,1–4) esetében. Manapság különösen jelentős, hogy az Izraellel szembenálló izmaeliták ősatya Izmael, aki vad természetű (szó szerint: vadszamár) és *„valamennyi testvérével szemben veri fel majd sátrait”* (16,12). Amikor tehát erőszakról vagy megbocsátásról beszélünk, nem csupán személyekre kell gondolnunk, hanem a tőlük származtatott népre, törzsre is.

Sajátosan – és talán a leggyakoribb előfordulásban – találó ez az Ézsau–Jákób viszonyra, amelynek egy bizonyos értelemben előesete a Káin–Ábel közötti esemény. De a párhuzamosság megszűnik az értékelésnél és főleg a történet végkifejleténél.

A drámai elbeszélés expozíciója (25,19–26 és 27–34) jelöli a testvérek egymáshoz való viszonyát, az egymás mellettiséget és az ellentéteket, s ez messze kihat, túl a Teremtés könyvén. A magzatok viaskodása Rebeka méhében, hogy elsőnek jöjjenek napvilágra, előrevetíti a későbbi, az elsőszülöttségért vívott harcot, amelyben mindketten a maguk fegyverével küzdenek: a csellel, illetve az erőszakkal. De halványan utal arra is, hogy a pusztai vándorlaskor Ézsau fegyveresen állta útját a testvér-Izraelnek (4Móz 20,14–21).⁹ A vörös bőr (a sötétebb bőrűek Kánaántól keletre és délre, a pusztában éltek¹⁰), az állatihoz hasonló, bozontos szőrzet talán annak a jelzése, hogy azon a földön idegen, nem szívesen látott lesz. Ézsau vadász lett, s ez nem csupán a 27. részre mutat (apja vadászni küldi nagyobbik fiát), de jelzi, hogy a családi sáttortól messze él, s aláhúzza vadságát is. Jákób kontrasztalak: csendes (a szó tökéletest is jelent), otthonülő, eleve kiszolgáltatott, aki bátyjára van utalva, s ismét a kivonulás történetének említett epizódjára gondolhatunk.

De az erőszak mégsem győz, s az elbeszélő jelzi a jóval későbbi erőarányt, mert a nagyobbik (sok, azaz számban népesebb) szolgál a kisebbnek (csekélynek, fiatalnak). A tulajdonképpeni jelentést azonban Pál apostol adja, amikor ezzel

Isten „szabad választását” szemlélteti (Róm 9,10–13). A későbbi ószövetségi tanú szerint valóban „Izrael hatalmat gyakorol” (4Móz 24,18) fölötté, majd a királyság idején „egész Edóm Dávid szolgája lett” (2Sám 8,14).¹¹ S bár parancsként elhangzik, hogy „*az edomitát ne utáld, mert testvéred*” (5Móz 23,8), Izrael mindig ellenségnek tekintette Edomot, elmenve addig, hogy a hatalommegszállott, hírhedt gyilkos edomitát, nagy Heródest a zsidók csak a római kényszernek engedve fogadták el.

Annak, hogy a csendes, szelíd a vad fölé kerül, hogy a másodszülött nyeri el az apai áldást, megvan a maga nagyon emberi, realiztikus magyarázata, ami különben az egész szövegegységre (25–35. részek) jellemző, Jákób fortéllyal (25,29–34) és csalással (27,35) szerzi meg az elsőbbséget, s ezen az egykori és a mai moralisták alig tudják magukat túltenni.¹² De a nagyon „vízszintes” történetekben, amelyekben Isten mintegy háttérbe kerül, mégis ott van az ő kiválasztó szeretete: „*Jákóbot szerettem, Ézsaut pedig gyűlöltem*” (Mal 1,2–4), s az idegen népek elleni prófécia szerint Isten kicsívé teszi Edómot, és a kiválasztottat föléje rendeli (Jer 49,15.19).¹³

Ézsau eladja az elsőszülöttséget, megveti azt (25,34): kiesik Jákób nemzetségének sorából, elveszti az apai vagyont, és nem részesül áldásban.¹⁴ Mindezeket csak úgy szerezheti vissza, ha megszabadul öccsétől, ha megöli őt. A gyilkos szándék mögött ott van a gyűlölet (27,41). Mint Káin, aki szívében haraggal indul el a gyilkosság felé, most Ézsauban is forr az indulat. Káin nem áll meg a harag-gyűlölet-gyilkosság útján, noha az Úr közbelép. Itt azonban Isten megakadályozza a merényletet, a szeretett fiút elküldeti édesanyjával Mezopotámiába, s húsz év múlva, amikor a testvérek találkoznak, már csak Jákób emlékszik arra, hogy testvére bosszút fogadott.

A testvérkapcsolatnak nem várt – a Káin-történetből lényegében eltérő – végkifejlete van. A testvérek tudják, hogy az erőszak és a csalás bűnével nem élhetnek egymás mellett, viszonyukat rendezni kell, s ez csak a személyes találkozásban történhet meg. Az előkészület (32,4–22) és a kibékülés (33,1–16) leírásában a krónikás immanens síkon marad. A dráma két szereplője saját lelki beállítottságának, habitusának megfelelően cselekszik, s az író ezzel felkelti az olvasó érdeklődését, és csodálkozásra indítja. De az egész történetből mégis világos, hogy Isten tervének kell megvalósulnia, igen, ő ott van a háttérben, és munkálkodik a csaló Jákób és az erőszakos Ézsau lelkében.

Jákób követeket küld testvéréhez, akiknek Ézsaut uramnak, Jákóbot az ő szolgájának kell nevezniük (32,4–9.19).¹⁵ A visszatérők jelentik, hogy Ézsau négyszáz emberrel közeledik, s ami az anyjuk méhében még csak viaskodás volt, abból vérontás lesz. Jákób életveszélyben van, megijed, s két dolgot tesz: Istenhez fordul, nem beismeréssel, bűnbánattal, csupán segítségét kérve, s engesztelő ajándékot¹⁶ küld bátyjának, hogy kiengesztelje (32,20. A Lev-ban a szó az áldozatra vonatkozik, s azt jelenti, hogy a bűnt betakarva, semmissé kell tenni) és kegyelmet találjon (32,5; 33,8.10.15).

A bizonyoságtévő lélektani finomsággal írja le a kibékülés történetét (33,1–16), amelyben Ézsau egy szót sem ejt a húsz évvel azelőtti történetekről, s anélkül, hogy kiejtené a

megbocsátás vagy a békeesség szavát, ami természetes lenne, hiszen testvére kegyelmet kér (8., 10., 15. versek). A csaló kiszolgáltatottá válik, ő és egész családja megalázkodik: hetszer a földig hajítja magát. Isten-arcúnak nevezi testvérét, s az ajándékot mint áldást (11. v.!) kínálja fel. A kibékülés útján az első lépést az az Ézsau teszi meg, aki egykor erőszakos volt, de most sértett s hatalom van a kezében: öccse elé fut, megöleli, a nyakába borul, megcsókolja és sír. Ezt a becsapott, egy egész sereget maga mögött tudó teszi, aki elveszi testvére félelmét, feloldja a feszültséget, és mintegy szabadabbá teszi őt egy új „kommunikációs” kapcsolatra!¹⁷ A József-történet hasonló motívumán (45,15) túl utalnunk kell itt két, ebben az értelemben párhuzamos eseményre. A Dávid ellen lázadó fiú, Absolon visszatér apjához, földre borul előtte, s a király megcsókolja őt (2Sám 14,33). Történetünkhöz a szóanyagában, de teológiai töltetében is közelebb áll a tékozló fiú példázatának egy momentuma. A hazatérő fiút, aki előkészíti bűnvalló beszédét, édesapja fogadja: messziről meglátja, megesis rajta szíve, eléje fut, a nyakába borul és megcsókolja (Lk 15,20). A megsértettek teszik ezt, akik megelőzik, s kegyelembe fogadják a sértőt. Ha a 2Sám-ben és az evangéliumban leírt esemény nem Absolon- és nem tékozlófiú-történet, hanem Dávid-történet és az Atya története, akkor a testvérkapcsolatok leírásában ez sem Jákób-, hanem Ézsau-történet, a megbocsátás története. Ennél is több, mert az evangéliumon keresztül úgy értelmezhetjük Ézsau magatartását, mint az Istentől jövő gratia praeveniens előtörténetét.

Jákóbnak hosszú utat kell megtennie a csalástól, a félelemtől az aláztatig, Ézsauak pedig az erőszaktól a megbocsátásig. Ehhez elsősorban nem idő kell – ez is, hiszen a két esemény között húsz év telik el –, hanem megtérni kész lelkület.

Isten jóra fordította (1Móz 37–50)

A József-történetben magként megvan mindaz, amit a Káin–Ábel és az Ézsau–Jákób testvérkapcsolatról az erőszak és megbocsátás témában mondhatunk. A novellisztikus leírás a Teremtés könyvének legterjedelmesebb tömbje (37, 39–50. részek), irodalmilag is, gondolatilag is egységes, önmagában lezárt írás, annak ellenére, hogy külön kisebb történetekből áll, amelyek az események fordulópontjait jelölik. A mi szempontunkból a lezártág azt is jelenti, hogy a drámai haladványban benne van az egész főtéma, hogy tudniillik az ember miképpen juthat el az erőszaktól a megbocsátásig. Az előzőkhöz képest fel kell figyelünk három, teológiaiilag értékelendő többletre. Először arra, hogy itt az egyén és a közösség konfliktusáról van szó; ebből adódik a második sajátosság, hogy ez sokkal inkább, mint az előzőek, viszonytörténet; végül, hogy a hatalom alattiak kiszolgáltatottsága hangsúlyozottabban jelenik meg.

József annyira a történet vezéralakja, hogy mellette maga Jákób is csak alárendelt mellékfigura, noha ez az ő „nemzetségstörténete” (37,2). A szeretett Ráchel későre született fia a családfő számára már eleve kiváltságos személy, s az elbeszélés minden mozzanata ezt emeli ki. Ennek megfelel az expozíció, a főalak bemutatása (37,1–17), akinek személye csak a történet végéből érthető, mert különben a gyanútlan olvasó benne még csak az antipatikus kegyencet látja, aki testvéreit

bevádolja apjuknál,¹⁸ de akit apja mindegyiknél jobban szeret. Tarka köntöse nem csupán apja szeretetének a kifejezője, de jelöli kiváltságos helyzetét is.¹⁹ A testvérek „egy jó szót sem tudtak hozzá szólni”, s a „békességes szó” (sálom) megtagadása talán azt is jelenti, hogy nem köszöntek neki. A gyűlölet kiközösít, s majd a gyilkosságban tetőzik. Káinnál a „tét” Isten kegye, Ézsaunál az apai áldás, itt egy jogosnak érzett szülői kiváltság. Nem apjukat gyűlölik ezért a kivételezésért, hanem testvérüket, mint ahogyan Káin sem Istenre haragudott, aki nem fogadta el áldozatát, hanem Ábelre. Jákób családjában nincs többé békesség. A kettős álom nem csupán a testvéreket ingerli, akik királyt látnak benne – noha József itt nem magyarázza meg –, de kiváltja Jákób csodálkozását is, aki ezért megdorgálja ugyan, de jelentését magában fontolgatja. Mindez indokolt, mert a patriarchális családban csak apa lehetett a „király”. József külön helyzete a testvérek irigykedését kelti fel. A kifejezés féltékenységet is jelent, így adja vissza a LXX is (ApCsel 7,9). Ahogyan Káin nem fogadta el, hogy az Úr Ábel ajándékára tekintett, az övére nem, úgy a testvérek sem törődnek bele abba, hogy nem ők, az idősebbek apjuk kedveltjei, hanem a más anyától származó és fiatalabb testvérük. Az 1Móz 4-ben Isten jó tetszéséért történik a gyilkosság, itt az apa szeretetért. Amikor a pásztorkodó testvérek közeledni látják öccsüket, az addigi indulat, az irigykedés és gyűlölet (37,4–5,8) felforr bennük, és oda vezet, hogy elhatározzák: megölik az álmolátót. A kölcsönösséget jelölő héber igetörzs (hitpáel) többet fejez ki, mint gondolkozást (Neovulgata), vagy összebeszélést (Károli Gáspár) – itt közösen terveznek gyilkosságot, ez összeesküvés. Elindulnak a Káin útján: az irigység gyűlöletet, a gyűlölet gyilkos tervet szül. A védtelen egyén ki van szolgáltatva az agresszív közösségnek. Itt még nincs szó arról, hogy József mit érzett a kútban, az olvasó csak később (42,21) tudja meg lelki szorongását, és hogy rimánkodott testvéreinek.

Ki állítja meg őket ezen az úton? Rúben, az elsőszülött, aki száraz kútba (forrás nélküli víztároló, ciszterna) akarja vetni? Júda, aki nem akar testvéreletet kioltani? Az olvasó most még így látja, s csak a történet végén, éppen József szájából tudja meg, hogy Isten cselekedett így, mert az ő akaratának nem lehet ellenszegülni, ő a gonoszt jóra tudja és akarja fordítani (50,19–20). Kimondatlanul is az történik, amit a szentíró a későbbi jeleneteknél kiemel: az Úr Józseffel volt (39,2.3.21.23). El kell jutnia a kút és az egyiptomi tömlő mélységéig, mert Isten az övéit nem mentesíti a szenvedésektől, hanem megtartja azokban.

József itt még nem csupán a meg nem értett, a testvérek gyűlöletének kiszolgáltatott, tizenhét éves ifjú, hanem olyan, akit „betölt Isten Lelke” (41,38). Természetesen a fáraó szavaiban nincs hittartalom, ő csak egy rátermett gazdasági tanácsadót lát benne,²⁰ de a szentíró magával a kifejezéssel József pneumatikus, karizmatikus mivoltára utal, aki álmot lát, aki a megfejtést Istennek tulajdonítja, és erről bizonyítást tesz. Később pedig miatta Potifár háza is szerencsés, sikeres és áldott lesz (39,3–5), majd bölcsen (szó szerint: belátással, értelmesen) intézkedik egész Egyiptom ellátásáról. Nem csupán Potifár házában lesz a gondviselője, hanem a tömlőben is „sikerre vitte minden cselekedetét” (39,23). Testvérei előtt saját magát a jóslás tudományában jártasnak nevezi (44,15), de mint karizmatikus azt is tudja, hogy

képessége Isten adománya. Bár itt még erre nem hivatkozik (nyilván azért, mert ezt az álmot nem magyarázza meg), később, a pohárnok és a sütőmester (40,8), majd a fáraó (41,16) előtt bizonyítást tesz arról, hogy Isten fejti meg az álmokat, s ő mutatja meg, amit cselekedni akar (41,25).

A testvérek kétszeri egyiptomi útja, a Józseffel való találkozás részletes és fordulatossá leírása után a történet elérkezik a végkifejletig: József megismerteti magát testvéreivel (45,1–8). Két út ér véget: a testvéreké és a Józsefé.

Amazok az erőszaktól eljutnak az aláztatig, sőt, a megalázódásig, s akik a halálnak szolgáltatva ki testvérüket, most testvérüknek vannak kiszolgáltatva, akik egykor közösen kitervezték testvérük halálát, most szintén közösen határozzák el, hogy mit mondanak mentségükre (50,14–21). A félelem hazugságra vezeti őket, s József előtt a földig hajolva a már meghalt apjukra hivatkoznak. Nagyon emberi gondolkozással, a vétkükért, bűnükért, gonoszságukért bocsánatot kérnek. A szentíró nem taglalja azt a minket bizonyára izgató kérdést, hogy ezek a szavak őszinték vagy csak a félelem kényszer-megnyilatkozásai voltak; nem, mert a megbékélésnek nem ez a feltétele.

József az, aki szavaival és magatartásával a békességet munkálja, s lehetővé teszi, hogy a testvérek családjakkal letelepedjenek, és megélhetést találjanak Gósen földjén. Míg Káin egykor elhárította az őrizet felelősségét, nem vigyázott testvéreire, József gondjaiba veszi családját. Felfedi magát, s a megrémült bátyjait szelíden szólítja meg, mintegy helyreállítva azt a közösséget, amelyet amazok durván megbontottak. Nemcsak szóval adja tudtukra, hogy megbocsátott, hanem gyöngéd mozdulatokkal is, mint egykor Ézsau tette: megcsókolja őket és sír. Ez felbátorítja a testvéreket, szóba mernek állni vele, megnyílik a „beszélgetés csatornája”. Teszik ezt azok, akik egykor „egy jó szót sem tudtak hozzá szólni” (37,4).

Először hangzik el a bizonyágtétel: Isten előre küldte őt, hogy életet és szabadulást szerezzen egész családjának. Felmentő, megbocsátó szavak ezek: Ne féljete, mert nem a ti elhatározásotok, hanem Isten akarata küldött engem ide (45,1–8).²¹ Ami a 45. részben részletes és konkrét, az a zárófejezetben rövid és fogalmi, teológiai summa: „*Ti gonoszt terveltetek ellenem, de Isten jóra fordította azt, hogy felmagasztaljon engem, amint most látjátok, és sok népet megmentsen. Ne féljete, én gondoskodom rólatok és gyermekeitekről.*” Azok számára, akik életére törtek, most életet biztosít, akik egykor elűzték a szülőföldről, azoknak letelepedést ajánl. Ezt mint Egyiptom második embere, a hatalom birtokosaként teszi, de az igazi hatalom az a lelki erő, amely a bosszú helyett kész a megbocsátásra, sőt arra is, hogy megvigasztalja testvéreit, és barátságosan, szelíden beszéljen hozzájuk (50,19–21).

Innen visszatekintve az egész történetre, világos, hogy Isten nem csupán József személyes sorsát, és nem csupán Jákób családjának megmaradását irányította és munkálta, hanem „sok nép életét” is. Ezzel a patriarchák élettörténete bevezeti a Kivonulás könyvében meginduló Izraelnek mint népének történelmét, amelyben az egyedüli cselekvő az Úr.

Kéves kivétellel Izrael nagyjai, karizmatikus vezetői nem elsőszülöttek,²² s mint „utóbbszülöttek” azoknak árnyékában vannak, sőt a hatalom súlya alatt és nemegyszer kiszolgáltatva az erőszaknak. Mózes az egyiptomi hatalom-

nak, Sámuel a királyt követelő népnek, Dávid Saulnak. Mégis ők a kedvesek Isten előtt, és szabad választása folytán az ígért örökösei. Az elsőszülöttség Isten által akart jog, s nem bűn ennek tudatában lenni, ha az az Isten előtti felelősség tudatával jár. Szövegeinkben az elsőszülöttek felelősek voltak testvéreikért, s ez gondoskodást, őrizetet kellett volna hogy jelentsen: igenis, Káin őrizője Ábelnek, a férfias Ézsau ikertestvéreinek, s Jákób idősebb fiai Józsefnek. Ez nem történt meg, Isten kiválasztása felülírja az elsőszülöttséget, a kegyelem a jogot, s Izrael megmaradását a történelemben nem az elsőszülöttek sora biztosítja, hanem a kiválasztottaké.

Kisebbségben, „másodsülöttségben” élni kiszolgáltatottságot jelent az erősebbel, a hatalom birtokosaival, az erőszakkal szemben. Ábel nem tudott védekezni, Jákób cselhez folyamodott, majd megalázta magát, József a többséggel szemben tehetetlen volt, de amikor hatalomra került, magához emelte gyilkos szándékú testvéreit.

Mintha az Ószövetség várna az Elsőszülöttről, aki amikor eljön, hátát odaadja az ütlegetőknek, arcát a tépdeseőknek (Ézs 50,6), a fájdalemak emberére, akit kínoztak, de ő alázatos volt, mint a leölésre vitt bárány, nem nyitotta meg száját, pedig testvérei betegségét ő hordozta. De akit kivetettek az élők földjéről (Ézs 53), az feltámadt és az Atya jobbán esedezik értünk, hogy az ő ábrázatára megújulva tudjunk lemondani, a megbékélés útján tegyük meg a második lépést mi, akik felé ő az első már megtette. Testvérünk lett, hogy mi, mint ilyenek, tudjuk befogadni, megbocsátott testvérré tenni azokat, akik ma még ellenségeink.

„A barát állandóan szeretetet tanúsít, és szükség idején testvérnek bizonyul” (szó szerint: születik – Péld 17,17). Szükségem van testvérré, és a testvérnek is szüksége van rám, hogy elmondhassuk: „Íme, milyen jó és milyen gyönyörűséges, ha együtt laknak a testvérek!” (Zsolt 133,1).

Pannonhalmi Szemle, 2007/1

Válogatott irodalom

Kozma Zsolt: Útkeresés a Káin és Ábel kérdés megértéséhez. *Református Szemle*, 1965, 101–109. o.

Murphy E. Roland: Teremtés könyve. Jeromos bibliai kommentár 1., Az Ószövetség könyveinek magarázata. *Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat*. Budapest, 2002, 52–102. o.

Nagy András: Izsák, Jákób, Ézsau. *Református Szemle*, 1954. 54–68.

Rad, Gerhard von: Die Josephgeschichte. *Biblische Studien* 5. *Neukirchener Verlag*, 1964.

Rad, Gerhard von: Das erste Buch Mose. Genesis. *Das Alte Testament Deutsch* 2/4. Berlin, 1972.

Westermann, Claus: Genesis. Kapitel 1–11. *Biblischer Kommentar AT-s I. Neukirchener Verlag*, 1976.

Westermann, Claus: Genesis. Kapitel 12–36. *Biblischer Kommentar AT-s II. Neukirchener Verlag*, 1981.

Westermann, Claus: Genesis. Kapitel 37–50. *Biblischer Kommentar AT-s III. Neukirchener Verlag*, 1982.

Megjegyzések

1 A jelölt szövegegységek részletes exegézisére nem térek ki, csupán a címben jelölt témára vonatkozó verseket magyarázom.

2 Tulajdonképpen „az Úrral”, de ezt csak a fordításokban olvasható „az Úrtól” kifejezéssel lehet visszaadni. Itt és a következőkben a masszoréta szöveg több nyelvi és szövegtani nehézséget okoz a magyarázóknak, ezeket itt csak jelzem.

3 Arról, hogy Ábel áldozatának füstje felszállt, a Káiné elterült a földön, lásd Scheiber J.: Kajin és Ábel áldozati füstjéről szóló legenda c. tanulmányát. Az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat Évkönyve, 1942, 127. o.

4 Ettől kezdve a szöveg nehezen érthető, romlással, hiányokkal, máshonnan vett idézetekkel kell számolni.

Először: az itt olvasható ige nem leleskedést jelent, csupán nyugalmi állapotot, s ez a gyanútlanyságot érzékelteti.

Másodszor: A bűn nőnemű, tehát csak erőltetve fordítható a bűnön való uralkodással. Ennek ellenére megmaradok a hagyományos értelmezésnél.

5 A Neovulgata gonosztságot ír, a protestáns fordítások, el az 1991-esig büntetést.

6 Hogy ki ölhetné meg Káint, az a szentírónak nem kérdése, mint például az sem, kit vett feleségül (4,17).

7 A szövegben nem fordul elő a „homlok” szó, de ez volt az arc szabad, látható része. Maga a kifejezés társítható Ez 9,4-gyel és Jel 7,3-mal és 9,4-gyel, ahol a jegy a homlokon van.

8 A Káin-kénita eredeztetése az Ószövetségben nincs utalás, de mint feltételezés megállja helyét.

9 Később Ézsau a Széir hegyvidéken lakik, ami (kecske)-szőröst jelent (1Móz 36,8–9), vö. 27,11.

10 Így G. von Rad: Das erste Buch Mose, 212. o.

11 A korai királyság idején a jahvista szövege arra az általános érdekre mutat, hogy az atyák történetét a nép történetével kapcsolja egybe.

12 A csel fondorlattá, sőt okossággá szelődül Mózes születésének történetében. A fáraó gyilkos parancsát nők semlegesítik: két baba, Mózes anyja, nővére és a fáraó leánya. Mózeset végül is nemcsak hogy édesanyja szoptatja, de ezért még fizetést is kap.

13 Az Edóm/Dúma elleni jövődöléseket lásd Ézs 21,11–12; Jer 49,17–22; Ez 25,12–14; Jól 4,19. Abdiás könyve 1–16 szerint az agresszivitás abban nyilvánult meg, hogy Jeruzsálem elestekor rá akart törni a lerombolt, pusztán hagyott városra.

14 Az elsőszülöttség három jogot jelentett: 1. apja nemzetsége benne folytatódott, 2. örökölte szülei vagyonát és 3. részesült az áldásban.

15 A szóhasználat olvasható több ószövetségi helyen, például 1Móz 19,19; 4Móz 32,5; 1Sám 27,5 egyes esetekben ún. követbeszédéről van szó. Jellegzetes kifejezések: uram-szolgád, kedvet találni.

16 A szó egyrészt egy fölöttesnek, hatalmasnak adott ajándékot jelent (1Móz 43,11; 1Sám 10,27; 1Kir 10,25; 2Kir 8,8–9 stb.), másrészt Istennek bemutatott áldozatot (pl. 1Móz 4,3–5).

17 Westermann kifejezése. BK. AT. 3. Genesis 12–36. 639. o.

18 József nem mindegyik testvérét vádolja, csak a szolgálóktól születetteket, Dánt, Naftalit, Gádot és Asert.

19 A munkaruhától eltérő tarka köntös (Károli G.: cifra ruha) hosszú, bokáig érő felsőruhát jelentett, a király szüzei hordták, vagy például Támár, Dávid leánya, 2Sám 13,18–19.

20 Így Westermann: Genesis. BK. AT. III. 37–50, 96–97. o.

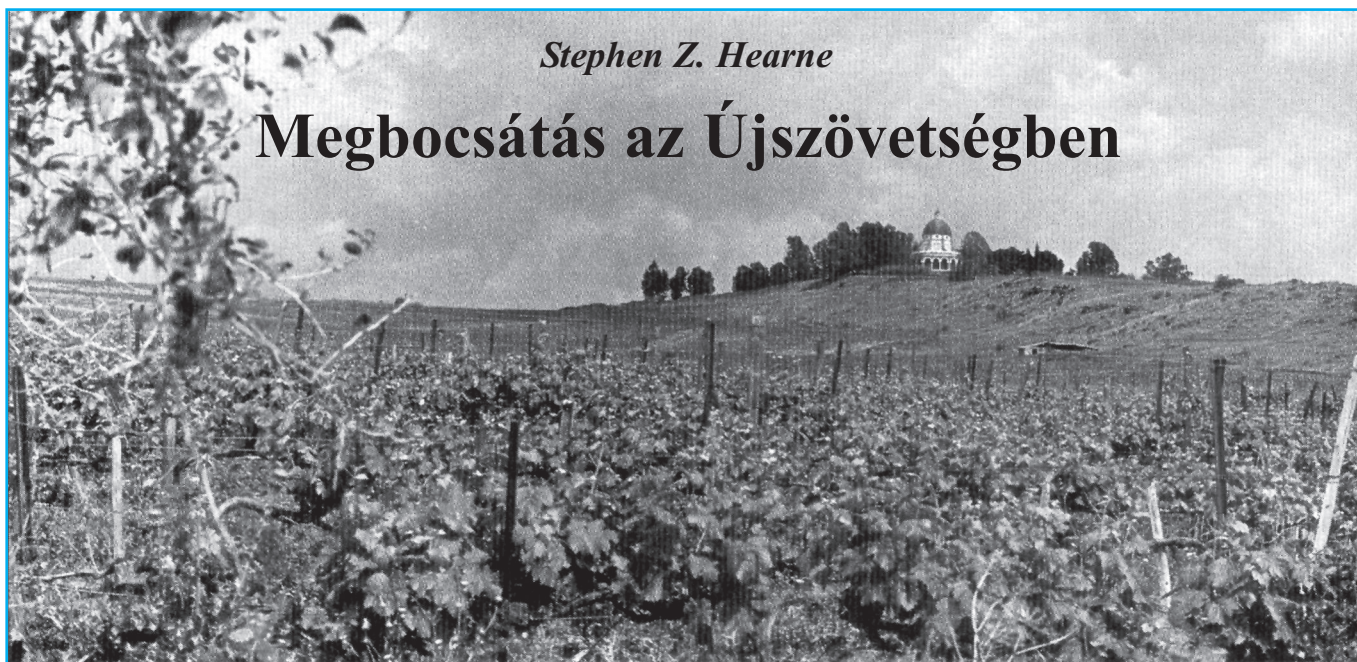
21 Ugyanez olvasható a Zsolt 105,16–22 himnikus szövegében.

22 Az elsőszülöttséget az apától számították.

BIBLIAI TÁJAK — EMBEREK

Stephen Z. Hearne

Megbocsátás az Újszövetségben

Egyik legdrágább megbocsátásról szóló állításában Jézus arra utasítja tanítványait, hogy gyakoroljanak kegyelmet egymás irányába, hogy ők is kegyelmet kapjanak (Mt 5,7). Ez a tanítás a Hegyi beszédben a boldogmondások része. A fenti képen a Boldogmondások temploma látható, melynek helyén a hagyomány szerint Jézus elmondta radikális tanítását. Néhány értelmező szintén ezt a domboldalt tartja az ötezer ember megvendéglése helyének

Az első században nagyon nehéz volt az élet Palesztinában, különösen a zsidóknak. Kemény kézzel uralkodtak a rómaiak, s a legtöbb, amit valaki remélhetett, a minimális megélhetés, hacsak nem volt nagyon gazdag vagy befolyásos az illető. Normális dolognak tűnt, ha egyik szomszéd a másikat megkárosította. Így érthető Péternek az a kérdése, amit Mt 18,21-ben olvasunk: „Uram, ha vétkezik ellenem az én atyámfia, hányszor bocsássak meg neki?” A kérdés ebben a helyzetben nagyon gyakorlati volt: „Még hányszor is?” Valószínű, hogy mint szegény halászember sokszor elgondolkozott azon a bánásmódon, mely a rómaiak és más hatalmaskodók részéről érte. Azt kutatta, hogy hol van a megbocsátás határa, melyik az a pont, mikor tovább már nem tűrhető, és elkezdődhet a megtorlás.

A megbocsátás egy olyan tett, amellyel feloldozunk valakit az elkövetett bűn vagy vétek büntetése alól. Az egész Bibliában arról van szó, hogy ezt elsősorban Isten teheti meg. A legtöbb bűnbocsánatra való utalás azzal kapcsolatos, hogy Isten megbocsátja az emberiség bűnét, amit ellene elkövetett.

Péter Bibliája az Ószövetség volt, és ebben különböző jelentéssel használták a bűn szót, aszerint, hogy mire alkalmazták. De a szóhasználatától függetlenül a bűn mint olyan mindig Isten vagy egy másik személy ellen irányult. Tehát minden esetben úgy tekintették a megbocsátást, mint Isten beavatkozását, aki a gonoszt eltávolította a sértett féltől. A bűn jogot adott a sértett félnek a bűnös föléig, míg a bűnös be nem vallotta bűnét, aztán bocsánatot kért, és így lett teljes a tisztulás.¹

Az Ószövetségben a bűnbocsánatra is többféle kifejezést találunk. Ezek közül néhány szó kapcsolódik az istentiszteleti

Fadrusz János: Krisztus a kereszten

formulákhoz, a „megtisztul” kifejezéshez. A leggyakoribb kifejezések a נשא – felemelni, a כפר – megtisztulni és a שלח – küldeni. Ezek a szavak a tisztulási szertartásból erednek. Bár a szertartást formálisan a pap végezte, a bűnbocsánatot, a feloldozást csak Isten adhatta meg.² Valójában minden bűnt, még a másik személy ellen elkövetett bűnt is csak Isten bocsáthatta meg.

A bűn az, ami elválasztja az embert Istentől, és ezért van szükség a bűnbocsánatra. Mikor az ember a szent Istennel kerül szembe, rádöbben bűnei súlyára. Csak a bűn eltávolítása után nyerhet békességet és Isten helyreállító kegyelmének áldását. Az embernek meg kell alázkodnia ahhoz, hogy elnyerje bűnei bocsánatát, el kell ismernie a rosszat, és határozottan el kell szakadnia a bűntől. Ezt a belső megtérést követi a külsőleg is megnyilvánuló cselekedet.³ Noha ez a tanítás újszövetséginek tűnik, de valójában az Ószövetségből ered.

A bűnbocsánat által megújul a helyes kapcsolat Istennel, aki minden szentségnek és életnek a forrása. Az ő irgalma és kegyelme váltja fel a haragot és ítéletet, ami által az illető új lehetőséget kap a családban és a közösségben való helyes életvitelre.⁴

Az Ószövetségben a megbocsátás fő célja a bűn miatt elveszített szentség megújítása. A szentség megújításának szükségessége általános igény volt az Ószövetségben. Először is rendezni kellett azt, ami az embert elválasztotta Istentől, a szentség forrásától, annak érdekében, hogy az illető újból megtapasztalhassa Isten áldását. Másodszor, a szentség megújításához tartozott az embertársakkal való közösség helyreállítása. Harmadszorban pedig a szentség gyógyír volt a léleknek, megújulása az erőnek és az egész emberi életnek.⁵

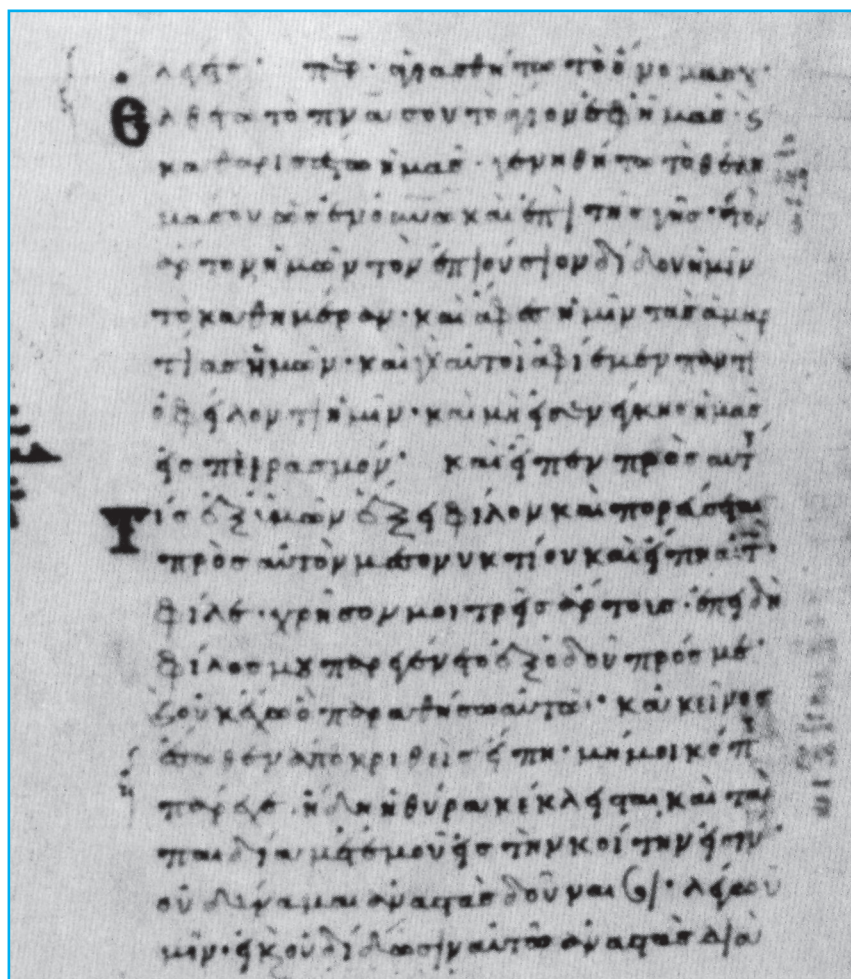
A rabbik hagyományos tanítása szerint az első században a háromszori megbocsátás volt az ideális. Ez a fajta tanítás fényt vet Péter kérdésére, hogyan lehet hétszer is megbocsátani. Ez a kérdés közvetlen azután hangzott el, mikor Jézus az egymás ellen elkövetett bűnökről beszélt. Péter ismerte a rabbinikus hagyományt a háromszori megbocsátásról, a tömegből felemelkedve ajánlotta, hogy lehetne esetleg hétszer is megbocsátani – hiszen ez a teljesség száma. Csakhogy Péter még ezzel a nagylelkűségével is korlátozni akarta a megbocsátás lehetőségét. A hallgatók nyilván meghatódtak azon, hogy Péter milyen nagylelkű, még a hagyományos követelést is túlszámalyja.

Volt azonban valaki, akit nem hatott meg Péter nagylelkűsége. Jézus gyorsan és érthetően választ adott arra, hogy az ilyen korlátozott meglátás nem tükrözi igazán az Isten határtalan irgalmát. Noha Jézus válaszában a számok szorzata (hetvenszer hét) négyszázkilencven, de ezt úgy kell értelmezni, hogy a megbocsátásnak nincs határa. Ahhoz, hogy a bocsánat teljes legyen, annyszor kell megbocsátani, ahányszor erre szükség van.

A megbocsátásnak ilyenfajta kérdése nem csupán Jézus szolgálatának utolsó napjaiban merült fel. Egész szolgálatát áthatotta és végigkísérte ez a felfogás. Az evangéliumban leggyakrabban használt szó a megbocsátásra az ὀφίμῃ – jelentése: elbocsátani, – és az ὀφείσῃς – elengedni, megbocsátani. Ezek szinonim szavak, ugyanazt jelentik, amit az Ószövetség idevonatkozó szavai. De Jézus tanításában az elengedés határa kiszélesedik, az értelme pedig elmélyül.

Abban az új életben, amit Jézus hozott, a bűnösök bocsánatot nyernek, és osztoznak Isten erejében és életében, így ők is képesek lesznek igazán megbocsátani másoknak. Jézus végtelenre nyújtja mások bűnének megbocsátását. Bizonyos értelemben saját bűnünk bocsánata nemcsak hit és megtérés kérdése, hanem mások bűnének megbocsátásától is függ.

A bűnbocsánattal kapcsolatban a Hegyi beszéd az irgalomról is szól: „Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot nyernek” (Mt 5,7). Ez a kijelentés keményen hangzott a jelenlevők fülének. Némelyek ugyanis az irgalmat gyengeségnek tartották; mások a szenvedést a bűn büntetésének vélték, míg voltak, akik az irgalmat szánakozásnak tekintették. Jézus értelmezése szerint az irgalom magában foglalja az imádságot és a gyakorlati segítséget is. Mivel az igazán irgalmas tisztában van saját bűnével és a kapott irga-

A megbocsátás versét az Úri imádság Lukács-féle változatában így fordíthatjuk: „és bocsásd meg a mi vétkeinket, ahogy mi is megbocsátunk minden adósunknak (ellenünk vétkezőknek)”. Ez a pergamentkódex tartalmazza a Lukács 11,2–8-at, és a Kr. u.-i 11. századra datálható. Az írnok szórványosan aranytintával jelölte meg az elejét és a végét minden egyes Scripture Lessonnak. Az Oratio dominica (az Úr Imája) megjelenik a bal szegélyen

lommal, tehát úgy gyakorolja az irgalmat másokkal, ahogy Isten bánt vele, és ezt igyekszik továbbadni felebarátjának.⁶

Értelemszerűen ehhez kapcsolódik Mt 5,23–24, hogy ha valaki folyamatosan akar rendezett kapcsolatban lenni Istennel, ennek lényeges feltétele, hogy másokkal is jó kapcsolata legyen. Ha valaki áldozatot hoz Istennek, de közben haragot táplál szívében felebarátja iránt, akkor sem az ajándék, sem az Istennel való kapcsolata nem elfogadható. Első dolog legyen a felebaráttal való megbékélés.

A Mt 6-ban leírt mintaimádság továbbértelmezi a megbocsátás kérdését, mikor összekapcsolja a mások bűnének megbocsátásával: „*bocsáss meg nekünk..., mint ahogy mi is megbocsátunk azoknak, akik nekünk adósok*” (12. v.). Ha jól meggondoljuk és komolyan vesszük Jézusnak ezt a kijelentését, akkor nagyon óvatosan fogjuk ismételgetni ezt az imádságot.

Zsidóknál az „adós” szót a bűnösre alkalmazták. Az adósság minden formája, akár fizikai, erkölcsi, anyagi vagy szellemi, az adóst arra kötelezte, hogy rendezze el a dolgát. A bűnös kérhet bocsánatot Istentől az elkövetett bűnért, de ebben a jézusi tanításban sokkal több van annál, mint amit első látásra gondolnánk. A bűnbocsánatnak vannak bizonyos feltételei.

Ha valaki áldozatot hoz Istennek, de közben haragot táplál szívében felebarátja iránt, akkor sem az ajándék, sem az Istennel való kapcsolata nem elfogadható. Első dolog legyen a felebaráttal való megbékélés

Az ószövetségi törvény szerint a bűnbocsánat csak az előírt áldozat Istennek történő felajánlásával nyerhető el.

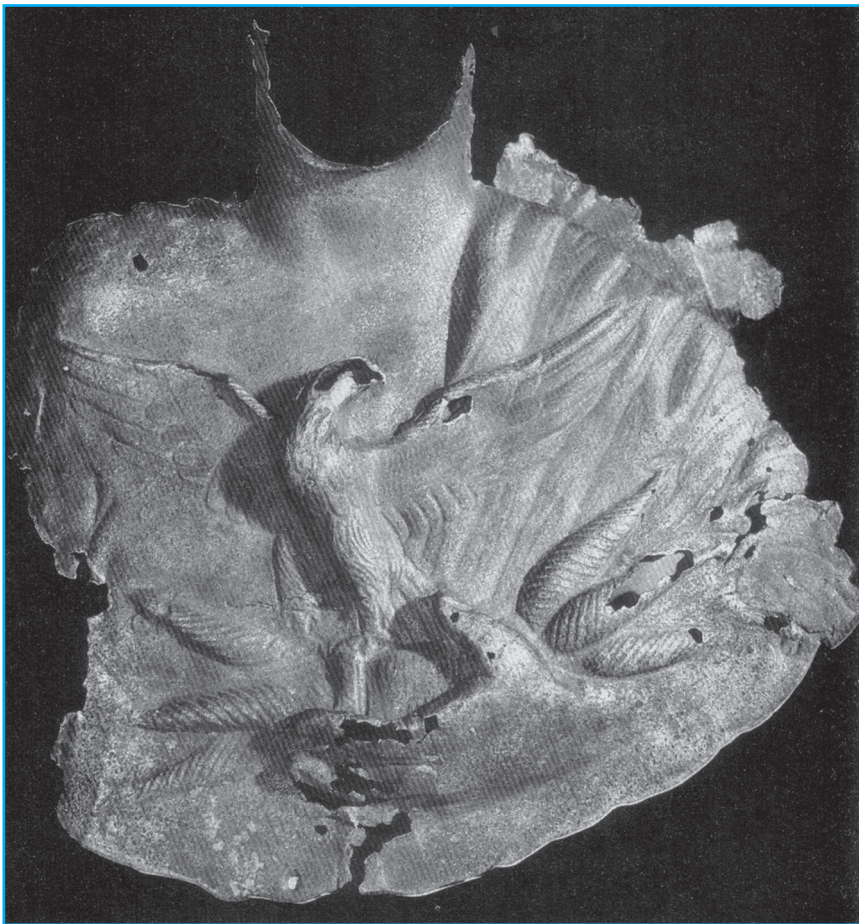
Juan de Borgoja Utolsó vacsora festményén Jézus szimbolikusan megmutatja tanítványainak, hogy lényegében mit fog felajánlani a másnapi szenvedésében: az életével kell bűnhődni a világ bűneiért. Ez a festmény is a végzetes éjszaka eseményének egyik híres tolmácsolása

Ne kérjen és ne is várjon el bocsánatot Istentől az, aki nem tud másoknak megbocsátani! Lukácsnál a következő változatban van leírva ez az imádság: „*És bocsásd meg a mi bűneinket, mert mi is megbocsátunk azoknak, akik nekünk adósok.*” (Lk 11,4) Eszerint, ha Isten bocsánatát kérjük, ennek előfeltétele a megbocsátó lelkület.

Veszélyt jelenthet számunkra a Mt 6,12-ben leírtak második fele, ha nem vesszük eléggé komolyan annak értelmét. Értelmezhetjük ezt a verset hasonló kifejezésekkel, mint például „ahogyan” vagy „mint”. Viszont ebben az esetben a kérés így hangzik: „*úgy bocsásd meg a mi vétkeinket, ahogyan mi is megbocsátunk azoknak, akik nekünk adósok*”. Ez így korlátozott mértéke a megbocsátásnak, hasonlít ahhoz, ahogyan a rabbik és Péter értelmezte, vagyis csak olyan mértékben kér bocsánatot, amilyen mértékben ő maga is gyakorolja. Az istenképünket ez nagyon leszűkíti, és ez nem a valóságnak megfelelő.

Isten következetességét és igazságát erre vonatkozóan a 6,14–15 tovább hangsúlyozza: „*Mert ha ti megbocsátjátok az embereknek az ő vétkeiket, a ti mennyei Atyátok is megbocsát nektek; de ha ti nem bocsátjátok meg az embereknek az ő vétkeiket, a ti mennyei Atyátok sem bocsátja meg a ti vétkeiteket.*”

Arról van szó, hogy Jézus követőinek etikája az Atya Isten szerinti életvitelen alapul. Amilyen irgalmas az Atya, olyan irgal-

A legtöbb első századi zsidó esetében Rómának megbocsátani a brutális elnyomást kívül maradt a kérdésen. Akárhogy is gondolkodtak, Jézus azt tanította, hogy ellenségeinknek is meg kell bocsátanunk, és szeretnünk kell őket. A képen a Római Birodalom egyik elsődleges jelképe, a sas látható, mely különféle vallási és profán helyeken is megjelent. Itt a madár egy katonai dekoráció része, azaz mint alapvető jelzés jelenik meg

masnak kell lennie annak a hívőnek is, aki őt követi, tehát a megbocsátást is korlátlanul kell gyakorolnia az Atya példája szerint azokkal szemben, akik ellene vétkeztek.

Walter Kasper megállapítása:

Ha Isten elengedte a mi óriási tartozásunkat, amit soha nem tudtunk volna kifizetni, akkor nekünk is késznek kell lenni arra, hogy felebarátunk csekély adósságát elengedjük (Mt 18,23–24). A mi részünkről a megbocsátás készsége a feltétel (Mk 11,25; Mt 6,12), aminek alapján Isten nekünk megbocsát.⁷

Ez az isteni megbocsátás és irgalom legjobban Jézus bűnbocsánatot osztó személyes szolgálatában nyilvánul meg. Mikor elhozták hozzá a béna embert, Jézus mint Isten Fia megbocsátotta bűneit, és hatalmának igazolására meggyógyította a beteget. A bűnbocsánattal elhárította az akadályt, amit a bűn okozott, és megnyitotta az utat a teljes fizikai és lelki gyógyuláshoz.⁸

Az utolsó vacsoránál a Jézus életével és halálával való azonosulás „a bűnök bocsánatára” történt (Mt 26,28) mint Isten nyilvánvaló irgalmának és megbocsátó készségének látható jele. Jézus halála volt a tökéletes áldozat, amely meghozta számunkra a bűnök bocsánatát. Ez teszi képessé követőit is arra, hogy megbocsássanak és bocsánatot nyerjenek. Jézus kereszten elhangzott imádsága: „Atyám, bocsáss

meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek” (Lk 23,34), végső példát ad arra, milyen messzire megy el a megbocsátás kérdésének értelmezésében az Úr Jézus, mikor Péternek válaszol. Azóta is minden Jézus-követő számára ez a válasz erre a kérdésre: „Nem hétszer, hanem hetvenszer hétszer”, vagyis számtalanszor meg kell bocsátani.

Igaz, hogy a többi újszövetségi író ritkán használta a megbocsátásra azt a szót, amit itt Jézus alkalmaz, de az olyan szinonim kifejezések, mint megigazulás, igazságosság, megbékélés, bűntől való szabadulás és új teremtetés a Krisztusban, ezt is magában foglalják, és azt mutatják, hogy Jézusnak a megbocsátásról szóló tanítását megfelelően és helyesen értelmezték. Pál, János és a Zsidókhoz címzett levél írója, meg mások is megértették és szóval, de tettekkel is hirdették, hogy a bűnbocsánat teszi lehetővé a bűnös számára az elfogadást, az Istennel való közösség megújítását, valamint az emberekkel való kapcsolat helyreállítását is.

Krisztus egyházában a határtalan bűnbocsánat Istentől kapott ajándék, amit hálaadással fogad az igaz hívő, és Krisztus példáját követve gyakorolja ezt mások felé. Minden, ami ennél kevesebb, jelenthet valamiféle megbocsátást, de az tökéletlen és kockázatos. Csak aki Isten végtelen szeretete által Krisztusban él, az tud teljességgel megbocsátani, és az lehet ennek a megbocsátó szeretetnek közvetítője mások felé.⁹

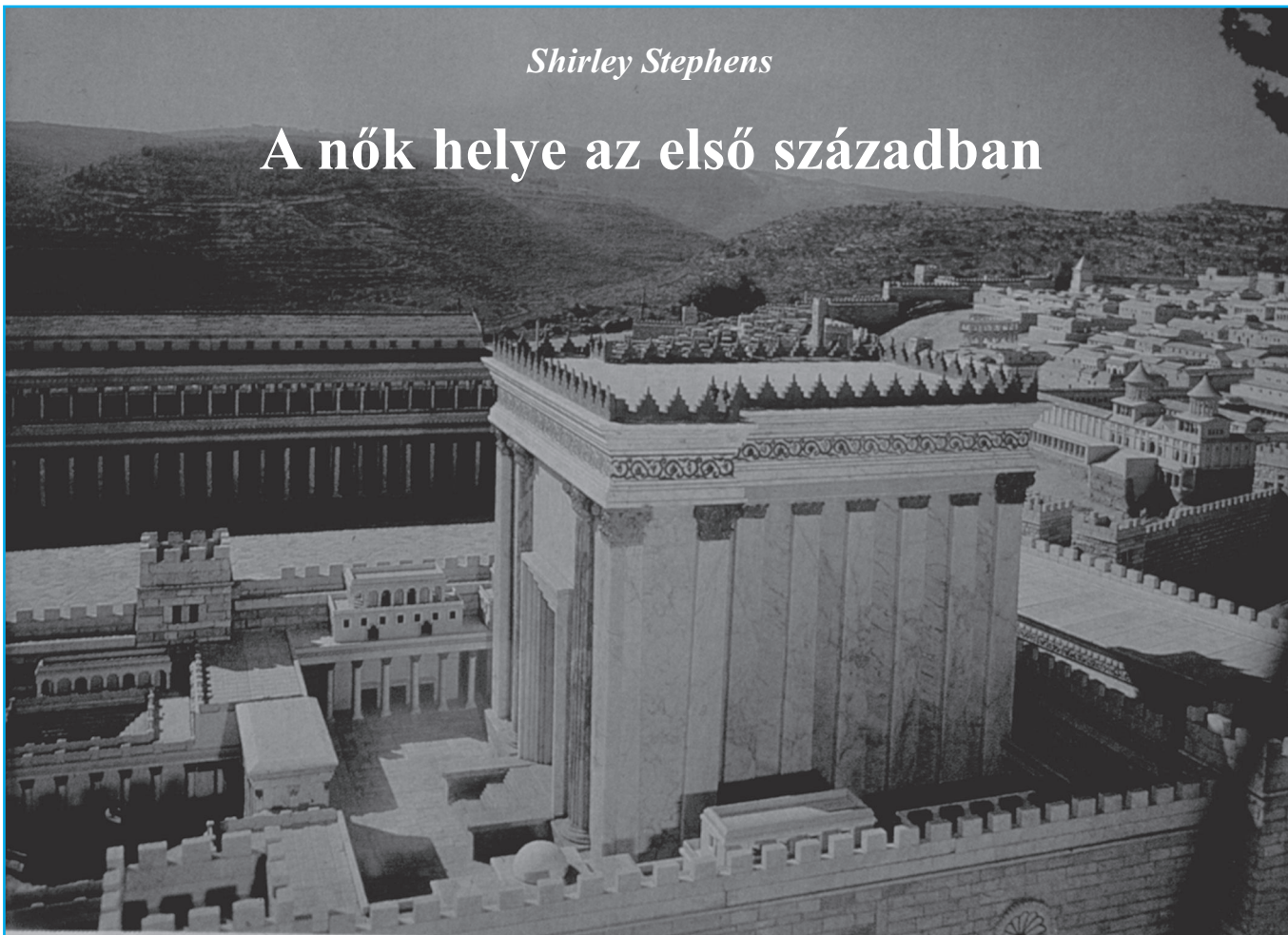
Ford.: Gerő S.-né
Biblical Illustrator, Winter, 1991

Hivatkozások

- 1 Louis Jacobs, “Sin” in *Encyclopedia Judaica*, Jeruzsálem, Keter Publishing House, Ltd., 1971, 14: 1587–88. o.
- 2 Jacob Milgrom, “Forgiveness: In the Bible”, in *Encyclopedia Judaica*, 6:1344. o.
- 3 Milgrom, 1435. o.
- 4 W. A. Quanbeck, “Forgiveness”, in *The Interpreter’s Dictionary of the Bible*, Nashville, Abingdon Press, 1962–76., 2:315–316. o.
- 5 Quanbeck, 316–317. o.
- 6 George A. Buttrick, “The Gospel According to Matthew”. *The Interpreter’s Bible*. Nashville, Abingdon Press, 1951. 86. o.
- 7 Walter Kasper, *Jesus the Christ*, New York, Paulist Press, 1977, 86. o.
- 8 Quanbeck 318. o.
- 9 Eduard Schweizer, *Jesus*. Atlanta, John Knox Press, 1971. 38. o.

Shirley Stephens

A nők helye az első században

A jeruzsálemi templom makettje

Az első században élő zsidó férfi hálát adott Istennek, hogy nem „pogánynak, rabszolgának vagy nőnek” született.¹ Ez egy hálaadó imádság részlete az ősi zsidó imakönyvben. Ezt az imát egy férfi valóban annak tudatában ismételtette, hogy a zsidó férfiak helyzete sokkal kedvezőbb volt, mint a nőké.

Miközben ezt az imádságot ismételtették, a rabbik azt bizonygatták, hogy a nők társadalmi helyzete egyenlő a férfiakéval. Kijelentették, hogy „a Tóra parancsolata értelmében férfiak és nők ugyanazon az alapon állnak”.² A Talmud tanítása is aláhúzta ezt az

egyenlőségi megfogalmazást azzal, hogy kihangsúlyozta, miszerint minden egyén méltósággal és önbecsüléssel bír.³ A gyakorlatban azonban ez az egyenlőség erősen leszűkült a férfi-női szerepkör szigorú leírásában. A nők

alárendelték magukat ennek a szokásnak. De ahogy az már minden társadalmi szokásnál előfordul, ez a szabály sem volt

apában nem volt hajlandóság gyermeket dajkálni. A lányok, amíg férjhez nem mentek, édesanyjuk irányítása alatt éltek, míg az apák fiaikat már korán elkezdték tanítani az üzleti életre. Az apák tanították meg gyermekeiket Isten parancsolataira és Isten népének történelmére. Még a nőket is bátorították Isten törvényének megismerésére, hogy tudják tanítani gyermekeiket és biztatni férjüket a vallásos kötelességek hűséges betartására.⁹

Egy arab nő gabonát csépel a cséphadaróval. A bibliai korban a cséplés női munka volt (de még a közelmúltban is). A legtöbb közel-keleti országban az ellátást, beleértve a vetést, betakarítást, cséplést, őrlést és sütés-főzést a nők végezték. Némely szektában a társadalmak visszaszorítják a fejlődést a legminimálisabb szintre

teljesen áthághatatlan. Sok volt a kivételezés lehetősége, különösen a királyoknál és a gazdagoknál. Ezek a csoportok elkülönítették magukat bizonyos szigorú rendelkezésektől. Előfordult, hogy a feleség segített férjének az üzleti ügyekben, adás-vevésben. Emellett voltak olyan vallásos ünnepi alkalmak, ahol nyilvánosan jelen voltak nők és férfiak vegyesen. Azután vidéken is szabadabban mozogtak a nők nyilvánosságban, mint a városban. A család tagjai – férj, feleség és gyerekek – együtt végezték a mezőgazdasági munkát, árulták a termést, és nem függtek olyan szigorúan a fátyolviselés szokásától.

A lányok nevelése a családban megfelelt annak a felfogásnak, hogy a nyilvánosságból ki kell zárni őket. Neveltetésükben a hangsúly azon volt, hogy tanulják meg a házimunkát, varrást, szövést és egyéb házi teendőket, ha vidéken éltek, akkor a mezőgazdasági munkát is.

A kicsinyek nevelése az édesanya kötelessége volt, mert a zsidó

Noha voltak, akik osztoztak ennek az erőszakos rabbinak a szemléletében, azonban nem ez volt az általános vélemény. Volt olyan rabbi is, aki hangsúlyozottan kijelentette, hogy „minden embertől elvárható, hogy tanítsa meg a Tórát lányaival”.¹¹ Mind az Ómind az Újszövetségben számos példa volt arra, hogy ez a valóságban így is volt. Mária magasztaló éneke (Lk 1,47–55)

Egy „elbocsátó” válási nyilatkozat, amit a férj adott a feleségnek, mikor érvénytelenítette a házasságot. Ez az okmány héberül van írva, Marokkóban írták 1837-ben. A hátsó oldalán a tanúk aláírása olvasható

legalább harminc bibliai idézetet visszhangoz, ami az Ószövetség tanításából ered. Mégis, az első században élő zsidó lányok részére nem volt előírva olyan szertartás, mint a fiúkra a Bar Mitzvah (törvény fia). Gazdag családokban biztosították lányok részére a világi oktatást.

Az ősi Izraelben a vallásos vezetők a tekintélyes rabbik diákjaiból vagy tanítványaik közül kerültek ki. Ők voltak a h a g y o m á n y ő z ő i és továbbadói. Elvileg nő is tanulhattott volna, de nem akadt sehol olyan tekintélyes rabbi, aki egy nőt elfogadott volna tanítványnak.¹² Az a rab-bifeleség volt az eszménykép, aki türelmesen vár otthon férjére, míg az a Tórát tanulmányozza. Kivételes esetnek tekintették Beruriát, egy rabbi feleségét, aki kiharcolta a jogát, hogy tanulhasson. Mikor Jézus védelmébe vette a bethániai Máriát, hogy neki is joga van lábainál ülve tanulni mint tanítványnak, ezzel nyilvánvalóan ellene szegült az akkori hagyományos zsidó gyakorlatnak (Lk 10,38–42).

A másik tényező, ami egy nőt akadályozott a törvény tanulmányozásában, hogy teljes idejét és figyelmét lekötötte a háztartási munka. Mivel ez volt az elsődleges kötelessége, ezért a zsidó feleség és édesanya mentes volt bizonyos vallásos gyakorlat betartásától. Nem volt köteles Jeruzsálembé zarándokolni a pászka ünnepekre, pünkösdre vagy a sátoros ünnepekre. Nem kellett neki naponta elismételni a shemát, imaszíjat viselni, vagy jelen lenni a törvény felolvasásánál. A Tórát sem kellett tanulmányoznia úgy, ahogy a férfiaknak. Nyilvánvalóan a nők közül sem mindenki választotta ezt a felmentést a vallásos kötelezettségek alól. Igaz, hogy nem

Egy modern Bar Mitzvah (betű szerint: a törvény fia) ünnep, ahol a fiút felnőtté avatják

kötelezték, de nem is tiltották meg nekik, hogy az ilyen vallásos ünnepeken részt vegyenek. Az a tény, hogy Mária Józseffel együtt jelent meg Jeruzsálemben a pászka-ünnepen, azt bizonyítja, hogy némely nő nem élt ezzel a felmentő lehetőséggel (Lk 2,41).

Amellett, hogy a nők vallásos tevékenységét leszűkítették, gyakorlatilag korlátozták is a jogukat. A templomban csak a nekik fenntartott udvarba mehettek be, és azon túlra tilos volt belépniük. A férfiak részére kijelölt hely közelebb volt a szentélyhez. Zsinagógákban a nők csak hallgatóként voltak jelen az istentiszteleten, más szerepük nem volt.

A zsidó társadalomban nőktől és férfiaktól is elvárták a normális házasságot. Az egyik rabbi nyíltan kijelentette: „Az agg legény nem igazán teljes

Némely közösségben Bath Mitzvah-t (törvény lánya) is tartanak

ember”¹³. Nyilván érezték, hogy az egyén a házasságban tud kiteljesedni. Az örökösödési rendelkezés is arra a feltételezésre épült, hogy a nő férjhez megy. Ezért csak a család férfi tagjai kaptak örökséget. Abban az esetben, ha a családapa meghalt, mielőtt lányait férjhez adta, a család valamelyik fiúgyermeké köteles volt lánytestvérét eltartani, amíg az férjhez nem ment.

A leány tizenkét és fél éves koráig kiskorúnak számított. Önállóan semmivel nem rendelkezett, minden holmija az apja

tulajdonában volt. Ha esküt tett, apjának hatalmában állt felmenteni esküje alól, és ő képviselte a törvényes ügyekben is. Amíg a leány kiskorú volt, nem utasíthatta vissza az apja által javasolt házasságot. Az apa pénzért még rabszolgának is eladhatta. Ha azonban nagykorú lett, akarata ellenére nem jegyezheték el.

*Imaszíj kézre kötve: „Kösd azokat, jelként a kezedre...”
(Deut 6,8), amit betű szerint ma is sok zsidó alkalmaz*

Mikor megtörtént a házastárs kiválasztása, elkezdődött az áthelyezési ceremónia, vagyis a leányt apja hatalmából az eljegyzési szertartás szerint a férj vette át. A lány részéről a házasság akkor jött létre, mikor fizikailag megérett rá, kb. tizenkét és fél éves korban, míg a fiúnál a tizennyolc év volt az ideális. Az eljegyzést udvarlási időszak előzte meg. Egy eljegyzett nő már feleségnek számított, s ha a vőlegény meghalt, özvegyen maradt, csak törvényesen lehetett elválni, és paráznaság esetén halállal büntették. Hajadonoknál az eljegyzés ideje egy esztendeig tartott. Özvegyeknél ez egy hónap volt.

Esküvő előtt megkötötték a házassági szerződést. Ezt nevezték kethubahnak, ami azt jelentette, hogy mostantól a feleség a férj tulajdona. Korábban a férj már bizonyos összeget fizetett a lány apjának. Ezt nevezték moharnak, megfelelő vételárnak, ami 50 ezüstsekel volt (Deut 22,29). Valószínű, hogy időközben a nőkkel kapcsolatos szemlélet megváltozott, és ez a „vételár” a gyakorlatban már nem működött az Úr Jézus idejében.

A házassági szerződés lényege az előre látható gondoskodás, amely tartalmazta az apa beleegyezését és hozzájárulását. Ennek egyik fő szempontja a hozomány kérdése, melyet azok a javak képeztek, amik a feleség birtokában maradtak, de a férjnek is volt joga használni azokat. A másik része arra vonatkozott, melyek azok a javak, amik a férj tulajdonába mennek át, de válás esetén egyenlő arányban elosztva visszakérülnek a nő tulajdonába.

A házassági szerződés második pontja írásba foglalta azt a megállapodást, mi az, amit vissza kell adni a feleségnek válás vagy a férj elhalálása esetén.

Házasságkötés után a férj kötelessége volt gondoskodni feleségének ételmezéséről, ruházatáról, lakásról és szükség szerinti gyógykezeléséről, valamint eleget tenni férji kötelességének. Amennyiben ezt elmulasztotta, a feleségnek joga volt bírósághoz fordulni és követelni a gondoskodást. A férjnek viszont joga volt érvényteleníteni felesége eskütételét

vagy erőszakkal kényszeríteni esküvésre. Ha azonban erőszakkal kényszerítette esküvésre, és ezzel hiteltelen helyzetbe hozta, joga volt a feleségnek követelni törvény előtt a válást.

Igaz ugyan, hogy bizonyos helyzetben előírás szerint a zsidó feleség követelhetette a válást, de a nőkre vonatkozó szigorú korlátozások akadályozták, hogy a bíróságon megjelenjen. A törvény gyakorlatilag a férjnek kedvezett, s így kizárólag az ő joga volt a válás. Abban az esetben, ha a feleségnek nyomós oka volt a válásra, a rabbinikus tanokkal nyomást gyakoroltak a férjre, hogy törvényes eljárással vessen véget a házasságnak. Az özvegyasszonyok tapasztalatát írja le Lk 18,2–5, mely arra a helyzetre utal, amivel egy nőnek meg kellett küzdenie, ha érvényt akart szerezni jogainak a bírói igazságszolgáltatással.

A nők hosszadalmas küzdelmével ellentétben a férj egyszerűen elválhatott feleségétől úgy, hogy adott neki egy „válólevelet”, ahogy azt a mózesi törvény előírta (Deut 24,1). De még ez is előrelépést jelentett a korábbi időkhöz képest, mert a mózesi törvény gondoskodott arról, hogy az ilyen törvényes módon elbocsátott asszony újból férjhez mehessen. Ezt megelőzően viszont a férjétől elbocsátott asszony semmiféle gondoskodásban nem részesülhetett, nem volt joga újból férjhez menni sem, mivel jogilag férje tulajdonának számított.

Annak ellenére, hogy a férfiak számára nem okozott nehézséget elbocsátani az asszonyt, Palesztinában a zsidók között nem volt általános a válás. Két tényező tartotta őket vissza. Először a házassági szerződésben megállapított magas összeg, amit vissza kellett volna fizetni válás esetén. Másodszor, válás után mindkét fél megbélyegzett lett. A válást minden esetben úgy fogták fel, mint igeellenes magatartást. A nyilvánosság véleménye szerint a válás megtörténte után nemcsak a férj és feleség, de leányaik is megbélyegezettek lettek.

Noha az első században élő zsidó nők látszólag elnyomásban éltek, összehasonlítva modern társaikkal, az akkori nők mégis teljesebb életet éltek, mert megelégedéssel vállalták a feleség és az anya szerepét. Ezért tisztelték a zsidó nőket az első században mint feleséget és anyát.

*Ford.: Gerő S-né
Biblical Illustrator, Winter, 1991*

Hivatkozások

- 1 Shirley Stephens, A New Testament view of women. Broadman Press, 1980, 151. o.
- 2 Henri Daniel-Rops, Daily life in the time of Jesus. Hawthorn Books, 1962, 131. o.
- 3 Rosemary and McLaughlin Reuther, Women of Spirit. Simon and Shuster, 1979, 335. o.
- 4 Joachim Jeremias, Jerusalem in the time of Jesus. Fortress Press, 1977, 360. o.
- 5 Stephens, 135. o.
- 6 A. Cohen, Everyman's Talmud. E. P. Dotton & Co., 1949, 168. o.
- 7 Jeremias, 360. o.
- 8 Stephens, 60. o.
- 9 Daniel-Rops, 127–131. o.
- 10 Stephens, 34. o.
- 11 Daniel-Rops, 131. o.
- 12 Evelyn and Frank Stagg, Women in the world of Jesus. Westminster Press, 1978, 34. o.
- 13 Daniel-Rops, 118. o.

A SZOLGÁLAT ÚTJÁN

Durkó István

Isten erejének megtapasztalása az elhívás és az engedelmesség által

Bevezetés

Isteni elhívás nélkül az ember jó szándékú igyekezete csak összezavarja a mennyei tervet.

Tehát Isten országában nem lelkes önkéntesekre van szükség, akik valami nagyszerűt tesznek az Úrért, és ezzel elismerést váltanak ki, hanem olyan emberekre, akik meghallják Isten szavát, és engedelmesen lépésről lépésre követik a mennyei tervet. Hogyan működik az elhívás és a szolgálat? Ez a kérdés napjainkban nagyon aktuális, mert az individualista gondolkodás miatt és az önmegvalósítási vágy miatt sokan talán jó szándékkal akarnak az egyházban valami nemeset alkotni.

Isten elhívása a teremtmények közül csupán az embernek szól. Semmilyen szellemi lény vagy egyéb teremtménnyel kapcsolatban nem látható Isten szándéka az elhívásra és az azt követő átformálásra. Istennek alapvetően nincs szüksége az ember segítségére, mert önmaga is elérhetne és elvégezhetne mindent, mert mindenható, de ő az emberen keresztül akarja akarátát és tervét kijelenteni és véghezvinni.

A hatalmas Isten, az Úr szól, és hívja a földet napkelettől napnyugatig.¹

Isten kiválasztása alapvetően az örökkévalóságra szól, de a földi életben egy bizonyos időre vagy bizonyos célra is szólhat. Tehát Isten hívó szava két módon nyilvánul meg:

- az evangélium által a megváltásra és az üdvösségre,
- az evangélium munkájában való részvételre, szolgálatra.

Isten elhívása az újjászületés által

„Mert valamikor mi is esztelenek, engedetlenek, tévelygők voltunk, különféle kívánságok és élvezetek rabjai, gonoszságban és irigységben élők, egymástól gyűlöltek és egymást gyűlölők. De amikor megjelent a mi üdvözítő Istenünk jósága és emberszeretete, nem az általunk véghezvitt igaz cselekedetekért, hanem az ő irgalmából üdvözített minket újjászültető és megújító fürdője a Szentlélek által, akit kitöltött ránk gazdagon Jézus Krisztus, a mi Üdvözítőnk által, hogy az ő kegyelméből megigazulva reménységünk szerint részesei legyünk az örök életnek.”²

Az ige alapján a megtérés előtt az eredendő bűn gyümölcsei, a különféle kívánságok és élvezetek motiválják az embereket. Az újjászületés nélkül nem lesz miénk az üdvösség. Aki tehát Istentől el van választva, nem tud semmi jót tenni Istenért. Az ilyen típusú szolgálat meddő és értelmetlen az örökkévalóság szempontjából. Az első és legfontosabb, amit tehetünk, hogy megnyitjuk a szívünket, és elfogadjuk a kegyelmet. Miután valaki megtért és a Szentlélek

által új élete van, képessé válik, hogy az Istenre figyeljen, és a vezetése alapján élje az életét.

„...hiszen az Isten ajándékai és elhívása visszavonhatatlanok.”³

Hogyan vezeti Isten a megtért embert?

Sokaknak kérdés, hogy Isten hogyan vezeti az embert. Ez nem úgy működik, hogy a megtéréskor kapunk egy térképet, és valahogy csak eligazodunk, majd a végén a mennybe jutunk.

Jézus nemcsak ígérgette, hogy megmutatja, melyik úton kell járnunk, hanem világosan állította: *„Én vagyok az út ...”⁴*

A Szentlélek munkájáról ezt mondta:

„...amikor azonban eljön ő, az igazság Lelke, elvezet titeket a teljes igazságra; mert nem önmagától szól, hanem azokat mondja, amiket hall, és az eljövendő dolgokat is kijelenti nektek. Ő engem fog dicsőíteni, mert az enyéméből merít, és azt jelenti ki nektek.”⁵

Ha valaki teljes mértékben az Úrra bízta magát, akkor számíthat arra, hogy a Szentlélek lépésről lépésre vezeti. Abrám elhívásából láthatjuk, hogy Isten személyesen szólt, és nagyon konkrét vezetést adott. Abrám világosan megértette, hogy mit kell tennie, honnan hová kell menni, és mi lesz a következménye.

„Az Úr ezt mondta Abrámnak: 'Menj el földedről, rokonságod közül és atyád házából arra a földre, amelyet mutatok neked! Nagy néppé teszek, és megáldalak, nagyvárosz nevedet, és áldás leszel. Megáldom a téged áldókat, s megátkozom a téged gyalázókat. Általad nyer áldást a föld minden nemzetsége.' Abrám elment, ahogyan azt az Úr mondta neki, és Lót is vele ment. Abrám hetvenöt éves volt, amikor kijött Háránból. Fogta Abrám Szárajt, a feleségét, és Lótot, a testvéré fiát, meg minden szerzeményüket, amit csak szereztek, mindenkit, akikre Háránban tettek szert, és elindultak, hogy Kánaán földjére menjenek. El is érkeztek Kánaán földjére.”⁶

Aki kész ilyen módon naponként követni Jézust, biztos lehet benne, hogy nem téved el, mert a Szentlélek megtartja Isten akarátában az engedelmes embert.

Kire kell figyelni?

„Lábam előtt mécses a te igéd, ösvényem világossága.”⁷

Aki a megtapasztalásait emberi módon próbálja értelmezni, vagy a saját terve alapján akar megvalósítani valamit, letér a helyes útról. Csak az érezheti magát biztonságban, aki az Isten ígéjére alapozza életét. Ahogyan a Bibliában munkálkodik Isten, olyan módon fog működni a

mai ember életében is. Tehát a bibliai alapelvek megismerése nagyon fontos.

„Jézus így szólt hozzájuk: ‘Az én Atyám mind ez ideig munkálkodik, én is munkálkodom.’”⁸

„Bizony, bizony, mondom néktek: a Fiú önmagától semmit sem tehet, csak ha látja, hogy mit tesz az Atya; mert amit ő tesz, azt teszi a Fiú is, hozzá hasonló módon.

Mert az Atya szereti a Fiút, és mindent megmutat neki, amit ő tesz. Sőt még nagyobb feladatokat is fog rábízni, hogy ti csodálkozzatok.”⁹

A mai hívő ember számára is ez az alapelv: tudnunk kell, hogy Isten folyamatosan munkálkodik körülöttünk. Akkor is így van ez, ha nem látjuk. Isten általunk akarja elérni célját, ezért nincs szükség egyéni akciókra, csak azt kell tenni, amit ő már tesz, és amire meghív. Aki így él, tapasztalni fogja, hogy Isten szereti, és kijelenti akaratát.

Csak akkor látjuk meg Isten munkáját körülöttünk, ha Isten láttatja azt meg velünk. Amikor kijelenti akaratát, és látjuk, hogy ő mit tesz, az sokszor meghívás a szolgálatra, hogy csatlakozzunk hozzá. Isten munkájának a felismerése a vele való személyes és szeretetteljes kapcsolaton keresztül működik.

Isten szereti az embert

„Abban nyilvánul meg Isten hozzánk való szeretete, hogy egyszülött Fiát küldte el Isten a világba, hogy éljünk

őáltal. Ez a szeretet, és nem az, ahogy mi szeretjük Istent, hanem az, hogy ő szeretett minket, és elküldte a Fiát engesztelő áldozatul bűneinkért.”¹⁰

„Mi tehát azért szeretünk, mert ő előbb szeretett minket.”¹¹

Isten sokkal hamarabb szeretett bennünket, mint ahogy mi megszülettünk volna. Isten a szeretetben is kezdeményező. Isten legnagyobb szeretete az ember iránt a golgotai kereszten mutatkozott meg. Mivel ő szeret bennünket, tőlünk is azt várja, hogy szeressük őt.

A legnagyobb parancsoltatban is ez kerül kifejezésre:

„...szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és teljes erődből.”¹²

Az Istennel való kapcsolatunkban fontos sorrend, hogy először szeretnem kell őt, és azután az engedelmesség által szolgálni. A kötelességből, kényszerből vagy félelemből történő szolgálatok nem adnak jó alapot.

Hogyan ismerhető meg jobban Isten?

A Biblia olvasása, tanulmányozása által sok minden megismerhető Istenről, hiszen az igében kijelenti magát nekünk. A megismerés azonban nem elég mély, ha csak elméleti ismereteink vannak. Isten megismerése akkor mélyül el, amikor a cselekedetei által átéljük az Isten valóságát. Amikor megtérünk, személyesen megismerjük az Urat, és átéljük, hogy ő kegyelmes és megbocsátó. Az elhívás által még mélyebben megismerjük őt, mert kijelenti terveit és szándékait, hogy ezekbe bevonjon bennünket. A Bibliában, amikor valakinek kijelentette Isten magát, az az ember új névvel illette Istent, és ezzel még erősebb lett a személyes kapcsolatuk. Mózes egy győztes csata után így ismerte meg még jobban Istent:

„Mózes akkor oltárt épített, és így nevezte el: ‘Az Úr az én hadijelvényem.’”¹³

Ábrahám, miután engedelmes volt, de a fiát nem kellett feláldoznia, Istent még jobban megismerte és ezt mondta:

„Azután így nevezte el Ábrahám azt a helyet: Az Úr gondoskodik. Ma ezt mondják: Az Úr hegyén a gondviselés.”¹⁴

Dávid így ismerte meg az Urat:

„Én Uram, Uram, hatalmas szabadítóm...”¹⁵

Amikor Isten kijelenti magát az elhíváson keresztül, vagy válaszol az imánkra a cselekedetei által, még jobban megismerjük őt. Sok olyan tulajdonsága válik számunkra valósággá, amit az igében olvastunk, és hittel elfogadtunk, de Isten kijelentései által életté és valósággá válnak az életünkben.

Hogyan szolgálhatjuk Istent?

A legtöbb hívő már sok áldást átélt a szolgálatban, de sok kudarcélmény is ott van az emlékekben. Ahhoz, hogy jó szolgálak legyünk, világosan látni kell a szolgának a helyzetét és feladatát. Világi értelemben a tulajdonos, vagy a főnök

megmondja, mit kell tennie a beosztottnak (szolgának), és miután világos a feladat, ezt a szolga önállóan elvégzi, és beszámol a főnöknek az eredményéről. Isten és az ember viszonylatában ez nem így működik. Sokkal inkább hasonlít ahhoz, amit a fazekas tesz az agyaggal. Folyamatosan dolgozik vele. Az agyagnak csak engedni kell.

„Vajon nem bánhatok-e én is úgy veled, Izrael háza, mint ez a fazekas? Így szól az Úr: Hiszen olyanok vagytok a kezemből, Izrael háza, mint az agyag a fazekas kezében.”¹⁶

Isten szolgálata nem az önállóságon, hanem az engedelmisségen keresztül működik. Ez lényegesen eltér a világi modelltől. Jézus azt mondta az önálló független szolgálatról:

„Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők: aki én bennem marad, és én őbenne, az terem sok gyümölcsöt, mert nélkülem semmit sem tudtok cselekedni.”¹⁷

A keresztyén szolgálatban nem érdemes csak úgy véghezvinni valami jót. A mai rohanó embernek ezt nehéz felfogni. A szolga Istenre figyel, és azt teszi, amit Ura is cselekszik. Ez az együttműködés és harmónia hozza az áldást.

„Ahogy a szolgák uruk kezére néznek, vagy a szolgáló

úrnoje kezére néz, úgy nézünk mi Istenünkre, az Úrra.”¹⁸

Isten szolgájának istenközpontú életet kell élnie

Sok hívő önközpontú életet él, és ez megakadályozza, hogy jó gyümölcsök legyenek a szolgálatában. Az önközpontú életben az egyén akar tenni valamit Istenért. Az ilyen szolgálatnak az alapja a saját erő, tudás és képesség. Sok esetben a környezet tetszésének a megnyerése is a motivációk között van. Ha az eredmény emberi megítélésből sikeresnek tűnik, akkor jön a büszkeség és a megelégedettség érzése, „valamit letettem az asztalra”, „Jobb vagyok, mint x vagy y a gyülekezetben”. Az ilyen típusú szolgálatra Jézusnak semmi szüksége nincsen. Ez nem előréviszi az egyházat, hanem fékezi. Az istenközpontú élet alapvetően másképpen működik. A szolga engedi, hogy Isten rajta keresztül tegyen valamit. Isten a kezdeményező és a véghezvivő, az ember csak eszköz. Amikor a lelki ajándékok működnek, az istenközpontú ember tudja, hogy itt a Szentlélek működik és az ember a csatorna. Az eredmény természetfeletti, és az emberek Istent dicsőítik a jó gyümölcsök láttán.

Amikor Mózes kémeket küldött Kánaán földjének kikémlelésére, a kémek nagy többsége önközpontú volt, és azt képviselték, hogy nem fogják tudni elfoglalni a földet, mert csak magukban bíztak.

„De azok a férfiak, akik vele mentek, ezt mondták: Nem

tudunk az ellen a nép ellen menni, mert erősebb nálunk.”¹⁹

Az istenközpontú emberek a hit emberei, mert nem magukra néznek, hanem Istenben bíznak, és ígéreteit tényként fogadják el.

„Ha az Úr kedvel bennünket, akkor bevisz arra a földre, és nekünk adja a tejjel és mézzel folyó földet.”²⁰

Aki istenközpontú életet akar élni, annak az életét Istenhez kell igazítani. Hiszen ha személyesen megszólít valakit az Úr, akkor az engedelmisséget, és Istenhez való igazodást kíván.

Mindig Isten a kezdeményező az elhívásban

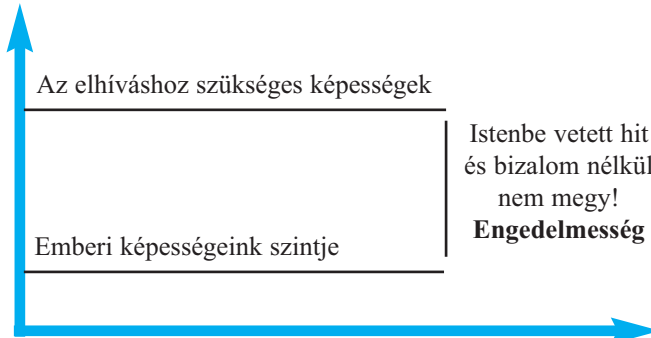
A szolga nem tudja meglepni Istent, hogy olyat javasol vagy mond, ami még Istennek nem jutott eszébe. Fordítva működik a dolog. Isten a kezdeményező, aki elhívja az övéit a szolgálatra, és kijelenti akaratát, ami rendszerint, az újdonság erejével hat az emberre.

Mózes Egyiptomban elindított egy felszabadítási akciót a népe érdekében, de belebukott.²¹ Ezt nem Isten elhívása és vezetése alapján tette. Évtizedekkel később Isten a csipkebokornál megszólította Mózeset, és elhívta a szolgálatra. Ez az elhívás személyes volt és konkrét. Isten elmondta, hogy mit kíván tenni a népével, vagyis kijelentette akaratát. Mózes engedelmisség által tudott igazodni Istenhez. Isten elmondta Mózesnek, hogy honnan hová akarja vinni a népet, de a pontos útvonalat és az apróbb lépéseket közben folyamatosan mutatta meg. Amikor Isten kijelenti valakinek személyesen az akaratát, az egyben egy személyes elhívás is a szolgálatra. Más elhívásoknál is ezeket az alapelveket látjuk: Gedeon, Ézsaiás, Saul stb.

Tehát amikor Isten be akar vonni valakit a munkájába, akkor személyesen szól neki, elhívja, hogy csatlakozzon hozzá. Amikor Isten szól, mindig azonnali igen választ vár. Lehet, hogy konkrét lépéseket később kell tenni, de amikor Isten szól, lelkünkben reagálnunk kell.

Isten kijelentése, elhívása egy szolgálatra mindig sokkal nagyobb, mint amit valaki a saját erejéből vagy képességeiből megtehetne. Isten terve istenmértékű, amihez az ember önmagában nagyon kevés. Hitlépés nélkül nem lehet igent mondani Istennek, mert hinni kell, hogy amit ő mondott, azt meg is tudja tenni.²²

1. ábra. Az alábbi ábra az emberi és isteni mértéket szemlélteti az elhívásnál

Isten terveihez kell igazítani az életünket

Ha Isten elhívását átélte valaki, azután már nem élhetett ugyanúgy, Isten tervéhez kellett igazodnia az engedelmisség

által. Ábrahám az elhívás után nem maradhatott azon a földön, ahol korábban élt.²³ Dávidnak el kellett hagynia a juhokat és az atyai házat.²⁴ Ámósnek ott kellett hagynia a fügetermesztést, hogy hirdesse Isten szavát.²⁵ Péternek, Andrásnak és Jakabnak ott kellett hagyni a halászhálót. A bibliai példák is mutatják, hogy az elhívás radikális változást hoz az ember életébe. Olyan mértékű igazodásra és engedelmisségre van szükség, amit korábban nem is gondolt az ember. Az elhívás után komoly életváltozás következik, ami a következő területeket fogja érinteni. Körülményekben bekövetkező változások: új munka, anyagi szintváltozás és lakóhelyváltozás. Kapcsolatokban bekövetkező változások: üzleti, baráti és szomszédi, munkahelyi kapcsolatok. Gondolkodásban bekövetkező változások: módszerekben, előítéletekben, célokban, tradíciókból való megújulás. Hitbéli felfogásban bekövetkező változások: istenkép megújul, szentség, Szentlélek vezetése új dimenziókat nyit ki. Tevékenységekben bekövetkező változások: ima, adakozás, emberekkel való foglalkozás.

Tehát aki engedelmeskedik az elhívásnak, az nem maradhat ott, ahol volt, és nem maradhat az az ember, aki korábban volt. Az engedelmisség teljes Istentől való függést követel.

Az ember engedetlensége

Isten elhívására ha valaki nemet mond vagy közben hűtlenné válik, mindig nagy kárt okoz.

Korábban már megfogalmazott alapelv a következő: Isten mindenható, de embereken keresztül végzi a munkáját. Tehát amikor valaki kiesik a mennyei elhívás láncszemei közül, akkor Isten munkája kárt szenved. A mennyei terv hosszú távon előrehalad és tökéletesen meg is valósul, de

rövid távon jelentős veszteségeket okoz. Isten keresni fog egy másik embert, aki odaszánja az életét és engedelmes módon követi. Közben idő telik el, és nő a veszteség. Az ember eredendő bűne is ezt a folyamatot mutatja. Ádám és Éva lázadása behozta a szenvedést és a halált. Jézus Krisztus kereszthalála viszont helyreállította a kapcsolatot az ember és Isten között, és a végén minden újjászületett ember a mennyei dicsőségben együtt lesz az Atyával. Az első Ádám hűtlenné vált, a második Ádám hűséges volt egészen a kereszthaláláig.

„Így is van megírva: Az első ember, Ádám, élőlénné lett, az utolsó Ádám pedig megelevenítő Lélekke.”²⁶

Az elhívás ára

Amikor Nőé elkezdte engedelmisségből a bárka építését, ezután bizonyára folyamatos gúnyolódásnak volt kitéve. Még soha nem volt özönvíz, miért most lenne? – mondhatták a kortársai.

Mózes, amikor a fáraónak bejelentette Isten tervét, a választott népnek még többet kellett dolgozni, és Mózeset is megtámadták a testvérei. Mózesre mint vezetőre hatalmas nyomás nehezedett. Amikor Pál és munkatársai az elhívásnak engedve városról városra járva prédikáltak, üldözés, rágalmazás és börtön lett a következménye, amit át kellett élniük. Ha egy családos ember engedelmeskedik az elhívásnak, az kihat a család többi tagjára is. Ha egy ember külmiszióba megy, a környezetének is meg kell fizetni az árat, mert a barátot, rokont hittel el kell engedni, hiszen nagyon ritkán fognak találkozni. Az elhívásban élő ember életében sok áldás és öröm van, és a végén várja egy nagy jutalom is.

„Ura így szólt hozzá: Jól van, jó és hű szolgám, a kevésen hű voltál, sokat bízik rád ezután, menj be urad ünnepi lakomájára!”²⁷

„Ha valaki nekem szolgál, engem kövessen; és ahol én vagyok, ott lesz az én szolgám is; és ha valaki nekem szolgál, azt megbecsüli az Atya.”²⁸

Az elhívásnak azonban van ára is, amit világosan látni kell. Aki nem akarja megfizetni az árat, az hűtlennek fog bizonyulni.

„Ők pedig ezt mondták neki: ‘Add meg nekünk, hogy egyikünk a jobb, a másikunk a bal kezéd felől üljön majd dicsőséges uralkodásod idején!’ Jézus így válaszolt: ‘Nem tudjátok, mit kértek. Vajon ki tudjátok-e inni azt a poharat, amelyet én kiiszom, és meg tudtok-e kereszteszkedni azzal a keresetséggel, amellyel én megkeresztelkedem?’”²⁹

Az elhívás ellenségei

Az ördög mindent megpróbál, hogy eltántorítsa az Úr szolgáit. Hiszen egy elhívott ember kiesése nagy veszteség Isten országának. Istennek sok szolgálója elbukik, mert elbízta magát, és azt is megengedi magának, amit nem lehetne. A bukások között vezető szerepet tölt be a pénz tisztátalan kezelése, szexuális kapcsolati bűnök és a hatalommal való visszaélés. Az ige figyelmeztetése tehát aktuális:

„Legyetek józanok, vigyázzatok, mert ellenségeitek, az ördög mint ordító oroszlán jár szerte, keresve, kit nyeljen

el!”³⁰

Vannak, akik túl nagynak érzik az elhívás árát, és egy gyenge pillanatukban lemondanak az örök érvényű értékekről, hogy mulandó dolgokba fektessék be az életüket.

„...mert Démász elhagyott engem, mivel ehhez a világhoz ragaszkodott, és elment...”³¹

Az elhívás és az emberi tényező

Az újjászületett és Istentől elhívott embereket a Szentlélek vezeti, és a mennyei erő is természetfeletti módon nyilvánul meg az életükben. Azonban a jellemformálásban, bölcsességben, tapasztalatokban és ismeretben való növekedés nem ellensége az elhívásnak.³² Pál is miután a damaszkuszi úton találkozott Jézussal, több éven keresztül Isten „felkészítő iskolájában” volt Tarsuszban.

„Barnabás azután elment Tarsuszba, hogy felkeresse Saul. Amikor megtalálta, magával vitte Antióchiába.”³³

Pálnak komoly iskolai végzettségei lehettek. A tudást alkalmazta is, amikor szükség volt rá, de a Szentlélek uralma volt az életén. Neki fontosabb volt Jézus, mint a diplomája vagy a származása.

„Sőt most is kárnak ítélek mindent Krisztus Jézus, az én Uram ismeretének páratlan nagyságáért. Őerte kárba veszni hagytam és szemétnak ítélek mindent, hogy Krisztust megnyerjem.”³⁴

Napjainkban egyre több embernek adatik meg, hogy teológiai diplomát vagy más tudományos végzettséget szerezzen, de ez még nem jelenti azt, hogy valaki a végzettségével a kezében felkészült a szolgálatra. Az elhívás az alap, és azután lehet érték minden tudás és tapasztalat, de azt is felülírhatja bármikor az Úr. Ha valaki az elhívás nélkül használja az emberi képességeket és tudást az egyházban, az csak kárt okoz.

Összegzés

Az egyházat és az ő hatalmas munkáját Isten elhívott engedelmes emberekre bízta, hogy jól sáfárkodjanak a tőle kapott javakkal. A fej Jézus Krisztus, aki irányítja és építi az egyházát. Napjainkban problémának látom, hogy a szükségesnél sokkal kevesebb szó esik Isten népe között az elhívásról és az engedelmességről. Ma divatos téma a növekedés, áldás, öröm, és az nem baj, hogy tanítunk ezekről, és átéljük a valóságát. Azonban az egy negatív folyamat, amikor az elhívott emberek helyett „szakértők” végzik a munkát. Istentől való függés helyett az emberi bölcsesség és tradíció az, ami stabilitást ad. Sokszor a szükségeket látva indulnak el emberek a szolgálatba, de elhívás nélkül hamar kiégnek. Sok gyülekezetben a rábeszélés vagy a tömegnyomás miatt tesznek emberek valami nemeset, de mindezek nem a Szentlélek ereje által működnek. A Biblia minden egyes szereplője, akik nagy tetteket vittek véghez, mindannyian az elhívás és engedelmesség által tehettek. Az egyháztörténelem kiemelkedő személyei ugyancsak így tudtak áldásul szolgálni más emberek felé. Az utolsó időkben élő mai egyháznak is ilyen emberekre van szükség.

A dánieli prófécia világosan mutatja, hogy az utolsó nagy aratásban szolgálók közül lehetnek olyanok, akik kilépnek a szövetségből, de akik hűek az elhíváshoz, azok nagy tetteket visznek véghez.³⁵ Erre volt, erre van és a jövőben is erre lesz szükség.

Felhasznált irodalom

Biblia – különböző fordítások
Keresztény bibliai lexikon CD
Koleszár Sándor: Szolgálati alapok, sikeres szolgálat – Logos Hungary Keresztény Főiskola, Jegyzet, Miskolc, 2005.
Henry T. Blackaby – Claude V. King: Isten megtapasztalása – MBE Kiadó, Budapest, 1999.
John F. MacArthur: A Mester terve szerinti gyülekezet – KIA, Budapest, 1999
Derek Prince: A keresztyénség hat alaptanítása – HIT Gyülekezet, Budapest, 1997
Elisabeth Elliot: Fegyelem. A hívő élet ábécéje – „Jó Hír” Kiadó, Budapest, 1991

Hivatkozások

- 1 Zsolt 50,1.
- 2 Tít 3,3–7.
- 3 Róm 11,29.
- 4 Jn 14,6.
- 5 Jn 16,13–14.
- 6 1Móz 12,15.
- 7 Zsolt 119,105.
- 8 Jn 5,17.
- 9 Jn 5,19–20.
- 10 1Jn 4,9–10.
- 11 1Jn 4,19.
- 12 Mk 12,30.
- 13 2Móz 17,15.
- 14 1Móz 22,14.
- 15 Zsolt 140,8.
- 16 Jer 18,6.
- 17 Jn 15,5.
- 18 Zsolt 123,2.
- 19 4Móz 13,31.
- 20 4Móz 14,8.
- 21 2Móz 2,11–12.
- 22 Zsid 11,1; 2Kor 5,7; Jn14,12.
- 23 1Móz 12,1–6.
- 24 1Sám 16,1–13.
- 25 Ám 7,14–15.
- 26 1Kor 15,45.
- 27 Mt 25,21.
- 28 Jn 12,26.
- 29 Mk 10,37–38.
- 30 1Pt 5,8.
- 31 2Tim 4,10.
- 32 2Pt 1,4–8.
- 33 ApCsel 11,25.
- 34 Fil 3,8.
- 35 Dán 11,32.

MISSZIÓTÖRTÉNETI SZEMELVÉNYEK

Szebeni Olivér

Jacob Braun

Az első énekmeister

Jacob Braun (1819–1908)

A XIX. század derekán indokolt lett volna a forrongó Európában a maihoz hasonló személyazonossági igazolvány alkalmazása, de nem volt ilyen. A kontinensen át kitaposott vagy lovas kocsival járt utakon állították meg az utast a „konsztáblerek”. Hegyen-völgyön, erdőkben és legelőkön vártak rájuk. A lassan sűrűsödő vasúti hálózat „indóházainál”, állomásokon és végállomásokon razzizáltak. A hosszú útra kelő iparosok a segédlevelüket, a diákok ajánlólevelet, a kereskedők gyakran semmit, legfeljebb az áruikat vitték. A rendelkezésre álló papírokat a hatósági személyek lepecsételték, hogy az érkező vagy távozó érzékelje figyelő szemüket. A hazánkba érkező *Meyer Henrik* egyetlen hitelt érdemlő személyi igazolványa a hamburgi baptista gyülekezetnek merített papírra nyomott tagsági igazolványa (Mitglied-Schein der Gemeinde getaufter Christen) volt. Felső részén a bemutatás jelenetét ábrázoló kép a folyó két partján álldogáló érdeklődőkkel. A személyi adatok felsorolását a lap alsó harmadában aláírások követték. Elsőnek *Johann Gerhard Oncken* (1800–1892) írta alá, majd még néhányan a hamburgi gyülekezetből, köztük az első énekmeister, *Jacob Braun* (1819–1908) is.

Braun testvér után évekig keresgéltem a német baptista folyóiratok között, de mindhiába. A tagsági igazolványon szereplő aláíró nevét nehezen, de végül *Meyer Henrik* (1842–1919) önéletrajzában azonosítottam, bár végig kétségekkel, mivel a németek akkoriban nem írták ki a teljes neveket, a „J” betűt, a latinhoz hasonlóan azonos hangnak fogták fel az „I”-vel. Csak a legutóbbi időkben derült ki, hogy *Jacob Braun* az egykor Kelet-Németországban, Mohrungenben született 1819. szeptember 11-én. Születési helye a Memel folyó (Nyeman) környékén lehetett, ahová a németek nem utaztak szárazföldön, inkább hajóval a tengeren. A nevezetes hamburgi bemerítkezésen, 1834-ben, Braun nem volt az első hét személy között. 1842-ben lépett be társnak *J. G. Oncken* könyvkereskedésébe, és *Oncken* testvér ugyanazon év július elsején Jézus Krisztus példájára keresztelte meg.

Az első német vezetők, *J. G. Oncken*, *Julius Köbner* (1806–1884) és *Gottfried Wilhelm Lehmann* (1799–1882) berlini prédikátor képeztek egy „triumvirátust”. A németek mondták így: „Kleeblatt”. A három majdnem egyforma életkorú férfi tökéletes összhangban szervezte a missziómunkát, még a szemináriumok oktatásában is megnyilvánult a köztük lévő áldott egység. Hármuk halálában is két esztendő a különbség mindössze. Különös, hogy a gyülekezeti felső vezetésben nem vált a négy férfi szövetségessé. Braun testvérről kevesebbet szolt a krónika.

A németországi gyülekezetek 1844-ben adták ki az első folyóiratot, a *Missziói Lapot* (*Missionsblatt*). Akkor már Európa nagy részéből hozott folyamatosan híreket a születő gyülekezetekről. *Rottmayer János* (1819–1901) hazatérésekor Hamburgból magával hozta az előző év (1845) egész évi bekötött példányát. Csak az utolsó lap szakadt le a kötetről. Az első lapon viszont látható a kötetben *Rottmayer János* possze-szori névírása. Mindez ékesen bizonyítja, hogy Hamburgban érdeklődéssel figyelték a Pest-Budáig gyalogló iparosfiúkat, és Pesten az első kéthavi tartózkodásukról lelkesítő cikket közöltek. A német missziós lapnak nagy volt a tekintélye az egykori „Täufeling”² szemében. Fiatalkorától vénségéig őrizgette az újság bekötött példányát, és átadta hasonló nevű fiának, és eljutott az unokájáig.

Braun testvér 1847-ben házasodott. Családjukat Isten kilenc gyermekkel áldotta meg. Közben iparcikkkel önállóan kereskedett, és üzletéből szerzett jövedelme után gondoskodhatott a tisztes eltartásukról. Természetesen bőkezű támogatója a növekedő missziómunkának. Erről még olvashatunk adatokat a példamutató cikk keretében.

A Hamburg-Altona gyülekezet diakonussá választott és fel is avatott 1849-ben hét személyt, köztük őt is. A felavatottak között volt *Julius Köbner*, az intelligens dán férfi, aki maga is több ének szövegét írta. Braun testvér hosszabb időt töltött

az Egyesült Államokban, majd véglegesen visszatért Európába, és évekig dolgozott Oncken titkáráként. Isten nagyon szép férfiganggal áldotta meg.³ Korán felismerte, hogy a gyülekezeti éneklésnek különleges értéke van. Termékeny szövegíró és dallamszerző volt, az általa írt énekek prozódiaja és zenei kifejezései magukon viselik lelkesedését és autodidakta szorgalmát. Az 1894-ben kiadott első német „hithangjaiba” (Glaubensstimme) szinte valamennyi éneke belekerült, és ismételten kiadták. Mi is sokat vettünk át az első magyar gyülekezeti énekeskönyvünkbe. Talán a legnevezetesebb egy istentiszteleti záróének, amely „Apostoli áldás, Ámen” címen található a mai gyülekezeti énekeskönyv végén. Erre nézve külön képessége volt, egyrészt abban az elgondolásában, hogy a kezdetben roppant egyszerű gyülekezeti liturgiánkat gazdagítsa. 1851-ben komponált egy záróéneket a 118. zsoltár alapján. „Adjatok hálát az Úrnak, mert jó, mert örökké tart szeretete.”

A német nép zeneszerető. Sok családban a szülők tanították a gyermekeiket hangszeres zenére. Egyszerű szólamokat tercelve énekelgettek. Népszerűek voltak a kánonok. A többszólamúságról szinte azt mondhatjuk, hogy nemzeti jellegű volt. A fennkölt szöveg és a harmónia mélyen áthatotta és megindította az embereket.

A megismert éneket nem zenegépekkel, élő emberi hanggal felidézhatték bármikor. Az ének így újra „prédikált”. Emlékeztetett a lelki élményre, amiből erőt merítettek az emberek olykor a betegágyon, máskor a köznapi munka robotjánál, vagy a sors kemény és olykor embertelen viszonyai között.

A német gyülekezetek tagjai rájöttek, hogy az éneklésnek különleges ereje van. A dallam és a szöveg összhangja képes elsimítani a nyugtalanságot, belső békességet teremti, valóságosan új dimenzióba helyezi az embert, miként Filippiben az ütleget és börtönbe vetett ígihirdetők éjfélkor énekléssel nyugtatták, békéltették magukat. A sebeik fájdalmát is enyhítette az éneklés. Bármerre mentek Európában a német ígihirdetők, mindenütt találtak barátot, érdeklődőt, de kegyetlen ellenséget is. Nagy szükségük volt az egyensúlyt helyreállító éneklésre.

Jacob Braun jó énekes volt, de harmonikusan beilleszkedett a közösség vezetőinek társaságába. Ez különleges isteni kegyelem a vezetéshez. A versengés ártalmas, a jó összhang áldásos. A hamburgi gyülekezet újonnan választott diakónusai között összhang volt tapasztalható. C. Rode 1872-ben, W. Haupt 1882-től álltak mellette, és semmi más nem tanúsíthatja jobban az áldásos, békés együttműködést, mint az első gyülekezet növekedése. Hamburg Altona a XIX. század végére 439 baptizált gyülekezeti tagúvá fejlődött, és az elővárosaiban is gyors növekedés volt tapasztalható. Semmiféle szemfényvesztés, csalás, lepénzelés, megtévesztés, erőlködés nem lett volna erre képes – amelyekkel nagyon sokszor vádolták a hívó prédikátorokat –, csakis Isten evangéliumának jó híre tette.

A kóruséneklés és a gyülekezetek

Miközben új gyülekezetek keletkeztek, az ígihirdetők, evangélisták áthelyezték a lakásukat is, hogy jelenlétükkel segítsék a „plántálást”. Két külvárosban alakult új gyülekezet: Eilbeck, 1884-ben; Eimsbüttel, 1890-ben. Az utóbbi közösségbe költözött Braun testvér, bizonyítja levelezése Meyer Henrikkel.⁴

A magyar szabadságharc körüli években a hamburgiak Bécsben bibliaterjesztő tevékenységet kezdtek, de 1849-ben kiutasították őket, ezért visszatértek Hamburgba. Akkor állt titkárként J. G. Oncken mellé munkatársnak Braun testvér. Abban az évben adták ki a „Missziói Lap”-ot (*Missionsblatt*).

1851-ben tárgyalták a német szövetségi konferencián azokat a részleteket, amelyek a későbbiekben megoldották és elősegítették a kóruséneklés elterjedését. Mondhatjuk, az egyik nagyon jellemző és eredményes missziós módszert, ami számtalan emberhez közvetített evangéliumi üzenetet. Az énekek nem voltak szakmailag annyira kiemelkedő alkotások, mint a német nép egykori nagy muzsikusaik kompozíciói, de megszólították az embereket. Szinte csodálni jártak közéjük a polifon énekkarokat, amelyekhez hasonlót a nép-egyházakban nagyon ritkán lehetett találni. A magyarság általában egy szólamban énekel. Még ha el is maradt az érdeklődő megtérése, missziónk nagy tekintélyt szerzett az énekkarok által. „A német baptisták gyülekezeti éneklő közösségei...” – állapítja meg egyik korabeli szerző. A kórusok népszerűsége a gyülekezetekben a mai napig növekszik. 1859-től Németországban újabb énekkarok alakulnak országszerte. Abban az évben adták ki „Az Úr gyülekezeteinek kórusai” című könyvet.

1859 a teológiai oktatásban új korszakot nyitott. Féléves, folyamatos képzés indult és majdnem harminc évig tartott. A kurzusoknak igen jelentős szerepe volt abban, hogy kontinensünkön terjedjen a misszió. A tanfolyamokra folyamatosan érkeztek Németországból, Hollandiából, Dániából, Oroszországból és Lengyelországból érdeklődő hallgatók. A féléves tanfolyamok fokozatosan kiegészültek, Johann Gerhard Oncken *Wilhelm* nevű fia⁵ 1859-től angolul is tanította a hamburgi diákokat.

A szorgalmas szervezők és oktatók a keleti országokban tapasztalható érdeklődést látva, többszöri rövidebb látogatás után, Oroszországba utaztak 14 hónapra, az ország nyugati határvidékére, ahol Jacob Braun, Johann Gerhard Oncken és Julius Köbner már előbb is járt. „Biblikus és gyülekezeti tanításokat”⁶ tartottak az ottani missziómunkát vállaló férfiaknak. A három távolban élő hamburgi oktatónak éppen úgy javára volt ez az idő, mint az orosz misszióba álló munkatársaknak.

A német oktatók 1869 pünkösdjére tértek vissza Hamburgba, éppen jókor. A széthúzásnak egyre több jele támadt. Egyesek Oncken és társainak távollétében sok zavart keltettek. „Sajnos a gyülekezetben akkor már többen eltávolodtak, nem Jézus Krisztus, hanem a saját kívánságuk szerint vezették a gyülekezetet Hamburgban” – állapítja meg *Rudolf Donat*, a német misszió történésze.⁷ A határozottságra nagy szükség volt. Mások egyre várták a hazatérésüket. Amikor kitűnt, hogy nem hiába, sok új jelentkező lépett elő. Naphosszat hallgatták ki őket, és felvételük után egyszerre 89 személy lépett Jézus Krisztus példájára a vízbe.⁸

Meyer Henrik fiatalemberként, alig húszévesen került vidékről a hamburgi gyülekezetbe, és tagja lett az énekkarnak. Hamburgban sokat hallott az oroszországi ébredésről, elindult tehát egyik barátjával előbb gyalog, majd egy dunai hajón a cári Oroszország felé.⁹ A hosszú utazás alatt a fentebb már ismertetett, negyedréti merített papír volt az úti okmánya. Azon volt Oncken és másokkal együtt Jacob Braun aláírása. Meyer testvér ezzel igazolta magát nemcsak Oroszországban, hanem később Zágrábban, majd Budapesten is. A papíron az állt, hogy asztalos, pedig nem volt kitanult iparos, és nem is

szerette, hogy a budapesti polgármester hivatala „asztalos-mesternek” nevezte őt.¹⁰

A misszió vezetői úgy találták, hogy a Biblia alapos ismeretét, néhány fontos, bár egyszerű vezetői ismeretet tanulni kell. Az iskola alkalmas volt az igehirdető testvérek közötti egymást támogató lelkület formálására, amire azokban az években igen nagy volt a szükség. Európa egyetlen pontján sem vették az uralkodó egyházak szívesen a „betolakodó új hitet”. A törvény alkalmazói szintén igyekeztek gátolni a missziózást. A keresztyén papság méltatlan magatartása miatt kiábrándult emberek viszont társadalmi támaszt adtak, és segítettek a gyülekezetek megalakulását. Az igehirdető testvérek megértő szíve adott vigaszt az elárvult és bajaikkal küszködő népek számára.

Már 1879 nyarán Meyer és 11 társa felvételi kérést írt alá a Hamburgi Német Szövetségbe.¹¹ Az aláírók valamennyien hazai németek, akik az ország különféle tájain, a Magas-Tátra hegycsúcsaitól kezdve Pesten, Pécsen, Újvidéken, Kolozsvárott, vagy Erdélyben, az egykori Szeben megyében élnek. Nevüket a könnyebb megértés érdekében magyarosítottuk, de mindnyájukat németül anyakönyvezte Meyer Henrik. A nagyszalontai gyülekezetben már voltak akkor magyar megtérők, de ők nincsenek a felvételt kérők között.

Amikor Meyer Henrik már úgy tíz éve Budapesten lakott és lendületesen tevékenykedett, féléves tanfolyamra hívták Hamburgba. Jacob Braun sokszor kifizette különböző külföldi útjain a költségeit, és a hamburgi tanulást is támogatta volna. Mégsem volt szerencsés a vállalkozás. Egyrészt Meyer betegeskedése, másrészt az elhúzódó németországi vezetőségi konferenciák miatt, amelyek elvonták a tanítástól az oktatókat, és a tanulókat arra készítették, hogy a maguk ereje szerint végezzenek lelki munkát a környezetükben.¹²

A gyülekezeti és kóruséneklés szintén tanácskozási téma volt. Minden missziós tevékenységhez kapcsolható volt. Hangsúlyozták, hogy nem lehet kellően értékelni azt a nevelő jó hatást a gyülekezetre, amit az éneklés gyakorol a lelkekre, miközben az üdvösség útját keresik. Különösen a nagy tömegekhez szóló szabadtéri igehirdetéseknél tapasztalták a gyülekezeti és kóruséneklés áldását.¹³

Évtizedekkel később

1884 tavaszán ünnepelték a hamburgi 50 éves jubileumot. Ezen vettek részt hosszú évek után az egykori hamburgi tűzvész pusztításait helyreállító magyarországi asztalosok, Rottmayer, *Marschal* és *Vojka* testvérek. Az ünnepi irat (Festschrift) Jacob Braun testvért „negyedik” vezetőnek tünteti fel, akire hárult akkor az énekkarok szervezése mellett az ifjúsági munka vezetése is.

A Hamburg Böhmken-Straße 19–22. alatt megnyitott első imaház belső berendezéséhez később nagyon hasonlított a Budapest, Wesselényi utcai teremé. Különösen a szószék elhelyezése, formája és színezése meglepően hasonlított az ottani mintához, amin ne is csodálkozzunk, mivel Meyer Henrik (1842–1919) tervezése a németországi emlékeire támaszkodott. A középre helyezett szószék mellett volt a négyszólamú énekkar. Jobbról és balról a két-két női-, illetve férfiszólam. A karmester középen állt vezénylet közben, szemben a szószékkal. Onnan intett a belépő szólamoknak, amennyiben a kórusmű úgy kívánta. Az első gyülekezet alapításakor négy helyen indult a városban úttörő munka, amely néhány év alatt új gyülekezeteknek vetett alapot. Egyik

Hamburg Eimsbüttel, ahonnan Jakob Braun már 1884-ben levelet küldött Budapestre Meyer Henrik címére, de az ottani gyülekezet csak hat évvel később, 1890-ben alakult meg.¹⁴

Meyer akkor már a későbbi Wesselényi utcai imaház építéséhez szeretett volna segélyezőket találni. Braun testvér az 50. hálaadás ünnepélye után a Skóciába kitelepült Vojka Jánost ajánlotta. Ám úgy tűnik, hogy Meyer utazása és támogatás iránti reménye nem volt eredményes. Viszont a későbbiekben egy csekély segítséget mégis tudott *Vojka Jánosné* szerezni a magyarországi misszió támogatására.¹⁵

A gyorsan népesedő hamburgi gyülekezet helyzetéből adódóan szoros kapcsolatban állt az amerikai német baptistákkal. Miután a világ egyik leggazdagabb emberének számító *John Rockefeller* hallgatott németországi hittestvérei szavára, és támogatta őket a hamburgi Rennbahn-Strassén egy nagyobb telek vételében, ahol egy év alatt felemelt 3 emeletes, kisebb toronnyal díszített épület szolgálhatta a szeminárium célját. A németek a részbeni kölcsönt egyetlen év alatt visszafizették.

A szemináriumi épület előtti időszakban a Hamburg Böhmken-Straße első imaházában folyt az oktatás. Braun a missziói iskolásokat kottaismeretre és kóruséneklésre tanította. Miután erre a célra kényelmesebb épületbe költözhetek át, az oktatás hatékonysága is növekedett. A tanulókat a szolgálatra alkalmassá igyekeztek tenni. Nem osztályzatokat kaptak, hanem próbaidőt kellett kiállniuk. Ebben a tekintetben meglehetősen igényes volt a vezetőség. A hallgatók számának egyötödét utasították újabb próbaidőre, míg a többiek a misszióiskolában felavatta J. G. Oncken. Csak egy olyan tanulója volt az első 18 fős kurzusnak, akit nem újabb próbaidőre utasítottak, hanem a visszatérését ajánlották eredeti foglalkozásába.¹⁶

A hamburgi szeminárium ünnepélyes megnyitás 1888-ban volt. A kezdeti európai missziómunkásoknak különböző ideig tartó és eltérő szintű képzést adott az iskola, mondhatjuk a második világháború végéig. A szemináriumban a tanítási idő mondhatjuk úgy, „testreszabott” volt. Egyesek négy évig, mások rövidebb ideig tanultak. Talán ezért nem is teológiai szemináriumnak, hanem misszióiskolának nevezték az iskolát. Jacob Braunt életének következő húsz évében a szeminárium és a fiatal missziómunkások tanítása kötötte le. Az intézeti tanulmányi munkához rendes tantárgyként tartozott hozzá a kóruséneklés. A hamburgi szeminárium második világháború utánig tartó sorsán nem kísérik végig olvasóinkat ezen a küzdelmes, drámai szakaszon.

Jacob Braun és Meyer Henrik

A Kárpát-medencéből előbb egy szlovák anyanyelvű diák került Meyer Henrik ajánlásával a hamburgi iskolába. Eredetileg kőműves volt, Vavrisovóban, a Magas-Tátra melletti festői faluban lakott, megtért 1883-ban baptizálta őt Meyer Henrik a feleségével, *Dutka Évával* együtt, mégpedig az első ottani megtérők között.

Kevés ember volt a missziókban, akinek a szlovák nevét annyira torzultan jegyezték be, vagy 6-8-féleképpen, mint anyanyelvén az egészen egyszerű *Matej Šteuèek* nevét.¹⁷ Meyer Henrik elégedetten említi önéletrajzában, hogy „szépen dolgozott”.¹⁸ Részt vett a fiatal kőműves a kiskörösi imaház építésén is, több falubeli társával. Elment a kiskörösi vendéglőbe, ahol rendszeresen étkeztek és tartózkodtak vendégmunkások a szülőföldjéről, és Šteuèek testvér bizonyosságot tett Krisztusba vetett hitéről. Meyer elismerése bizonyára erre vonatkozik. Ennélfogva a 23 éves fiatalembert 1885-ben Hamburgba küldte

tanulni egy évre. Hazajövele után Meyer Henrik felavatta. 1888-ban Késmárkon végzett szolgálatokat a német anyanyelvű gyülekezetben. Az elmúlt évszázad elején ő is elhagyta Európát, mint számosan a Kárpát-medence különféle nemzetiségű lakói közül. Matej Šteuèek 1935. október 13-án hunyt el. Mindig jellemző volt rá a missziós buzgóság. Családjából szintén követték az Urat, és sikerült megtartaniuk nemzeti identitásukat Amerikában, az angol nyelvű népesség óriási tengerében. Mivel úgy tapasztalták, hogy a szlovák igehirdetést többé-kevésbé a lengyelek is megértik, szükségből a kétféle anyanyelvű nép egy gyülekezetbe járt.

1889-ben a két magyar diákot, hajdúböszörményi *Balogh Lajos* (1863–1882) és a szadai *Udvarnoki András* (1865–1945) testvéreket Meyer Henrik szintén Jakob Braun figyelmébe ajánlva küldte Hamburgba tanulni. Megérkezésük után a gyenge nyelvismeret következtében mindketten rendőrképre kerültek. Valószínűen Braun testvér segítette őket kikerülni. A tanulmányi idejük zajlása alatt meg kellett írnia Meyernek Budapestre az ominózus hírt: „Nem jól viszonyulnak a testvérhez.”¹⁹

1893-tól számítható 15 éven át Meyer Henrik Budapestről élénk levelezést folytat Jacob Braun testvérrel. A levelezésükből 13-at sikerült megőrizni a hetvenes évekig. A leveleket katalogizáltuk, tartalmi jegyzeteket készítettünk, azonban ennek nagy része elveszett legnagyobb sajnálatunkra, és többé nem áll a rendelkezésünkre.

Abban az időben – sajnos éppen hamburgi események tükröképeként – Budapesten is krízis kezdődik a gyülekezetben. Ahogy több évvel korábban J. G. Oncken körül sok vitát felkavart ellenzékieskedés alakult ki Hamburgban, Meyer Henrik és az őt követő generáció misszió-munkás tagjai között szintén megisméltódott Budapesten. A vitákra sokféle okot felhoztak: nyelvi problémákat, folyamodványt az állami elismerésért, a teológiai oktatást, a tudatos németesítést, az 1907-ben kiszálló világszövetségi küldöttség döntése előtt. Több-kevesebb igazság, sokkal több félreértés talán valamennyiben volt is, de különös tény, hogy az első világháború után bekövetkezett egyesülésig elsőként az énekzenei munka színterén találtak egymásra a vitázó felek. Ennek követendő példája volt a közös énekeskönyvek kiadása és a gyülekezeti tagok, karénekesek kezébe adása.

1908 az Európai Baptista Szövetség megalakulásának éve. Nevezetes és fontos esztendő, de ugyanakkor Jacob Braun, a német ének-zenei misszió első mestere halálának éve is. Eltávozott 89 éves korában, 1908. február 12-én.²⁰

A konferenciai ünneplés Berlinben a nyár derekán nyolc napig tartott. A szónokok egymást váltva végigtekintették Európa baptista missziójának történetét. Beszámolókat mondtak el az összes országból a küldöttségek németül tudó vezetői. Különös, hogy a később kiadott pontos jegyzőkönyv Jacob Braunnak, az első európai baptista énekmesternek, az ifjúsági misszió kezdeményezőjének és a pénzügyek egyre növekvő összege pontos, hűséges, megbízható kezelőjének nevét egyáltalán nem találjuk a halála évében tartott konferenciai beszédek között.

1908-ban Meyer Henrik még Budapesten tartózkodott. Az általa kezdeményezett, de az angol bizottság ajánlatára a *Békehírnök* és az *Igazság Tanúja* egyesítésével alig 10 hónapig megjelenő *Igazság Hírnöke* többet írt Jacob Braun év elején bekövetkezett haláláról, mint a rendelkezésünkre álló korabeli német nyomtatott hírforrások.²¹

2008-ban száz éve, hogy meghalt a német hívők kiváló férfi énekes, a „szenvedélyes” pedagógus, az iratmisszió szervezője, minden szolgálatra örökké készségesen vállalkozó hívő ember, aki a magyarországi evangéliumi misszió első külföldi áldozatos támogatója volt.

Jegyzetek

1 A korabeli könyvtárosok szakkifejezése. Latin, a könyv birtokosának valamennyi feljegyzése.

2 A németek között használt kifejezés, jelentése „keresztelendő”.

3 Hans Fehr: Vom Ausbildungskurs zu Theologischen Predigerseminar (II). (A teológiai prédikátorszeminárium tanfolyamainak képzéséről.) Megjelent: *Die Gemeinde*, 1971. április 4-i sz., 6. o.

4 Rudolf Donat: Das wachsende Werk (A növekvő misszió). 1849 bis 1909. Kassel, Oncken Verlag, 1960. 335–336. o.

5 Az internet a hamburgi tanfolyamokról letölthető anyagában ezt a személyt Gerhard Onckennek nevezi, másutt Wilhelm a neve. A XIX. sz. során a német névírások ritkán megbízhatók, de hasonló a helyzet a német nevek áírásával a nem gót írásrendszerre. Emiatt adódik zavar (pl. az egyébként gyakori Braun családi név végén soha nem kettőz a német nyelv).

6 Donat, i. m. A szerző találó véleménye a 165. oldalon.

7 Donat, i. m.

8 Uo.

9 Meyer H. önéletrajza, magyarra ford. Szabadi F. Gusztáv és Fejér Gyula. Utalás a gépelt példány 10., 19–20. oldalára.

10 Uo. 57. o.

11 Meyer H. és társainak levele, 1879. július 2-án (kat. sz.: 174). Az aláírás sorrendjében: Meyer Henrik, Hempt Adolf, Wenzel Mózes, Lotz János, Keiplinger György, Völker Mihály, Kresel Emmanuel, Gromen Mihály, Glaser Sámuel, Kelemen János, Glasser János, Szerafy Jakab.

12 Meyer H. idézett műve, 34. o.: 1876-ban 200 dollárt ajánl fel Meyer Henriknek. 56. o.: 1867-ben kifizeti Meyer Henrik szállásának költségeit Németországban. 62–63. o. Meyer Henrik Jacob Braun meghívására elindul Hamburgba tanulni 1882 áprilisában egy fél évre. Meyer betegeskedett és félt, hogy tüdővést kap, de orvosai megállapítják, hogy nincs alapja az aggályának. A német szövetségi konferencia elhúzóda miatt legfeljebb négy és fél hónapig tanult a szemináriumban.

13 Donat, i. m. 487. o.

14 Uo. 336. o.

15 Meyer Henrik önéletrajza: 67. o., de dr. Mészáros Kálmán egykori dékán skóciai iratokból kimutatta, hogy Wojka (Wojka) és családja áldozataikkal mégis támogatták a magyarországi missziót.

16 http://de.wikipedia.org/wiki/Theologisches_Seminar_des_Bundes_Evangelisch-Freikirchlicher_Gemeinden. Page 2.

17 A szlovákiai baptisták egyik történésze, Ján Janèus adta meg a név helyes, a szlovák nyelvnek megfelelő írásmódját.

18 Meyer idézett önéletrajza – 69. o.

19 Uo. 71–72. o.

20 Lehmann–Hermann: Geschichte der deutschen Baptisten.

A Nap utcai Történelmi Emlékgyűjtemény könyvtárában

298. A Jacob Braun arcképe látható a könyv 81. oldalán.

21 *Igazság Hírnöke*, 1908. évf., 58. o.

Pátkai Béla

Rövid megemlékezés Billy Graham 90. születésnapján

Egy farmházban született, Charlotte közelében, 1918. november 7-én, 3 nappal azelőtt, hogy édesapja 30 éves lett, és 4 nappal az első világháború fegyverszünetének megkötése előtt!

*

Szeretettel emlékezem *Billy Graham* baptista igehirdető, evangélista eddigi életútjának néhány általam fontosnak tartott állomására. Magyarországon ismertté kétségtelenül az 1989. július 29-én a Népstadionban mintegy 100 ezer hallgató előtti szolgálata által vált. Sokak szerint a kelet-európai változásokhoz nagyban hozzájárult Billy Graham. Kétségtelenül fontos szerepe volt a szent korona visszaadásában is. Abban a reményben kezdem munkámat, hogy többen csatlakozni fognak emlékezéseikkel, és együtt adunk hálát az Úr Jézusnak Graham testvérünk hűséges szolgálatáért, melyen keresztül a kereszt evangéliuma diadalmaskodhatott sok millió ember életében!

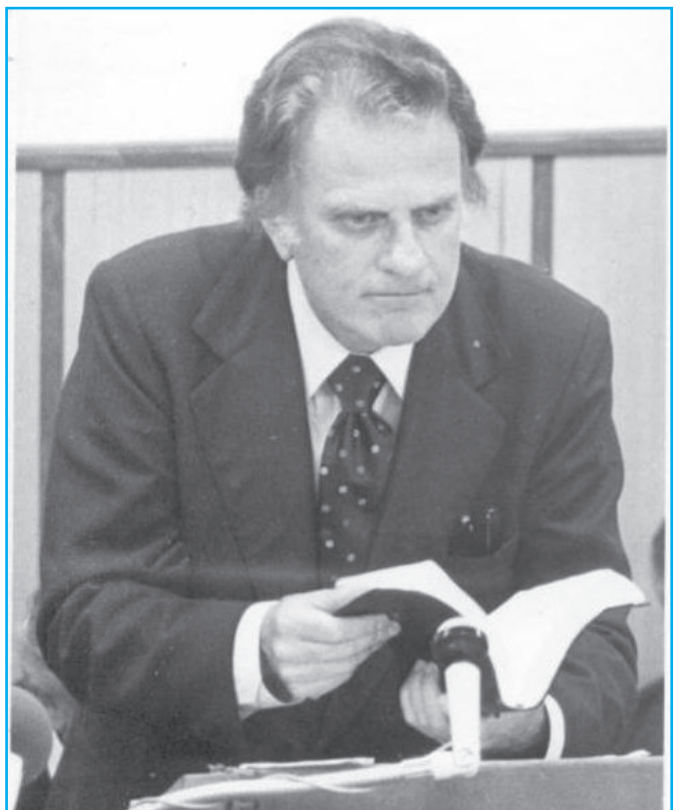
Nos, nézzük először is a „Társaság” hitvallását, melynek utolsó pontja igen szokatlannak mondható!

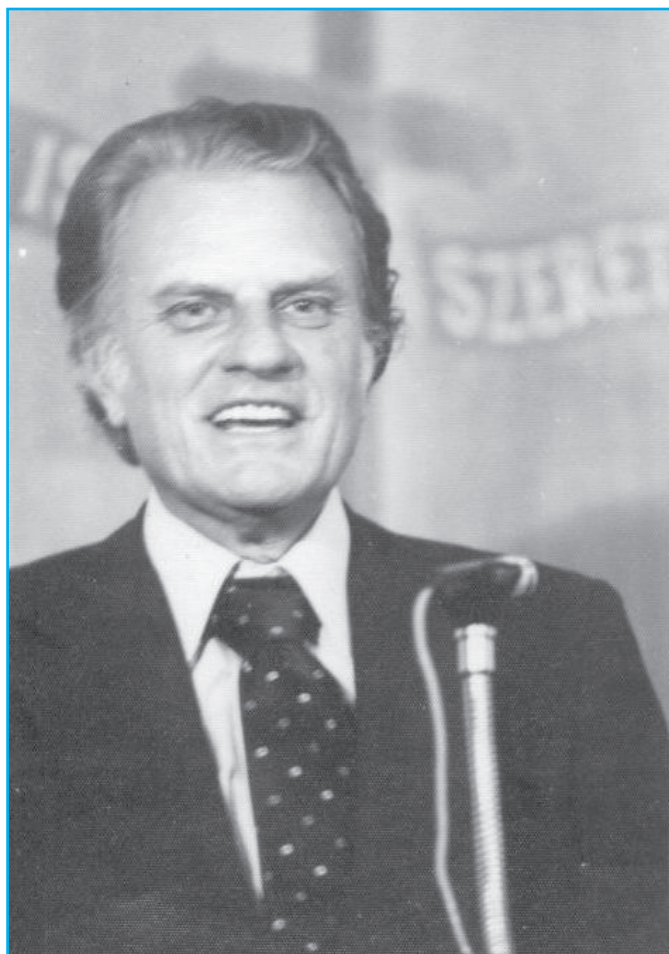
- A Biblia Isten tévedhetetlen igéje, mely az ő szent és inspirált szava, és amely mindenekfölötti és legvégső tekintély.
- Az egy Isten három személyben létezik, aki az Atya a Fiú és a Szentlélek.
- Jézus Krisztus a Szentlélektől fogant és Szűz Máriától született. Büntelen életet élt, bűneinket magára vette, meghalt és feltámadott, az Atya jobbjára ült, és ott a mi közbenjárónk és szószólónk.
- Minden ember mindenütt elveszett és Isten ítéletére számíthat, ezért szükséges, hogy eljusson Jézus Krisztus megváltásának ismeretére az ő kereszten kifolyt vére által.
- Krisztus feltámadt a halottak közül, és hamarosan visszajön.

– Kell hogy a szent, keresztyén életet élők felelősséget érezzenek a megtört és szociális szükségben lévő felebarátaink iránt.

– Újra és újra el kell magunkat kötelezni a mi Urunk iránti szolgálatra és az életünk feletti teljes uralmára.

– A kommunikáció minden új lehetőségét meg kell ragadnunk annak érdekében, hogy a Jézus Krisztusról szóló evangéliumot a világ minden tájára eljuttassuk!

Ez az utolsó pont utal arra a stratégiára, mely 1949-től napjainkig jellemzi az evangélizációs társaságot. Minden modern technikai eszközt igénybe venni az evangélium terjesztésének ügyében!

A következőkben néhány kiemelkedően fontos életrajzi részletre hívom fel a figyelmet. Több idézet a *Billy Graham története* című könyvből származik, melyet: John Pollock, Graham hivatalos életrajzírója írt.

Dr. Haraszti Sándorral a szószéken 1977-ben

Archie Dennis énekével szolgált Graham mellett Tahiban 1977-ben

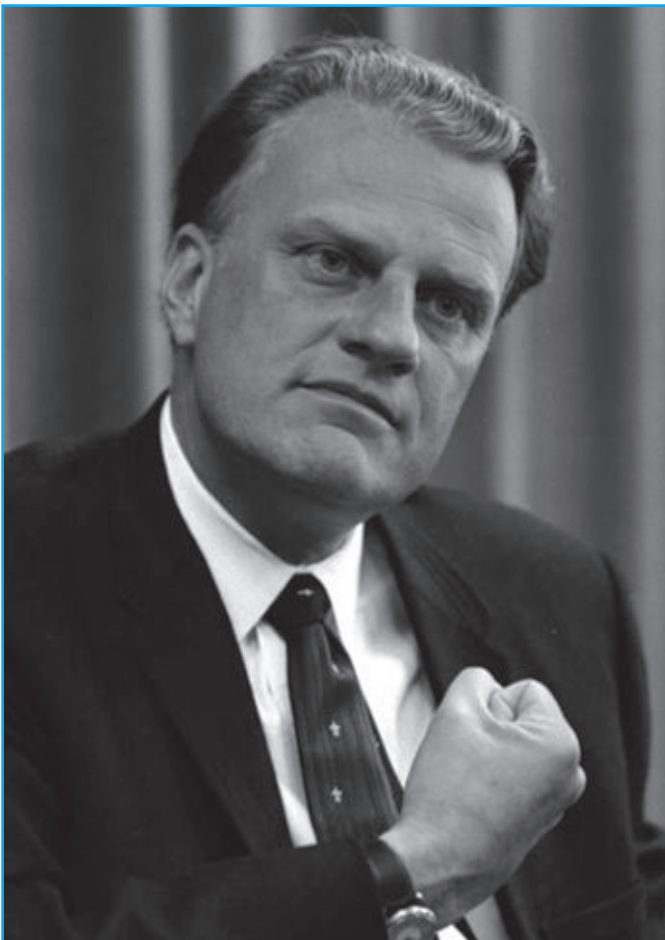
1949-ben volt első evangélizációja Los Angelesben. A főtéren hatalmas sátrakat állítottak föl, melyeket „Vászonkatedrálisnak” neveztek. Kiemelve szolgálatának kezdetét, az 1949 szeptemberében megtartott Los Angeles-i evangélizációt, melyet a „Fiatalok Krisztusért” ébredési mozgalom keretében tartott, azonnal felismerve a média szerepének fontosságát. Mindennap az újságok címlapján közölték az evangélizáció hírét és a róla kialakult pozitív véleményyt!

A „Döntés Órája” rádióadás 1950. november 5-én kezdődött. Ekkor 32 éves volt Billy Graham. Az ABC hálózaton 150 rádióadó vette át és közvetítette vasárnaponként az ige hirdetést. Felmérések szerint többen hallgatták országszerte, mint a különféle hírműsorokat! Nem volt könnyű összegyűjteni az induló összeget (25 000 dollár). Graham elhatározta, hogy nem fordul jómódú üzletemberekhez, hanem gyűjtést tart Portlandben (Oregon) az esti összejövetel végén. Előtte azonban gyermeki hittel tárta föl az Úr előtt a kérését, melyben éjfélig gondolta a határidőt a 25 000 dollár összegyűjtésére. Amikor a jelenlévőkkel ezt tudatta, sokan nevetni kezdtek. 1950-ben 25 000 dollár óriási pénz volt! De éjfélre meglett! Igaz, a cipősdobozba összegyűjtött pénzt, amikor megszámlálták, mindössze 23 500 dollár volt. Munkatársai azonnal felajánlották, hogy kiegészítik, de Graham nem engedte. Csak ennyit mondott: éjfélre 25 000 dollár. Majd késő este szállodai szobájába ment. Egyszer valaki kopogtatott az ajtón, majd belépett hozzá, és asztalára tett 2 borítékot. Kibontotta, az egyikben 1000 dollár a másikban 500 dollár volt. Éjfél előtt meg lett a 25 000 dollár. Isten meghallgatta gyermeki könyörgését. Elindulhatott a tervezett rádióadás, a „Döntés Órája.” Még ebben az évben hozták létre

Fiai, Will, Franklin és az apa

öt személy közreműködésével a „Billy Graham Evangélizációs Társaságot” azzal a szándékkal, hogy adómentességet élvezhessenek. Ruth, Billy, Cliff Barrows és két külsős, a Wilson testvérek alapításában. Graham először tiltakozott, hogy neve szerepeljen a társaság elnevezésében, de végül meggyőzték, hogy ismertsége nagyban hozzájárul szolgálatuk eredményességéhez.

* A *Christianity Today* magazin születésének a történetét maga Graham a következőképpen mondta el: „1953 egyik hajnalán, két óra tájt történt, hogy az ötlet megszületett, valamilyen módon el kellene érni a széles tömegeket. Néhány órával később már összeállt bennem az új magazin koncepciója. A neve is megszületett: *Christianity Today* (Keresztység Ma).

„Tervem az volt – nyilatkozta később –, hogy azok a magasan képzett fiatal munkatársak készítsék a magazint, akik elkötelezettek magas tudományos képességükkel és Krisztusnak átadott életükkel az Isten ígéje iránt. Először úgy gondoltam, hogy főleg a lelkipásztorokhoz szóljon, hogy helyreállítsuk intellektuális elkötelezettségüket a felnövekvő új generáció felé.

Billy Grahamnak ez a hajnali ötlete akkor valósult meg 1956-ban, amikor a nyomdában legördült a szalagról az a 285 000 példány, melyet ingyenesen küldtek el, elsősorban lelkipásztorok számára. Anyagilag J. Howard Pew olajmágnás finanszírozta! A CT magazin

53 évvel ezelőtt jelent meg először, és azóta is komoly befolyást gyakorol a protestáns keresztység teológiai, társadalmi, kulturális gondolkodására.

A zászlóbontás után még tizenkét különféle elnevezésű kiadvány látott napvilágot, mint a CT (Keresztység Ma) nemzetközi kiadványai: *Fellángol Hited az Egyetemi Években*, *Házassági Kapcsolat*, *Mai Keresztén Nő*, *Keresztény Történelem és Életrajz*, *A Te Gyülekezeted*, *Mai Keresztény*, *Becsületes Férfiak*, *Egyházi Törvény és Adójelentés*, *Könyv és Kultúra* stb. Mindezek a kiadványok rendszeresen mintegy 2,5 millió olvasót érnek el. Ugyanakkor az internetszolgáltatás látogatóinak a száma több mint 2 millió! Az állandó elektronikus feliratkozók száma elérte az 1,2 milliót, akik a 34

1977-ben Tahiban

hírlévléből és a különféle közvetítésekből tölthetnek le anyagokat. Mindent összevetve a rendszeres olvasók és akik különféle anyagokat töltenek le, elérik a 4,5 milliót!

A magazinok célja az volt és ma is az, hogy a „régí üzenetet” új nyelvezeten szólaltassák meg!

Graham noha jó viszonyban volt *Martin Luther Kinggel*, mégsem vett részt a demonstrációiban. Viszont határozottan

hirdette a fehérek és feketék közötti megbékélés fontosságát. Az USA déli államaiban sem volt hajlandó arra, hogy az előrehívottak különüljenek el bőrszínüknek megfelelően. Texasban egyszer engedte meg (1950-ben) egy futballstadionban, hogy a hallgatók bőrszínük szerint foglalják el helyeiket! Később kijelentette, hogy soha többé nem prédikál olyan stadionban, ahol nem ülhetnek vegyesen hallgatói!

Graham föllépett a faji megkülönböztetés teóriája ellen is, amikor kijelentette a legnagyobb nyilvánosság előtt, hogy: „A szegregációnak nincs bibliai alapja.”

Billy Graham már 1952-ben hangoztatta a fent említett álláspontját. És *Jackson* városában az evangélizáció megkezdésekor kijelentette: „Azért jöttem a városba, hogy az evangéliumot hirdessem, és nem azért, hogy beálljak a helyi szokások sorába!”

Graham nyitottságáról a különféle keresztyén felekezetek és a zsidók felé, valamint más világvallások irányába is azt kell hangsúlyoznunk, hogy megalkuvó soha nem volt a Biblia igazságait illetően, de szeretettel fordult oda mindenki felé!

1960-ban alapította Graham a *Decision Magazine*-t, mely azóta is megjelenik havi rendszerességgel több nyelven, többek között németül is! Sajnos magyarul nem!

Graham önmagáról vall: „Évente 3–6 hónapot töltök evangélizációs körutakon, főleg külföldön. Amikor otthonomba érkezem a hegyek közé, az első néhány nap nem tudok mit kezdeni magammal. Olykor ezek depressziós idők, de hamar elmúlnak. A körutak alkalmával nagy nyomás nehezedik rám, a felelősség hatalmas súlya, ilyenkor 11-12 óra körül kerülök

ágyba, nagyon rossz alvó vagyok, gyakran felébredek éjszaka, vagy nagyon korán, amikor az agyam azonnal elkezd dolgozni. Ez az idő, amikor az áhitatot megtartom, hosszú fejezeteket olvasok a Szentírásból! Nem a 7–7,30-ig olvasó

bibliás ember vagyok!” Prédikálni mindig a *King James Version*-ből szokott.

Billy Grahamnek nem volt magánélete, hiszen bárhová ment, mindenütt felismerték és megszólították. Amennyiben úgy adódott, hogy étteremben étkezett, az autogramadása tízszer annyi ideig tartott, mint az ebéd. Egyik étteremben a mosdóba igyekezett Graham. Valaki megállította, és ezt mondta neki: „Mondták már önnek, hogy mennyire hasonlít Billy Grahamre?” Így válaszolt: „Igen, mindig azt mondják, hogy hasonlítok rá!” Mire a férfi ezt mondta: „Ahogy közelebről nézem, valójában nem is hasonlít rá!”

Feleségével, Ruth-tal

Billy legkedveltebb története mégis az, amikor egy liftben lefelé menet kérdezte meg tőle valaki: „Ön Billy Graham?” Miután Billy azt mondta: „Igen, én vagyok”. Így sóhajtott fel az illető: „Ó, miccsoda alászállás lesz itt!”

Franklin Graham lelkész segíti édesapját, Billy Grahamet

Angliában egy vonat étkező kocsijában rendelt Graham almalét, nem tudva, hogy az alkoholtartalmú. Erre a skót pincér a következőket mondta: „Eddig azt hittem, hogy ön Billy Graham, de ezek után egészen biztos vagyok abban, hogy ön nem ő!”

A technikai eszközök használatát illetően érdemes megemlíteni a „telefonos tanácsadás” szolgálatát. Már 1959-ben Melbournben alkalmazták, de igazán a ’80-as években teljesedett ki. Bostonban például a három esti televíziós evangélizáció kapcsán mintegy 200 000 hívás érkezett az ország különböző pontjairól, melyekre képzett tanácsadók válaszoltak. Összesen 557 vonal állt a rendelkezésükre, és 4000 tanácsadó váltotta egymást a telefonoknál. Megdöbbenve tapasztalták a sok problémával küszködő ember őszinteségét, mely házassági válsággal, öngyilkossági kényszerrel, alkoholizálással, erkölcstelenséggel, sátánizmussal, betegséggel kapcsolatos megke-resésekben nyilvánult meg, és így találtak megoldást az evangélium által. Sok döntés született!

Lausanne Konferencia, Amszterdam 1983, Amszterdam 2000 – Billy Graham szívét egyre jobban foglalkoztatta az egyházak sorsa, küldetésstudata és a személyes evangélizáció helyzete, az ún. laikus evangélisták képzése stb.

Billy Graham humora (ezt akkor mondta el, amikor az angol királynő vendége volt Edinburg-ban, egyik katolikus papnevelőben és mintegy 2000 fő hallgatta beszédét, havas, hideg időben, a kis templom udvarán a szabadban.) – Egy texasi baptista esetét mesélte el, aki felment New Yorkba lovával versenyezni. A katolikus pap szokás szerint megáldotta a versenyző lovakat. Az első négy lovat megáldotta, majd az ötödik következett, mely a texasi emberé volt. Miután megáldotta, megkezdődött a verseny. Félúton a texasi lova összeesett és elpusztult. A texasi rohant oda a paphoz, és zúgolódott. A pap így válaszolt: „Fiam, te nem lehetsz kato-

likus”. „Nem is – válaszolt a texasi –, én baptista vagyok!” „Ó, most már értem! – válaszolt a pap! Hiszen, ha katolikus volnál, tudnod kellene, hogy mi a különbség az áldás és az utolsó kenet között!” Ezt követően a hallgatóság már Graham kezében volt! A 23. zsoltár alapján hirdette Jézus Krisztus szabadító munkáját. Hangsúlyozta, hogy „a jó pásztor maga Jézus Krisztus, aki a világ bűneit hordozza. Isten a keresztről azt üzeni neked, hogy szeret téged!”

Graham bukaresti szolgálata 1985. szeptember 7-én jól tükrözi helyzetfelismerési képességét. Meleg szeretettel fogadják szűzanya ünnepén, és lehetőséget kap az igehirdetésre. Graham azt az ígét olvassa fel, amikor a kánai menyegzőn az Úr Jézus a vizet borrá változtatja, illetve amikor anyja, Mária a szolgáltnak a következőket mondja: „Bármit mond nektek, tegyétek meg!” (Jn 2,5) Ennek az ígének az alapján hirdette: „A Szűz azt akarta, hogy az ünnepen részt vevők üdvösségüket bízzák egészen Jézusra. Ez az, amit szavai jelentenek ma is a mi számunkra!”

Hatan, akik megváltoztattak egy évszázadot – a Gallup intézet felmérése alapján:

Nelson Mandela, Alexander Szolzsenyicin, Billy Graham, Teréz anya, Elie Viesel és II. János Pál pápa. Graham a 3. helyet kapta Nelson Mandela és Szolzsenyicin után!

A Gallup intézet felmérése az elmúlt évben, az alábbi témakörben: „Kérem, jelezze az alábbiakban, hogy kit tart az elmúlt évezred legkiemelkedőbb emberének!” 1. Teréz anya, 2. Martin Luther King, 3. John F. Kennedy, 4. Albert Einstein, 5. Helen Keller, 6. Franklin D. Roosevelt, 7. Billy Graham

Billy Graham 5 legnépszerűbb kiadványa, melyet meg is filmesítettek, és amelyből három magyarul is megjelent (*World Wide Pictures films*):

A Menedék – 1975

Joni – 1979

For Pete’s Sake – 1968 (Petiért)

Csapidában – 1987

Something to Sing About – 2000 (Valamiről énekelni).

Megosztom néhány személyes élményeimet is. Ma talán kevésbé tudjuk értékelni azt, ha különféle híres előadókat hallhatunk. Akkor (a ’70-es, ’80-as években) szinte ki voltunk éhezve arra, hogy a szabad világból érkezőket hallgathassuk. Úgy gondoltuk, aki Nyugatról jön, az mind szent ember! Billy Graham pedig maga az elképesztő csoda! Hogy rádióadásai vannak, tévében evangélizál, könyvek tucatjait adja ki és magazinokat, újságokat jelentet meg, sőt filmeket készít stb. A mi kis *Békehírnökünk* küzdelmeit ismerve mindez hihetetlen volt és elképesztő csoda is egyben!

Teológuskoromban hallottam először Billy Grahamet magnetofonról. Egyik evangélizációs prédikációját fordították magyarra. Körülültük a magnetofont néhányan, és egy angolul

is tudó testvér mondatról mondatra fordította. Óriási élmény volt!

Idővel több és több könyvét ismertem meg, és amikor először jött Magyarországra (többi látogatása során is!), végigkísérhettem útjain, kellő távolságból. Debreceni szolgálata során foghattam vele kezét először. Magyarországi útjai: 1977-ben Budapest, Nap utcai imaház, Debrecen, Pécs, majd 1985, amikor Pécsen a katolikus katedrális előtti téren több ezer ember hallgatta és látta a hatalmas, talán 6 x 12 méteres képernyőn, melyet Angliából szállítottak ide. 1989. július 29-én volt a nagy népstadionbeli evangélizáció, melyről azt írta a *Népszabadság*, hogy: „Angyal szállt le a Stadionra!” *Gerzsenyi Sándor a Békehírnök* egyik számában „Elkezdődött a csoda” címmel írt cikket; idézet a cikkből: „Céltudatos ez a prédikáció. Minden mondata egy irányba mutat, egy cél felé tör és vonz: Indulj el Isten felé! Közeledj Jézus Krisztus keresztyéhez! Add át magad teljesen! Kezdj új életet! Fogadd el a helyreállító kegyelmet!”

Billy Graham magyarországi útját végigkísérve számtalan élményem volt, de hadd emeljem ki azt, mely Debrecenhez köthető!

Az evangélizáció alapigéje (Debrecen, 1977): Lk 4,14–20. Részlet az igéből: „*‘Az Úr Lelke van énrajtam, mivel felkent engem, hogy evangéliumot hirdessek a szegényeknek; azért küldött el, hogy a szabadulást hirdessem a foglyoknak, és a vakoknak szemük megnyílását; hogy szabadon bocsássam a megkínzottakat,* (késői kéziratok hozzátesszik: *hogy meggyógyítsam a töredelmes szívűeket), és hirdessem az Úr kedves esztendejét.*’” Ekkor összegöngyölítve a könyvtekercset, átadta a szolgának, és leült. A zsinagógában mindenkinek a szeme rajta függött.” Mindannyiunk számára megdöbbentő élmény volt látni a kis imaházba bezsúfolódott tömeget, a téren úgyszintén, majd a hangszórók kikapcsolása miatti felzúdulást. Egy időre eltűnt Graham táskája, melyben a vázlatai voltak. Igehirdetését jegyzete nélkül kezdte el, majd prédikációja közben nyilvánosan az őt szállító gépkocsi sofőrje a szószékhez menve adta át táskáját. Egyébként az őt szállító gépkocsi szédületes sebességgel hajtott, szűk egyirányú utcákon, talán így is megpróbálva a híres evangélista idegrendszerét? Így kezdődött a debreceni evangélizáció az egész napos fárasztó hortobágyi program után. Mindent elkövettek, hogy erejét vegyék az üzenetnek, de nem sikerült.

Este későn indultunk vissza Budapestre. A Grahamet szállító gépkocsi is elég későn indult, de még később az újságírókat és prominens egyházi vezetőket szállító kocsik. *Pócsik Béla* szolgatársunk S 100-as gépkocsijában öten ültünk, szorongtunk, köztünk *Denton Lotz* testvér is, aki igen nehezen élte meg a Budapestig tartó éjszakai utazást! Mi pedig úgy gondoltuk, nem árt meg neki, ha egy kicsit belekóstol a mi jóléti szocialista társadalmunk életörömeibe!

Bölcsek mondásai Billy Grahamtól

„A forró fej és a hideg szív soha nem old meg semmit!”

„Semmi rossz nincs abban, ha az emberek birtokolják a vagyont, a baj akkor kezdődik, amikor a vagyon birtokolja az embereket!”

„Isten két kezét adott nekünk, egyiket azért, hogy elfogadjunk, a másikat azért, hogy adjunk!”

„Az igehirdető próbája a gyülekezet, hogy amikor hazamennek a hívek, ne azt mondják: 'Ó, de csodálatos igehirde-

tés volt!', hanem azt mondják: 'Ezt feltétlenül meg fogom valósítani.'”

„A hegycsúcsokról szép a kilátás, és mély gondolatok születhetnek ott, de a termés lent a völgyben növekszik!” (A szószék és a gyülekezet közti kapcsolatról mondta ezt.)

„Önmagunkért ejtett könnyeink a gyengeségünk jelei, de a másokért hullatott könnyeink az erő jelei!”

„A Biblia üzenetének hitből való elfogadása által abszolút konkrétan megismerhetjük és megérthetjük Istent!”

Interjú Billy Grahammal 1981. július 17-én, melyet 2006. október 24-én újra leközölt a *Christianity Today Magazin*. A hosszú interjúból csupán öt kérdést és a rá adott választ közlöm, tanúságul:

– *Melyik fontosabb a tömegevangélizáció vagy a személyes evangélizáció?*

– A személyes evangélizáció. Megítélésem szerint nincs olyan, hogy tömegevangélizáció – ez félreértés. Ha két emberhez beszélsz, már egy csoporthoz beszélsz. Az úgynevezett tömegevangélizációnak a személyes evangélizációra kell épülnie ahhoz, hogy hatékony legyen.

– *Korábban azt mondta egyszer, hogy a világ nem nyerhető meg egy stadionból. Mégis nem helyezett túl nagy hangsúlyt a stadionevangélizációkra?*

– Nem, egyáltalán nem gondolom. Isten engem a magvetésnek egy sajátos területére hívott el. Isten már az evangélizációknak más módszereit is felélesztette, melyek sikeresebbek, mint a mieink voltak.

– *Mit tudna elmondani nekünk a II. János Pál pápával való legutóbbi találkozásáról?*

– Kb. fél órát töltöttem a pápánál egy nagyon személyes, intim beszélgetés formájában. Ő különösen barátságos volt, és érdeklődött munkánk iránt. Nemrégén jártam Lengyelországban, és a benyomásaim felől érdeklődött. Beszélgettünk a keresztyén hit lényegéről, volt, amiben egyezett a véleményünk, volt, amiben nem! Nagyra értékelem azt az erkölcsi bátorítást, amit személye jelent, és amikor meghallottam, hogy beteg, azonnal küldtem neki egy táviratot, biztosítva arról, hogy imádkozom érte, és gyógyulást kívántam neki.

– *Mit gondol ön, a pápával való találkozása segítette vagy hátráltatta a katolikus országokban élő evangéliumi közösségeket?*

– Mexikóban segítette az összejövedeleinket, mivel a katolikusok szabadnak érezték magukat arra, hogy eljőjenek az evangélizációkra. Latin-Amerikában is gyorsan változnak a dolgok. A különbségek a protestánsok és a katolikusok között nagyok és mélyek, de sok példa van arra, hogy a két csoport legalább elkezdett egymással beszélgetni.

– *Milyen trendeket lát ön a katolikus egyházban?*

– Kétségtelen további nagyobb különbségek trendjét lehet tapasztalni. Amit korábban csak a protestánsoknál lehetett tapasztalni, az jelen van a katolikusok között is! Mindezek gyakorlati oldalát illetően a világ minden területén élő katolikusok között felfedezhető a Szentírás iránti fokozott érdeklődés.

*Elhangzott az OLÉ-n
Balatonföldvár, 2008. november 3.*

M É C S E S A T E I G É D

Dr. Matus István

A megszentelődés bibliai útja (1.)

Hogyan szabadulhatunk meg a gyakorlatban bűneinktől?

Miért „könnyű” Krisztust követni, és üdvözülni?

„Mert a Jézus Krisztusban való élet lelkének törvénye megszabadított engem a bűn és a halál törvényétől...” (Róm 8,2)

„Megtisztulnak, megfehérednek, és megpróbáltatnak sokan, az istentelenek pedig istentelenül cselekszenek, és az istentelenek közül senki sem érti, de az értelmesek értik.” (Dán 12,10)

1. Az emberi akarat jelentőségéről

A bűntől való szabadulás gyakorlati útjáról

(A Róm 6 alapján)

Megállapítható, hogy korunkban a bűn fogalma egy eléggé elrelativizált, emocionalizált fogalom lett. Ez egy „gumi- vagy gyurmafogalom”, ami azt jelenti, hogy tetszés szerint formázhatom, hiszen kellően képlékeny, és a viselkedése olyan, hogy „itt megnyomom, és amott kidudorodik”, és tetszés szerint alakítható! *Hamvas Béla* a Páthmosz I.-ben írja: „A gondolkodás csak akkor lehet hiteles, ha a bűntudatot számon tartja (Kierkegaard: Szorongás). Az egész újkor a bűn tényének szándékos letagadására épült fel... A modern korban a bűn gondolatát sikerült annyira elkenni, hogy az vagy izgalom vagy botrány lett; a pszichológia módszereinek alkalmazása következtében az ember nem válik harmonizáltabbá, hanem a rejtőzés technikája lett fejlettebb... Az ember nem ébred fel, hanem a felébredés elől még mélyebbre bújik... Az analitikus és tesztmódszerek nyomán ezek most már mélyen az álomtudat alá bújtak... Az ilyen emberek részére utolsó ítéletkor minden bizonnyal külön harsonát kell majd megfújni, hogy felébredjenek... A bűn tényét relativizálni, biologizálni, szociologizálni, pszichologizálni, moralizálni, egzisztencializálni... *Eredmény: a kicsapongó vallás, a stupid tudomány és a gonosztevő politika.*”

Pilinszky János szerint: „a bűn mindig mások életében értendő, kivéve, ha kiderül”.

A Biblia bűnfogalma viszont „differenciáldiagnosztikáját” illetően – az, hogy tudniillik mi bűn és mi nem – élesen körvonalazott, erősen kontrasztfénybe állított. A Biblia bűnfogalma egy nagyon finoman cizellált „precíziós eszköz”, nem véletlen a bibliai szakkifejezés: „kétélű éles kard” az ige. Csak néhányat címszavakban: törvény áthágása, törvénytelenység, céltévesztés, igazságtalanság, mulasztás, a hit hiánya, nárcisztikus-egoisztikus érzelmek és gondolatok stb.

A hit általi megigazulás gondolataival foglalkozunk továbbra is. Ha egyszerűen akarunk fogalmazni, úgy kérdezhetjük, hogy hogyan válhat a mi életünk mássá, hogyan

szabadulhatunk meg negatív jellemvonásainktól, hogyan formálódhat át az ember azzá, amivé szeretne lelke szerint válni? Hogyan tanulhatunk meg igazságot követni a gyakorlati életünkben? A megszentelődés, megigazulás üzenetének különleges aktualitást ad a jelen világhelyzet, amikor is egy végérvényesen süllyedő hajóhoz, egy Titanic-jelenséghez hasonló a világ állapota. A Titanic-metafóra a jelen helyzetben jól hasznosítható, és üzenetértékű. A hajón a legfelső szinteken, emeleteken lévő jól szituált, gazdag, frekvenciált utasok közül egyesek mondták: lent valami technikai probléma van, vízvívargás történt, de majd a műszakiak megoldják a gondot. És két-három órával később már őket is elérte a víz. A tudományos-műszaki fejlődésbe vetett hit már nem segített. Pál a jelzett gondolatkört a megigazulásról három fő részen fejté ki a Római levélben.

Az első egység arról szólt, hogy kinek van szüksége hit általi megigazulásra. Arra mutat rá az apostol, hogy az evangélium örömmel, és csak annak az embernek fog megszólalni, aki rádöbben arra, hogy segítségre szorul. Aki rádöbben, hogy baj van vele az életben, és hogy ő is irgalomra, kegyelemre szoruló ember.

A második gondolati egység a Róm 3,21–5,21-ben olvasható. Pál arról szólt, hogy milyen alapon élhet az ember, milyen alapon nyerhet bocsánatot az Istentől, és milyen áldásokat kap az az ember, aki személyes hittel ragadja meg az Isten kegyelméről szóló üzenetét. Azon az alapon élhetünk mi jelenleg is, hogy Jézus Krisztus helyettes, elfedező áldozatot hozott értünk. A mi bűnünk büntetését nem mi szenvedtük, szenvedjük el, hanem Jézus Krisztus az ember helyébe lépett, és az ember bűnének büntetését magára vette. Ilyen egyszerű megoldást kínál Isten az ember számára, aki szeretne kegyelmet nyerni, és élni, annak egyszerűen el kell fogadnia ezt az ingyen ajándékot, hogy az Isten azt mondja, hogy megajándékozom az embert kegyelemmel, szeretetből azzal az igazsággal, amely az élethez szükséges. Ha valaki ezt az ajándékot örömmel fogadja, és rádöbben arra, hogy szüksége van rá, és igényli ezt, megragadja bizalommal Isten ígéretét, akkor annak az embernek életében egy szeretetszövetség, békeszövetség jöhet létre az Istennel, amelyben mint gyermek mehet az Istenhez, az ő szerető „édesapjához”, és hívhatja segítségül az Istent. Kérhet tőle segítséget, és ő olyan segítségről gondoskodik, amelybe belekapaszkodva az ember a nehézségek és megpróbáltatások között is bizalmat tud szavazni az Isten iránt, és győztesse tud válni hit által. Mindent, amihez szüksége van ahhoz, hogy megváltozzon az élete, az Isten az embernek ajándékozott. Bármivel, amire szüksége van, a kegyelem királyi székéhez mehet, és ő mint szeretett gyermekekre tekint. És bár igaz az, hogy Ádám minden ember hátránnyal indult. Igaz az, hogy Ádám bűnének

van egy következménye, kihatása, amely mindegyikünk életére befolyással van. Ezt mindannyian tapasztaljuk, az emberi természet bűnre hajlását, az emberi gyengeséget. Nem kell tehát nekünk Ádámra tekintenünk, és mutatni, hogy őmiatta vagyunk abban a helyzetben, amiben vagyunk. Mert amennyire igaz, hogy Ádám minden ember vétkevé válik, legalább annyira, sőt sokkal inkább igaz az, hogy Krisztus áldozata, engedelmissége nyomán minden emberi életre elhat az élet megigazulása. Minden embernek van lehetősége az Isten hatalmas segítségével, és ezért nem kell Ádám bűnére tekinteni, és kétségbeesni, mert Krisztusban bőséges segítséget talál az ember, amire csak szüksége van.

Ez a harmadik rész, amiről az apostol beszél, a fő kérdés: a gyakorlatban hogyan változik meg az ember élete. A 6,1–8,27 verséig erről az egy kérdéstről szól az apostol. Ez az eszmei alapja. Az az ember tud megváltozni, aki elfogadja a kegyelmet, és él az Isten segítségével. Az ember részéről a gyakorlatban mire van szükség, hogy ez valósággá válhasson, és hogyan élhetünk vele?

Csak annak az embernek az élete változik meg, aki eljut arra a döntésre, hogy *meg akar változni!* Erről fog szólni ez a tanulmány. Pál a Róm 6. fejezetet ennek a kérdésnek szenteli. Az Isten tiszteletben tartja az ember szabad választását, és akarata ellenére senkit sem fog megváltoztatni, és senkit nem fog üdvösségre vezetni.

Pál közvetlenül fűzi a gondolatmenetet. Az előző szakaszban arról szólt, hogy az emberi történelemben két jelentős esemény volt. Ádám vétke, amikor is kisiklott az emberiség történelme, és amikor mi az engedetlenség útjára tértünk. A másik: Jézus Krisztus engedelmissége, váltságahalála, amely a helyreállítás lehetőségét teremtette meg az ember számára. Ez a két döntő fordulata az emberiség történelmének. Ezért beszélhetünk reménységről és jó kilátásokról. Időközben bejött a törvény, de a törvény nem tudott változást hozni. Az Isten törvénye „tükröként” tud működni, meg tudja mutatni, hogy az embernek milyen az állapota, de nem tudja megváltoztatni ezt az állapotot. A törvény tükröként, mérceként, mérőeszközként, mondhatni: diagnosztikus eszközként funkcionál, de nem terápia, mivel nem ez a rendeltetése. A „*bűn ismerete a törvény által van...*”, mondja Pál a Római levélben. Megharagudni a tükröre vagy a lázmérőre, mivel megmutatja az igazat, a valóságot, nem vall következetes gondolkodásra! Ádám vétke és Krisztus áldozata között Isten feltárta törvényét, ami által lelepleződött a bűnök sokasága, és ennek fényében meg lehetett látni, hogy a kegyelem milyen nagyságrendű. Mert ahol a bűn igazi arculata, mélysége meglátszódik, ott tudja az ember értékelni igazán az Isten kegyelmét, és az igazság ajándékát. Pál ismerve az ember kényelemszerető, változásra nem nagyon hajló gondolkodását, fölteszi a kérdést: „*Mit mondjunk tehát? Megmaradjunk-e a bűnben, hogy a kegyelem annál nagyobb legyen?*” Ez a kérdés ismert, már a 3. fejezet 8. verse is hasonló gondolatot fogalmazott meg, amikor arról szólt, hogy az Isten igazsága a mi bűneink által öregbül, az ő dicsősége mutatkozik meg, hogy mi engedetlenek vagyunk, és mégis megvalósul az ő jó terve. Föltette a kérdést: Ne cselekedjünk-e rosszat, hogy abból jó származzék? Ismerve az emberi természetet, hatalmas készsége van az embernek arra, hogy elfogadja a kegyelmet, és ugyanakkor ne változzon meg! Ha azt mondjuk, hogy ahol

megnövekedik a bűn, és a bűnnek a sokaságát látjuk, ennek fényében egyre nagyobb kegyelmet lát meg az ember. Ha megnövekedik a bűn, és még nagyobb kegyelmet hoz elénk, akkor ne maradjunk meg a bűnben, hogy még nagyobb legyen a kegyelem? Hát ne cselekedjünk még nagyobb rosszat, hogy annál nagyobb legyen az Isten kegyelme? Hajlik az ember erre a nagyon önző, énközpontú gondolkodásra. Az „*Istennek az a dolga, hogy megbocsásson, nekünk meg az, hogy vétkezünk*” – mondta Voltaire. Azaz a kegyelmet elfogadja, és ugyanakkor éljen ugyanúgy tovább, ahogy élt. Elképzelhető az, hogy az ember elnyerve a kegyelmet, továbbra is a bűn útján haladjon, és a bűnben éljen? Lehetséges, hogy az ember elfogadja a kegyelmet, és nem változik meg az élete?

A Róm 6,2 verse szerint: „*Távol legyen!*” Szó sem lehet róla, szóba se jöjjön ez a lehetőség! „*A kik meghaltunk a bűnnek, mimódon élénk még abban?!?*” A kegyelem elnyerése azt jelenti, hogy meghal ő a bűn számára. Hogyan élhetne tovább az ember abban, ha meghalt? Aki meghalt, az nem él! Aki meghalt a bűnnek, az nem tud tovább élni a bűn számára! Pál ezzel a halál képével fejezi ki annak az embernek a bűnhöz való viszonyulását, aki elfogadja a kegyelmet. A kegyelem befogadása nem jelenthet *mentséget* a bűnnek. Nem jelenti a bűnnek az átmentését, sem azt a lehetőséget, hogy megmaradjon az ember ugyanazokban a bűnökben, amik miatt a kegyelemre szüksége volt. A kegyelem elfogadása azt is jelenti, hogy az ember nem tud tovább élni a bűnben. Miért? Hogyan fogja Pál ezt a kérdést megmagyarázni, hogy egy ember valóban meghal a bűnnek a kegyelem tapasztalata során?

Mikor tud meghalni az ember a bűn számára? Mi a titka annak, hogy bibliai összefüggésben gondolkozva, az Istent igazán megismerve, nem lehetséges az, hogy egy ember gondatlanul él tovább a bűnben, miközben elfogadja az Isten áldozatán nyugvó kegyelmet? A bibliai keresztség képét olvashatjuk itt. Pál apostol ezt mondja a 3–4. versben: „*Avagy nem tudjátok-e hogy a kik megkeresztelkedtünk Krisztus Jézusban, az ő halálába keresztelkedtünk meg? Eltemetettünk azért ő vele együtt a keresztség által a halálba, hogy miképpen feltámasztatott Krisztus a halálból az Atya dicsősége által, azonképpen mi is új életben járjunk.*” A bibliai keresztség képe ez, a vízbe való bemeztetésnek a keresztsége, amelynek Pál apostol három döntő részére mutat rá.

Az első, hogy akik megkeresztelkedtek, azok Krisztus halálába merítették bele, ami azt jelenti, hogy eltemetettünk vele együtt a keresztség által a halálba. A keresztség szertartásának első mozzanata, hogy aki szeretne szövetséget kötni az Istennel, azt az embert hanyatt döntve belemeríti a prédikátor a vízbe. Ez a mozzanat fejezi ki azt, hogy meghal a bűn számára. Krisztussal együtt meghal az embernek, és nem él tovább a bűnben, a bűn számára. A kép az, hogy eltemetetik a hullámsírba, „belefullad” a vízbe. A kép másik része pedig az, hogy ugyanakkor nem marad ott! Nemcsak meghalásról beszél, nemcsak arról van szó, hogy meghal valaki, megtagad valamit az életében, megtagadja a bűnt és a bűnnek a követését életében, hanem van egy második része is ennek: „*miképpen feltámasztatott Krisztus a halálból... azonképpen mi is új életben járunk. Mert ha az ő halálának hasonlatossága szerint vele egygyé lettünk, bizonyára feltámasztásai szerint is azok leszünk.*” (6,4–6) Krisztus halála és feltámasztása nem választható külön a Bibliában. Az

evangélium üzenete nemcsak azt mondja el, hogy Krisztus meghalt, hanem azt is, hogy Isten feltámasztotta Krisztust, és ezzel bizonyosságát adta a bűnbocsánatnak. A keresztség képe nem-csak annyit mond el, hogy az ember meghal a bűn számára, hanem egy új életet kezd el. Feltámad egy új életre, aminek lényege, hogy ő most már az Istennek él, akaratát és életét odaszánja. Ez a második döntő mozzanat, hogy abból a helyzetből kijön, kiemeltetik az ember, nem marad a húlámsírban, nem csupán nemet mond valamire, és nem pusztán tagadásból áll az élete, hanem az Isten útján való járásra feltámad, és odaszánja magát.

Meghal az ember, de új életre feltámad Krisztussal együtt. A 4. versben azt olvassuk, hogy „amiképpen... azonképpen”. Miképpen feltámasztott Krisztus az Atya dicsősége által, azonképpen járunk mi is az új életben. A keresztség képe nem egyszerűen annyi, hogy az ember magát „belefojtja” a vízbe, és utána kijön, és a maga erejéből feltámad. A szertartásnak, jelképes cselekedetnek fontos része az, hogy ezt nem magától teszi az ember, hanem egy külső személy, külső hatalom végzi el ezt az ő életében. Az a személy, aki kereszttel, dönti be, és nyomja a víz alá, és az a személy emeli is ki. Ezért fontos mozzanat, hogy a jelképes cselekvés hanyattdöntésből áll. Abból a testhelyzetből, amikor hanyatt belekerül a víz alá, és ott van a víznyomás, és hanyatt van, és nem tud a maga erejéből kijönni. Segítségre van szüksége, azaz ki kell őt emelni a vízből. Ezzel mutatja be az apostol, hogy se a meghalás, se az új életben való járás nem a maga erejéből történik az embernek. Amiképpen feltámasztott Krisztus az Atya dicsősége által a halálból, azonképpen mi is új életben járunk.

Jézus Krisztus, amikor meghalt, a halála előtt letette az életét. Az utolsó mondata ez volt: „Atyám, a te kezre bízom az én lelkemet.” Ezután meghalt. Jézus magát nem tudta volna feltámasztani a halálból, mert ő odaadta az életét miértünk. Egészen odaadta életét értünk. Ezért az Istennek kellett angyalt küldeni, és az Atya hatalma által támasztotta föl a halálból Krisztust. Ahogyan Krisztus a sírból az Atya hatalma által támadt fel, és nem a maga ereje által, úgy valósul meg a hívő ember életében, hogy meghal a bűnnek, és él az Isten számára, valóságosan, megtagadva önmagát, és az Istennek való engedelmisség életét éli. Alapvető gondolat ez a két mozzanat, hogy az embernek az akaratában változásnak kell történni. Az akaratát oda kell szánnia az Istennek, meg kell halnia a bűn számára, és élnie Isten számára, de ezt nem magától teszi. Ehhez az ember Istentől kap segítséget. Ezt az Isten munkálja ki az ember életében. Tehát a két döntő mozzanat: az emberi akarat, és Istennek hatalma, ereje.

Az emberi akaratnak az illusztrálását láthatjuk a keresztség jelképes cselekedetében, amely a bűnnek való meghalásról szól. A keresztség első része a bemelegítés, a meghalás a bűnnek. Mit is jelent az, hogy valaki meghalt? Két illusztráló bibliai részlet következzen a halállal kapcsolatban! Pál mondja: Krisztussal együtt meghalt a bűnnek. A bemelegítés azt jelenti, hogy az ember meghalt a bűn számára. Akkor mit is jelent a halál fogalma ebben a gondolatkörben? Hogyan fog viszonyulni az az ember a bűnhöz, aki meghalt a bűn számára? Préd 9,6–8.12: „Mert akárminek, valaki minden élők közé csatlakozik, van reménysége; mert jobb az élő eb, hogynem a megholt oroszlán. Mert az élők tudják, hogy meghalnak, de a halottak semmit nem tudnak... És többé semmi részök nincs

semmi dologban, a mely a nap alatt történik... Valamit hatalmadban van cselekedni erőd szerint, azt cselekedjed; mert semmi cselekedet, okoskodás, tudomány, bölcsesség nincs a Seolban, ahová menendő vagy.” Maga a kép így indít: „Jobb az élő eb, hogy nem a megholt oroszlán.” Nagyon drasztikus ellentét. Miért? Mert aki meghalt, az semmit nem tud, annak többé része nincs a földön történő dolgokban, nincsen szeretete, gyűlölete, indulata, nincsen cselekedet, okoskodás, tudomány a sírban, ahová az ember menendő.

A másik igevers: Zsolt 146,3–4: „Ne bízzatok a fejedelmekben, emberek fiában, aki meg nem menthet! Kimegyen a lelke; visszatér földébe, és aznapon elvesznek az ő tervei.” Az a gondolat, hogy a halottak nem élnek, nincsenek indulataik, érzelmeik, vágyaik, terveik, ez következetes tanítása a Bibliának. A Biblia a „megfontolásnak”, a dolgok egyszerű, őszinte, becsületes, elvű, következetes végiggondolásának ősi, mindenkor abszolút érvényű tankönyve, „protokollja”, szemben az „okoskodással” (Róm 1,21), „kigondolással”, a csűr-csavar öngazolással, melynek révén az emberek „önmagukat bölcsnek vallván, balgatagokká lettek” (Róm 1,22). Ennek alapján alkalmazzuk a halál képét a bűnhöz való viszonyra. Mit jelent ennek fényében az, hogy valaki meghalt a bűn számára? Azt jelenti, hogy nincsenek a bűnhöz kötődő tervei, nem tervez a bűnben. Nem tervez a bűn ideig-óráig való gyönyörűségében élni. Nincsenek vágyai, amelyek a bűnhöz kötik, ahogy ezt még ma megteszi. Nincsen indulata, nincsen gerjedelme, vágyakozása, szeretete, ami a bűnhöz kötné, mert meghalt a bűn számára. Ez egy nagyon drasztikus kép! Semmilyen gondolata, semmilyen vágya, vonzalma, terve nincs a bűnben. Ezt jelenti, hogy meghalt a bűn számára. A halál ezt jelenti, hogy az az ember nem érez, nem gondolkodik, nem vesz részt a hétköznapi dolgokban, hanem nyugszik a sírban, ahogy a Biblia ezt megfogalmazza. Lehet így viszonyulni a bűnhöz? Létezik egy ilyen viszonyulás, hogy az ember nem tervezget, nem játszik el, még gondolatban sem, nem megérinthező belül, mert nincsen vágyakozása, nem kötődik érzelmileg a rosszhoz. Nagyon nagy ajándék. Hogyan valósulhat meg az, hogy valaki meghal a bűn számára, és nem lesz megszólítható a továbbiakban a bűn számára?

A közelmúltban egy diák feltett egy kérdést a tanárának. Kezdi most már érteni azt – mondja –, hogy miért „könnyebb üdvözülni, mint elveszni”. De nem is erre szeretne most kérdezni, csak azt szeretné megtudni, hogy hogyan lehet meghalni az önzésnek? Ami a bűn, minden bűn legmélyebb lényege és indítéka – lévén a szeretet antagonisztikus ellentéte –, hogy az ember önző. A szeretet törvényének kibékíthetetlen ellentéte az önzés. Hogyan lehet meghalni az önző énem számára? Hogyan lehet meghalni konkrét bűnök számára, melyekben ott él alapmotívumként az önzés? Ugyanez a kérdés tehát. Hogyan lehet arra eljutni, hogy az ember ilyen viszonyba jusson a bűnnel, nemcsak úgy általánosságban, hanem a bűn konkrét egyediségében is? Nincsenek tettei a bűnben, hogyan lehet ide eljutni? Mit mond erről Pál apostol: „Eltemetettünk övele együtt a halálba, hogy amiképpen feltámasztott Krisztus a halálból az Atya dicsősége által, azonképpen mi is új életbe járjunk, mert ha az ő halálának hasonlatossága szerint együtt lettünk, bizonyára a feltámadása szerint is azok leszünk. Tudván azt, hogy a mi ő

emberünk ő vele együtt megfeszítették, hogy megerőtelenüljön a bűnnek teste, hogy ezután ne szolgáljunk a bűnnek, mert aki meghalt, felszabadult a bűn alól. Hogyha meghaltunk Krisztussal együtt, hisszük, hogy élünk is ővele. Tudván, hogy Krisztus, aki feltámadt a halálból, többé nem hal meg, a halál többé nem uralkodik, mert hogy meghalt, a bűnnek halt meg egyszer, hogy pedig él, az Istennek él. Ezenképpen gondoljátok ti is, hogy meghaltatok a bűnnek, de éltek az Istennek a mi Urunk Jézus Krisztusban.” Ha megfigyeltük az apostolnak volt egy visszatérő gondolata, amit újra és újra kihangsúlyozott. Ezt pedig így olvashatjuk: *„Ővele együtt temettettünk el a kerestség által a halálba.”* „az ő halálának hasonlatossága szerint vele eggyé lettünk”, *„a mi ő emberünk ő vele megfeszítették”* és *„meghaltunk Krisztussal együtt”*. Az apostol tehát itt azt hangsúlyozza ki, hogy ez a változás, ez a meghalás nem önmagában történik, ezt nem egyedül hozza létre az ember. Megmondja, mi hozza létre a változást: amikor az ember Krisztussal együtt feszítették meg a kereszten, akkor az ő halála hasonlatossága szerint hal meg. Mit jelent ez? Az egyik dolog, amire felfigyelhetünk a görög szöveg alapján, hogy az ember döntése az, hogy meghal-e, vagy sem. Az törvényszerűség az életben, hogy mindenképpen meg fogunk halni a bűn következményeként. Bibliai képpel élve viszont azt eldönthetjük, hogy mikor akarunk meghalni. Most akarunk meghalni a bűnnek, az önző életünknek, a bűneinknek, vagy pedig majd az ítélet fogja elvenni az életet. Az ember dönti el – nem az Isten –, hogy most adja halálra magát, vagy védi a maga életét, ragaszkodik hozzá, és ezért Isten nem tud örök életet, üdvösséget adni, kénytelen az örök élet, az üdvösség jogát visszavonni.

Jézus is megfogalmazta ezt a gondolatot. *„Aki elveszti az életét én értem, megtalálja azt, aki viszont ragaszkodik az életéhez a világon, el fogja veszíteni azt.”* Az alapvető bibliai igazság tehát az, hogy mi döntjük el, hogy mikor halunk meg. Az embernek döntési joga van abban a kérdésben, hogy bekövetkezik-e ez a meghalás a bűn számára most, vagy nem.

Jézus egy képet használ a Mt evangéliumában: *„ha valaki erre a kőre esik, szét zúzatik, és akire ez a kő esik rá, az összetöretik”*, szétlapíttatik. Ez az ember választási lehetősége. Most ráveti magát Krisztusra, és összetörik rajta, vagy megvárja, amíg a „kő, a kőszikla” eljön, ahogy Dán 2. fejezetében fogalmaz. A próféta látja a világtörténelmet egy szobor formájában, és azt látja, hogy egy kis kő leüti lábairól a szobrot, és összetöri teljesen. Amikor Jézus Krisztus eljön, hogy hatalommal átvegye az uralmat, és magát a bűnt megsemmisítse, az ő megjelenése vagy élet vagy halál lesz az ember számára. Azoknak, akik Krisztusban meghaltak, és Krisztusban elvesztették önző énjüket, azok számára az élet hajnala, az örök élet tényleges megkezdése lesz. Akik viszont menekültek az elől, hogy megtagadják magukat, és nem akartak Krisztusra esni, és rajta összetörni, azok számára Krisztus „tolvajként” jelenik meg, és még amiről azt gondolják, hogy van, még azt is el fogja tőlük venni, tudniillik az életet. Nem élhetnek tovább azok az emberek, akik az önzés törvénye szerint élnek. Ez az egyik kép, amit Pál apostol idéz. Mi döntjük el, hogy mikor halunk meg, ebben az értelemben. Valamikor biztosan meg fogunk halni, és ez a tény fájdalommal jár, de nekünk kell eldönteni, hogy mikor kerül erre sor. Összességében ez az ember választási lehetősége.

Sokszor találkozunk a gyakorlati életben azzal, hogy

valaki azt mondja: nem szeretnék a bűnnek élni, és meg akarok a bűn számára halni. No, de hogyan tehetem meg ezt? Elmondható, hogy Krisztussal együtt jön ez létre. Meghalni a bűnnek csak Krisztussal együtt tud az ember. Maga a saját életében nem tudja elérni ezt a változást, sem külső „segítő” nem tudja nála ezt elérni, hanem „csak” Krisztus szeretete képes létrehozni ezt a változást a szívében. Az ember tehát azt döntheti el, hogy foglalkozik ezzel a szeretettel, és az Isten szeretete mintegy „kiégeti” belőle a bűn szeretetét, vagy menekül az Isten szeretetével való szembesülés elől, és ezért nem jön létre a változás az életében. De a bűnnek meghalni csak Krisztussal együtt lehet! Ezt mondja Pál. Ezt sem akárhogyan, hanem csak egyetlen módon lehet. Ővele együtt a kerestség által a halálba, az ő halálának hasonlatossága szerint kell vele eggyé lennünk. Krisztussal együtt a kereszten kell megfeszítenünk. Mit jelent Krisztussal együtt meghalni a kereszten, megfeszítenünk? Amikor az ember feltekint a keresztre, akkor mit lát meg? Ott látja Krisztust, aki nem követett el bűnt. Amikor megszólal az evangélium az ember számára, és azt mondja; hogy azt, aki bűnt nem ismert, bűnné tette teérted, hogy ne neked kelljen ott lenni, és meghalni a kereszten, ezért van ő ott. Amikor egy ember számára maximális személyességgel így szólal meg az evangélium, és a saját életére kimondott isteni ítéletet látja meg a kereszten haldokló Krisztusban, és saját magát látja meg a kereszten, és nemcsak úgy általánosságban az emberiséget, hanem felismeri: az én bűnöm miatt történt ez. Amikor az embert megrendíti az a szeretet, hogy én azért nem vagyok ott, mert Krisztus helyettem odakerült, és ott van, akkor ez az ember ezennel meghal a bűn számára. Ezt a folyamatot nem tudhatjuk jobban elmondani, ezt igazán csak átélni lehet. Mindazok az emberek átéltek, akik ezzel a személyességgel tekintenek Krisztus áldozatára. Akik nem azt mondják, hogy a zsidók ölték meg, sem azt, hogy a rómaiak, hanem azt mondják, hogy én, én, én vagyok az oka, mert helyettem kellett szenvednie. Amikor így érint meg Krisztus áldozata, és az ember lelke legmélyéig behatol az ige, hogy úgy szeretett az Isten személy szerint téged, hogy a saját Fiát adta oda, hogy ne kelljen meghalnod, és ne veszítsd el az örök életet. Amikor az ember nem megrántja a vállát mondva, hogy az a dolga az Istennek, hogy megbocsásson, és ez így magától értetődő dolog, hanem megáll, és elgondolkodik, hogy „én vagyok ott”, az a büntetés, ami nekem jár, az ott van a kereszten. Így tekint fel, akkor, és csak akkor jön létre a változás az életében. Alaptétel, hogy nem tudjuk – egyszerre, egyidejűleg – Krisztus áldozatát szemlélni és e közben a bűnben tovább élni! Nem megy, ez lehetetlenség! Ez antagonizmus, egymást kizáró ellentétpár. Ahhoz, hogy az ember tovább élhessen a bűnben, ahhoz hátat kell fordítani az áldozatnak, Krisztusnak, és el kell az embernek felejtene Krisztust, a megfeszítettet, és azt az abszolút személyes dimenziót, ami a főlényeg, hogy tudniillik személyesen érte, értem történt a dolog! Viszont amikor az ember ezt teszi, és odafordul a kereszthez, és Krisztust, a Megfeszítettet, és az ő isteni szeretetét szemléli, és semmi mást nem tesz, mint feltekint a keresztre, akkor azt éli át, hogy megtörik az a varázslat, megkötözöttség, ami a bűnhöz kötötte őt. Valaki úgy fogalmazta meg, hogy ő úgy éli ezt át, hogy elpattan a húr. Én így fogalmaztam meg, hogy megszűnik a varázs, elpattan, megtörik a bűnhöz való megkötözöttség, a bilincsek elpattannak, a bűn testbe írt

törvénye felülíródik. Nem tudjuk ennél jobban megmagyarázni, hogyan történik ez. Ez egy csodakategória. Ezt igazán csak átélni lehet. Az Isten szeretetét megértve, attól személyesen megérintve, nem tudok tovább abban élni, amiről megértettem, hogy az Krisztus halálát okozta. Egyetlenegy módon lehet ezt megtenni: hátat kell fordítani a keresztnak, és az egészet elfelejteni, és ez az én döntésem, hogy szemlélem a szeretetét, vagy becsukom a szemem, az egészet elfelejtem, és nem gondolkozom tovább róla, nem szemlélem őt. Ha egy ember rátekint a megfeszített Krisztusra, akkor Jézus szavai teljesülnek az életében. „Amikor én felemeltetem, mindeneket magamhoz vonzok.”

Ekkor történik meg az, amit egy erdélyi ember mondott. „A szívünkben van egy keresz, és egy trón. Ha az énünk van a trónon, akkor Krisztus a kereszben van, hogyha énünk a keresztre kerül, akkor Krisztus van a trónon. Akkor uralkodhat Krisztus az ember életén.” Jézus ugyanazt mondta erről a kérdésről.

A Jn 6,53–55-ben Jézus azt mondja arról, hogy kiből lesz élet:

„Monda azért nékik Jézus: Bizony, bizony mondom néktek: Ha nem eszitek az ember Fiának testét, és nem isszátok az ő véré, nincs élet bennetek. Aki eszi az én testemet, és issza az én véretem, örök élete van annak, és én feltámasztom azt az utolsó napon. Mert az én testem bizony étel és én vérem bizony ital. A ki eszi az én testemet, és issza az én véretem, az én bennem lakozik, és én is abban. A miként elküldött engem amaz élő Atya, és én az Atya által élek, akként az is, a ki engem eszik, él én általam. Ez az a kenyér, a mely a mennyből szállott alá; nem úgy, a mint a ti atyáitok evék a mannát, és meghalának, a ki ezt a kenyeret eszi, él örökké... A lélek az, ami megelevenít, a test nem használ semmit, a beszédek, amelyeket én szólok néktek lélek és élet.”

Gondolatilag, eszmeileg ugyanazt mondta ki Jézus. Az az ember fog élni, aki az ő áldozatáról szóló üzenettel „táplálkozik”. Aki eszi az ő testét, és issza az ő véré, aki naponként szemléli Krisztust mint az ő személyes Megváltóját, aki naponként feltekint a keresztre, és eljut arra a frenetikus, döbbenetes és megrázó gondolatra, hogy „ő azért halt meg, hogy én élhessek, méltó tehát, hogy neki éljek ezután”. Ez mindössze az ember lehetséges egyetlen logikus reakciója, becsületes és következetes válaszreakciója. Az Isten nem egyszerűen azt mondja, hogy haljatok meg a bűnnek! Ő tudja, hogy ez nekünk így nem megy. Ezért azt kéri az embertől, hogy az ember tekintsen az ő szeretetének megnyilatkozására, arra a személyes szeretetre, amelyet irántunk mutatott, amikor megváltásról gondoskodott a mi számunkra. Mint akiben van az élet számunkra, és amikor ezt tesszük, egyszer csak élet költözik belénk, és elszakad a bűnhöz való megkötöttségünk. Megszakad a bűnnek a szeretete, megtörik a bűnnek a varázsa az ember felett, elveszíti a bűn ideig-óráig való gyönyörűsége a maga vonzó mivoltát, és a bűn a maga teljes-totális, retusálatlan mivoltában tűnik fel. Annak, ami halált okoz, és ami egyenlő a halállal, ami az Isten Fiának halálát okozza. És aki ezt szemléli, és ezzel úgy él, mint a mindennapi kenyérrel, ezek a gondolatok olyanok, mint az evés és ivás az ember életében, annak életében megvalósul a csoda: meghal a bűnnek. Az ilyen emberben élet fakad fel az Isten személyes

szeretete nyomán.

Én döntöttem el tehát, hogy meg akarok halni a bűnnek, vagy nem. De nem magam akarok meghalni, nem a magam erejével hozom létre ezt a csodálatos változást, hogy többé nem vonzódok a bűnhöz, hanem az Isten irántam való megnyilatkozó szeretete hozza létre ezt a változást. Meghalni a bűnnek csak Krisztussal együtt lehet. Tehát a döntésem lényegileg arra vonatkozik, hogy hajlandó vagyok folyamatosan szemlélni ezt a szeretetet, vagy elmenekülök ez elől. A személyes tapasztalat az, hogy ha belekerülünk abba az örvénybe, hogy tudniillik nem akarunk valamivel, ami bűn, szembefordulni az életben, akkor ezt csak egyetlen módon tudjuk megtenni: hátat kell fordítanunk a keresztnak, és ezután – készakarva, szántsándékkal – nem veszünk tudomást arról az áldozatról, amelyet Krisztus hozott. Mert olyan készítő erő, olyan hatalmas vonzó szeretet nyilvánkozik meg abban a gondolatban, hogy „Isten úgy szerette a világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, ha valaki hisz őbenne, el ne vesszen...” Az a tapasztalat, hogy általában az emberek nagyon messze elkerülik ezt a témát. Mert ha gondolkozik erről az ember, nem tud ugyanaz maradni, mint aki előtte volt. Ezért Isten csak annyit kér tőlünk, hogy álljunk meg, és tekintsünk fel a Golgota keresztféjére. Lássuk meg, hogy mi történt ott, és miért történt, ami lezajlott a kereszten. Aki ezt megteszi, azt az Isten megszabadítja a bűn uralma alól, és annak életében maga Isten töri el a bűn bilincseit, és ő veszi le a láncokat az ember lelkéről. Ennek az embernek nem kell azt mondania: tudom, hogy bűn, de nem tudok vele szembefordulni. Ez a szeretet erőt fog adni ahhoz, hogy szembe tudjon fordulni minden bűnnel.

A képek van azonban egy másik része is, mert nemcsak arról van szó, hogy az ember haljon meg a bűn számára, hanem tovább így folytatja: „és éljen az Istennek”, támadjon fel Istennek. Figyeljük meg, hogy mindig van egy sorrend! Az az ember, aki még nem halt meg, nem is támadhat fel, hiszen még él, tehát nincs szüksége feltámadásra! Csak az az ember tud az új életre feltámadni és új életet kezdeni, aki a régi számára meghalt. Ez egy alapvető sorrendiség. Nem lehet azt mondani, hogy élni akarok az Istennek, de a bűnnek is tovább szeretnék még élni, amikor a kedvem úgy tartja. Csak az tud az Istennek élni, aki szakított a bűnnel, és nemet mondott neki. Újra és újra ez a sorrend: eltemettünk, hogy amiképpen feltámasztott Krisztus a halálból, azonképpen mi is új életben járunk. „Ha az ő halálának hasonlatossága szerint vele eggyé lettünk – ez egy abszolút előfeltétel –, bizonyára feltámadásáéi szerint is azok leszünk.” Biztosan meg fog történni, hogy a feltámadása szerint is vele együtt leszünk az új életben járásban, mert aki meghalt, felszabadult a bűn alól. Amikor meghal egy ember a bűn számára, azt mondja a Róm 6,6. versben, hogy „az ő ember Krisztussal együtt megfeszítetett, hogy megerőtlenüljön a bűnnek teste, hogy ezután ne szolgáljunk a bűnnek”. Mit jelent ez a gondolat, és mit nem.

Megerőtlenül a bűnnek teste

A görög kifejezés azt jelenti, hogy *hatástalanná válik*, erejét, hatékonyságát veszíti a bűnnek teste, hogy mi ne szolgáljunk a bűnnek. Amikor meghal valaki a bűn számára, az azt jelenti, hogy a gondolkodásában, a bűnhöz való viszonyában, attitűdjében történik a változás (11. v.). „Ezenképpen gondolkodjatok ti is, hogy meghaltatok a bűnnek!” Ez nem azt jelenti, hogy többé nincs kísértés az ember életében. Ezt nagyon

szeretnénk hangsúlyozni. *Luthernek* volt egy hasonlata: „Arról nem tehet az ember, hogy a feje felett elszáll egy madár, de arról igen, ha fészket rak a fején.” Az emberi természet részéről jöhetnek kísértések, és érzékelheti az ember, hogy az emberi természet kísértése ott van. De ő úgy gondolkodik, hogy Krisztussal együtt meghalt. Az ő bensőjében ez a felsza-badulás megtörtént, hogy felszabadult a bűn alól, akkor a bűnnek teste elveszítette hatékonyságát.

A bűnnek a hatékonysága abban található, hogy megnyeri az ember beleegyezését. „*Mindenki kísértetik, amikor vonja, és édesgeti a tulajdon kívánsága*” (Jak 1,14–15), azért, hogy megnyerje az ember akaratát. „*A kívánság pedig megfogva, bűnt szül.*” A bűn tehát úgy jön létre, hogy van egy kívánság, ami vonja és édesgeti az embert, de ez még nem bűn. Attól lesz bűn, hogy megfog, megnyeri a döntésem, akaratomat. Nem ott történik változás, hogy nem jön kívánság, kísértés. A változás ott történik, hogy nem tud megfogadni, mert aki meghalt, az nem fogamzóképes. Nem tud válaszolni a megkeresésre, és *de facto* nem is válaszol a megkeresésre, mert nincs válasza. Akinek az életében ez a változás bekövetkezett, és aki így gondolkozik a bűnről, a bűnhöz való viszonyáról, az tud csak feltámadni Krisztussal együtt egy új életre. Az valóban egy új életben járhat, ahogy mondja az apostol a folytatásban: „*Tudván, hogy Krisztus, aki feltámadt a halálból, többé meg nem hal, a halál többé rajta nem uralkodik, hogy meghalt, a bűnnek halt meg, hogy pedig él, az Istennek él.*” Krisztus elvégezte a megváltás művét, meghalt a bűnért egyszer, és őt ezután a bűn ezen módon többé nem terheli, nem kell az áldozatát megismételni, nem kell újra meghalnia a bűn miatt. Az Istennek él. Ahogyan Krisztus feltámadt a halálból – és a bűn terhe ott maradt a halálban, elvégezte az áldozatot, teljes volt az áldozat –, úgy élhet új életet az az ember, aki meghalt a bűn számára Krisztussal együtt.

Összegző versek

„*Ne uralkodjék tehát a bűn..., nem vagytok törvény alatt, hanem kegyelem alatt.*” Ne uralkodjék a bűn a ti testetekben! – mondja az Írás. Ne higgyük azt, hogy mi nem tehetünk mást, mint hogy vétkezzünk! Ne uralkodjon a bűn az ember életén! De hogyan uralkodik? Kétféle módon. Az első, hogy engedjete a kívánságaiban, a másik pedig, hogy oda is szánja magát az ember. Az akaratnak kétféle megnyilatkozása van. Van, amikor passzív, és nem áll ellent. Enged. Nem gördít akadályt az események elé. Van egy aktív megnyilatkozása is, amikor oda áll, odaszánja magát az ember. Az ember ne engedjen a bűnnek, hanem Istennek! Ne szánja magát oda a hamisság fegyverének, hanem szánja oda magát az igazság fegyverének!

Amikor azt mondja az Írás, hogy *ne szánjátok oda tagjaitokat hamisság fegyvereiül a bűnnek*, akkor egy nagyon komoly figyelmeztetés van ebben a versben. Az ember élete, aki odaszánja magát, és enged a hamisságnak, annak fegyver ez a hamisság számára. A fegyverrel pedig másokat szoktak megsebezni, tönkretenni. Jézus így fogalmazta meg ezt a gondolatot a Jn 8. fejezetében. „*Mindaz, aki bűnt cselekszik, szolgálja a bűnnek.*” Nincs olyan ember, akinek az élete nem hat a másik ember életére. Nem gondolkozhatunk úgy, hogy én ugyan a rosszat választom, és a rosszat követem, de ez nem jár másokra nézve semmi egyéb következménnyel. Ha a bűn rabszolgája vagyok, akkor a rabszolgatartó dolgoztat, és a

piszkos munkát velem végezteti el. Ez azt jelenti, hogy felhasznál arra, hogy mások életében kárt okozzon, hogy mások számára kísértés eszközévé tegyen, vagy a bűnbe lökés eszközévé változtasson. Hogy hogyan, az már részlet kérdése. De fel fogja használni az ember életét. Ezért ez nagyon fontos kérdés. Az ember vagy enged a bűnnek, amely a kívánságon keresztül kísérti, összekapcsolódik, megengedi, hogy a kívánság rabul ejtse, és uralkodjon az élete felett, vagy pedig ellenáll, és az igazságnak szánja oda magát az ember.

„*Se ne szánjátok oda a ti tagjaitokat hamisságnak fegyvereiül a bűnnek, hanem szánjátok oda magatokat az Istennek...!*” Ahogyan elmondható, hogy aki a bűn útján jár, az a bűn eszközévé, terjesztőjévé válik, ugyanúgy elmondható az is, hogy aki az Istennek engedelmeskedik, az az Isten eszközévé, az igazság, az evangélium képviselőjévé válik az életben.

Időnként hangot adhatunk annak a gondolatnak, hogy az ember a legtöbbet azzal teszi az embertársaiért, ha hűségesen harcolja a saját hitharcát. Ez a legnagyobb dolog, amit tehet a környezetéért, mert az Isten kezében ekkor válhat egyáltalán eszközzé arra, hogy jó befolyást gyakoroljon az emberekre. Ha az ember segíteni akar a környezetének, akkor először a saját küzdelmét vegye komolyan! A saját megszabadulásáért való küzdelmet vegye komolyan, mert azt az embert az igazság fegyvereként tudja felhasználni Isten. „*Mert a bűn ti rajtatok ne uralkodjon* (mondja a Károli-fordítás), *mert nem vagytok törvény alatt, hanem kegyelem alatt vagytok.*”

Az apostol tehát igen lényegre törően elmagyarázta, hogy miként valósulhat meg az, hogy valaki meghal a bűnnek, és él az Isten számára. Az az ember tud meghalni, aki eldönti, hogy szemlélni fogja az Isten szeretetét, a Krisztus áldozatában megnyilvánuló szeretetet. Aki ezt teszi, az megszabadul a bűn uralma alól, és oda tudja szánni magát az Isten követésére. Az embernek el kell dönteni, hogy erre kész-e, akarja-e, enged-e az Isten kérésének, vagy a bűnnek, a kívánságnak. Ha a gondolkodásunkban letisztulna a kérdés, az tetszene Istennek, ha eltökölnénk magunkban, hogy mi őt választottuk. Ennek is megvan a maga fokozata, először csak enged az ember, nem áll ellent, és minőségi lépés, amikor az ember odaáll, és azt mondja: akarom, hogy Isten akarata legyen meg az életemben.

Pál előlről kezdi a gondolatmenetet a 15. versben. „*Vétkezzünk tehát?*” Nem véletlenül teszi fel a kérdést. Hatalmas készség jelenik meg az emberben, hogy úgy gondolkodjon, miszerint az amúgy is „*őszövétségi illetőségű*” törvény ma már nem hatályos, és a kegyelem pedig azért kegyelem, hogy mindent elfedjen, így – lényegében a modern „*nikolaitizmus*” cselekedeteit, sőt tanításait képviselve – nyugodtan vétkezzhetünk! A mai világunkban találkozunk olyan tanításokkal, melyek szerint nem kell foglalkozni az engedelmisség kérdésével, hiszen a kegyelem alatt vagyunk, és már nem a törvény alatt. Vétkezzünk, mert elnyertük Isten kegyelmét? Maradjunk meg nyugodtan ugyanazokban a bűnökben?

Az apostol második érvelése

„*Távol legyen, nem tudjátok-e, hogy akinek odaszánjátok magatokat az engedelmisségre, annak vagytok a szolgálói? Vagy a bűnnek a halálra, vagy az engedelmisségnek az igazságra. De hála Istennek, hogy jöllehet a bűn szolgálói volta-*

tok, de szívetek szerint engedelmeskedtetek a tudomány azon alakjának, amelyre adattatok, felszabadulva pedig a bűn alól, az igazság szolgálóivá lettetek.” A görög szöveg szó szerint: „megigazulván a bűnből az igazság rabszolgáivá lettetek”.

Tehát az ember mindenképpen szolgál. Az akarat szabadsága a mai értelemben – a szabad, független, autonóm-önirányító, asszertív-önérvényesítő ember ideálja – tehát üres fikció, korunk naiv önmegcsalása! Tehát a bibliai szabadságfogalom nem azt jelenti, hogy az ember bármit megtehet, hanem azt, hogy az ember valóságos döntési helyzetben van, és csupán választhat két „szolgaság” közül. Egy gondolkodó egyszer azt mondta: „Valószínű szabad vagyok, ha szabadon tehetem azt, amit tennem kell.” (Tudniillik, ami a legjobb.) Eldöntheti tehát az ember, hogy kinek a szolgája akar lenni, kit fog szolgálni. Két lehetősége van. Vagy az engedetlenséget szolgálja, aminek vége a halál, vagy az engedelmisségre szánja oda magát, az igazságra, aminek vége az örök élet.

A 17–18. vers arról beszél, hogy kiknek a levelet írja, abban már megtörtént a változás. *„Hála az Istennek, jóllehet a bűn szolgálói voltatok. De szívetek szerint engedelmeskedtetek a tudomány azon alakjának, amelyre adattatok...”* Fontos a mi számunkra ez a szakasz akkor is, ha a mi életünkben nem történt még meg. Elmondja ugyanis, hogy hogyan történik. Az Isten megkeresi az embert az üzenetével, és az erre adott válaszuk dönti el, hogy megtörténik-e a változás vagy sem. *Szívetek szerint engedtetek..., amelyre adattatok.* Ez arra utal, hogy nem az ember keresi meg az Istent, hanem az Isten keresi az embert. Furcsán fogalmazunk: az ember pedig *kegyeskedik elfogadni* ezt a megkeresést. Az embernek mindössze ennyi az érdeme, hogy nem áll esetleg ellene a megkeresésnek, hanem szívébe fogadja az Isten beszédét. Amikor nem pusztán külsőleg, a látható, emberi szemek előtt levő dolgokban nyílik meg az Isten előtt, hanem a szív mélyén a leghatározottabban nyílik meg, akkor tud létrejönni ez a változás. Amikor teljesen őszinte tud lenni, nemcsak egyszerűen vallásos, képmutatóan, hanem az Istenhez fordul oda, amikor szívébe rejti, mércévé, életének irányítójává teszi Isten beszédét. Nem úgy áll hozzá, hogy tudom, ezt kellene tenni, *no, de hát...* Vagy ellenkezőleg, ha Isten a szívéhez szól, úgy válaszol, hogy *akkor hát...* Nem mindegy, hogy hogyan válaszolunk. Ha valaki szíve szerint engedelmeskedik a tudomány azon alakjának, amelyre adattatok, akkor Isten meghozza a változást az életében. A változás a gondolkodásból indul ki. Az elme totális, radikális megfordulása, a gondolkodás „földrengésszerű” megváltozása, ahonnan a változás elindul. Eddig a bűn szolgája volt gondolkodása is, és ideológiát gyártott ahhoz, hogy miért olyan jó az a rossz, most pedig mércévé válik az igazság, a törvény az ember gondolataiban, és következetesen alkalmazza is ezt a mércét életére. Ekkor Isten meg tudja szabadítani az embert a bűn alól, és az igazság szolgájává teszi.

A harmadik megközelítésben is szól az apostol

Egészen emberi módon fogalmaz: *„Amiképpen odaszántátok magatokat a tisztátalanságnak szolgálóivá...”* No, már most amilyen lelkesek és buzgók, ügyesek voltatok a saját érdekeitek érvényesítésében, ugyanilyen lelkesek és buzgók legyetek az Isten akaratának követésében, kedves atyámfiai! Tud az ember ügyes és buzgó lenni, amikor a saját érdekéről van szó. Hihetetlen találékonyságról teszünk tanúbizonyságot.

Fantasztikus kitartóak és erősek tudunk lenni. Ahogyan magától értetődő volt, hogy a saját kívánságaitokat követitek, most legyetek szívesek, és úgy kövessétek az Istent! Ezt jelenti ténylegesen odaszántani magatokat, olyan örömmel, ahogyan a saját kívánságaitokat követtétek, most ugyanolyan örömmel kövessétek Isten akaratát! Ekkor mondhatja el az ember, hogy az akaratát is odaszánta Istennek. Amíg ez nem történik meg, addig lehet, hogy valahol vágyakozik a lelke 27. bugyrában, zugában arra, hogy megváltozzon, de ez a változás igazából nem tud létrejönni.

Még egy érvet hozzátessz

„Mert a mikor a bűn szolgálói voltatok, akkor az igazságtól szabadok voltatok, micsoda gyümölcsöt vettétek azoknak, amikor most szégyenkeztek. Mert azoknak vége a halál.” Ha végiggondoljátok, hogy az a nagy lelkesedés, amit az önző kívánságok követésében tanúsítottatok, hová vezetett, szégyellitek, avagy büszkéek vagytok? Az ember szégyenkezik emiatt, mert be kell látnia, hogy a halálba vezet ez az út.

„Most pedig minekutána felszabadultatok a bűn alól, szolgálóivá lettetek pedig az Istennek: megvan a gyümölcsötök a megszenteltetésre, a vége pedig örök élet. Mert a bűn zsoldja halál; az Isten kegyelmi ajándéka pedig örök élet a mi Urunk Jézus Krisztusban.” (Róm 6,22–23) Az utolsó érve az apostolnak, hogy miért ne a bűnnek éljünk, és miért szánjuk oda magunkat az Istennek, az, hogy amikor a bűnnek szántuk, szánjuk oda magunkat, akkor annak bizonyosan halál a vége. Szégyenkezést fog előidézni az életünkben, kiégést, és halál lesz a vége. De amilyen bizonyos, hogy a bűn zsoldja a halál, ugyanilyen bizonyos az, hogy nem fog csalatkozni az az ember, aki a jó mellett dönt, és a jóhoz rögzíti az életét.

A 22. vers érdekes összefüggést mutat. Nem azt mondja az apostol, hogy nekünk gyümölcsöt kell teremnünk. Most pedig, miután felszabadultatok a bűn alól – megint arról szól a görög szöveg, hogy megszabadított Isten a bűn alól –, nem az ember szabadította ki magát, lehajolt Isten és könyörült az emberen, és megszabadította a bűn alól az embert. Akinek életében megtörtént ez, hogy Isten megérintette, megszabadította a bűn kötelékéből, és akinek az életében megtörtént a tudatos odaállás az Isten akaratához, az Isten szolgájává tétetett. Mert nem az ember végzi el ezt sem. A keresztyén élet egy természetfeletti csoda élete. A biblikus keresztyénség élete folyamatos csodák sorozata. Nem mondhatunk le erről. Azt mondjuk, hogy természetfeletti hatalom kell ahhoz, hogy igaz keresztyén életet éljünk. Ezért igazuk van azoknak, akik azt mondják, hogy ez nagyon nehéz, de ugyanakkor még sincs igazuk, mert nem következetesen gondolkodnak. Ne mondjuk azt, hogy nehéz a keresztyén élet, ne csapjuk be magunkat ezzel, mondjuk ki, hogy lehetetlenség! Emberileg nézve, emberi erőre támaszkodva nem nehéz, hanem lehetetlen! Ha megértjük, hogy nem az emberi erőre kell támaszkodni, akkor meg azért ne mondjuk, hogy nehéz, mert az Isten teremtő hatalma által pedig könnyű. A keresztyénség vagy könnyű – ha szabályszerűen küzdünk –, vagy kimondhatatlanul nehéz, mondhatnánk így is, hogy lehetetlenség. Jézus így fogalmazta meg: *„Embereknél ez lehetetlen, de Istennél minden lehetséges.”* (Mt 19,26) Az Isten szeretete hozza létre azt a buzgalmat, mely szerint az ember nem tud magának tovább élni, hanem akar élni az Istennek. Ahogy egy másik levelében fogalmaz az apostol: *„A Krisztus szerelme szorongat minket...”*, mert szeretett engem, és önmagát adta

értem, és ezért nem élek magamnak tovább, akinek az életében megtörtént e kettő, meghalt a bűnnek, és az Isten szolgájává tétetett, annak megvan a gyümölcse. Nem azt mondja, hogy meglesz, és nem azt mondja, hogy szorgoskodik, hogy legyen, hanem azt mondja, hogy ha ez a két feltétel egyszerre megvalósul az ember életében, hogy visszavonja akaratát a bűntől, meghal a bűn számára, és él Isten számára, akaratát az Istennek odaadja, akkor ez gyümölcsöt terem. Ennek félreérthetetlen, látható gyümölcse van az ember életében. Akkor ez már maga a megszentelődés útja, a bűntől való elkülönülés, az emberi jellem megváltozásának útja, a vége pedig bizonyos, az örök élet. Az Isten kegyelméből, kegyelmi ajándékaként a vége örök élet annak az embernek, aki meghozta a döntést, hogy szakadjon le bár az ég, történjen bármi az életben, ő az Istennel akar lenni. A gyakorlati megváltozás tehát itt kezdődik el. Létrejön ez a változás, vagy nem jön létre. Ez az igazi kérdés.

2. Állhatatosság kérdése a bűn feletti győzelemben, a megszentelődésben

„Mivel megtartottad az én béketűrésre (állhatatosságra) intő beszédemet, én is megtartalak téged a megpróbáltatás idején, mely az egész világra eljő...” (Jel 3,10)

Mi annak a bibliai szempontrendszer, hogy ne csak egyszer-egyszer, alkalmanként tudjunk győzni, hanem ez egy folyamatos, végérvényes győzelem lehessen? Ehhez a kérdéshez kapcsolódva a Római levél hetedik fejezetének gondolatait, egyik lényegi alaptanítását úgy lehet összefoglalni, hogy a bűnt lehetetlen emberileg legyőzni. Azért, mert a testünkbe törvényként van beírva, bekódolva a bűn. Ez azt jelenti, hogy a mi emberi természetünk eredendően önző, az Isten ellen lázad, és az isteni késztetések ellen természetes ellenállással fog kitörni. A teremtettségünknel fogva testben éljük életünket, az emberi személyiséget nem lehet különválasztani a testtől, hiszen Isten úgy teremtett meg bennünket, hogy alkotott egy csodálatos testet, és az élet lehetét adta bele, és ebben a testben nyilatkozik meg az élő személyiség. Tehát az önzés, az énközpontúság, a bűn a testünkbe, személyiségünkbe törvényként van beírva, bekódolva. Ami a testbe törvényként van beírva, azt az ember maga önerejéből nem tudja felülmúlni. A „törvényként van beírva” fogalom azt jelenti, hogy száz esetből százszor a bűnt cselekedjük. Ahogyan, ha elejtünk egy könyvet, száz esetből százszor a gravitáció törvénye hat, és a könyv természetesen leesik. Ami törvény, az így működik. Száz esetből százszor van jelen, és működik, hatást gyakorol. Bármennyire az elme törvényévé válik Isten törvénye („Ellenségeskedést szerzek...” – mondja Isten az ősevangéliumban, Gen 3,15), bármennyire elhatározza az

ember az engedelmisséget az Istennek, a testbe írt bűn törvénye miatt nem képes arra, hogy legyőzze ezt a törvényszerűséget, ezt a kényszert. A maga erejéből az ember nem képes győzni az önzés törvénye felett. Nem tud az Istennek engedelmeskedni. Ez törvényszerűség, ami miatt ki kell mondanunk – a szaktudománnyal ellentétben –, hogy nincsen önmegváltás. Tehát hamis koncepció és modell a szaktudományban az asszertív személyiség, az önérvényesítő, önmegvalósító, „önmegváltó”, pozitív személyiségfejlődést ateista metafizikai háttérrel in-terpretáló modell.

Tehát emiatt a törvényszerűség miatt, tudniillik hogy mi testben élünk, és személyiségünk a testhez kötött, ezért kell vigyáznunk a testünkre is. Mert a küzdelmet megnehezíthetjük vagy megkönnyíthetjük, ha figyelembe vesszük ezt a törvényszerűséget. De akármilyen jól vigyázunk a testi

Maslow-szükségletpiramis*

egészségünkre, és akármennyire tudatos és komoly az elhatározásunk, hogy márpedig mi engedelmeskedni akarunk Istennek, újra és újra szembesülnünk kell azzal, hogy a bűn nem az akarat, hanem a tudat szintjén uralkodik rajtunk. Sokkal mélyebben, az ösztönök szintjén van jelen, be van kódolva a mi tudat alatti létezésünkbe, személyiségünkbe, a „testünkbe” van beleírva törvényként.

Az egyébként emberileg megoldhatatlan problémára Isten megoldásként azt hozta az erkölcsi rossz, a bűn problémájára, hogy a bűn testbe írt törvényével szemben állított egy magasabb rendű törvényt és hatalmat, ez pedig az Isten Lelkének hatalma. Lásd még: „erősebb fegyveres” példázata (Lk 11,21–22)! A „Krisztusban való élet Lelkének törvénye szabadít meg a bűn, és a halál törvényétől” (Róm 8,2), ha Isten Lelke ugyanolyan folyamatosan van az életünkben, ahogyan a bűn törvénye, akkor az az élet nyilatkozik meg életünkben, ami Krisztus életében nyilatkozott meg. Tehát – hivatkozással az előbbi „elejtett könyv” százból száz esetben a gravitáció törvénye miatti leesésének példájára – elmondható értelemszerűen, hogy ha a Szentlélek százból száz esetben van jelen életünkben, akkor folyamatos a bűn feletti

győzelmünk. Ha százból kilencvenkilenc esetben van jelen, akkor kilencvenkilenc esetben győzünk a bűn felett, azaz nem követünk el bűnt, viszont egy esetben, amikor a Lélek nem volt jelen, akkor törvényszerűen bűnt fogunk elkövetni, mivel a bűn törvényének aktuális felülírása hiányában törvényként, automatizmusként bűnelkövetők leszünk a Biblia szerint. Tehát a Szentlélek folyamatos, azaz megszakítás nélküli jelenléte az abszolút előfeltétele, hogy a hitünk valóságos győzelem legyen a bűn és a „világ szeretete” felett (lásd még 1Jn 5,4). A sátán nagyon jól ismeri ezt a mechanizmust, emiatt – szemben az isteni személyre szabott, individualizált megváltási tervvel (predesztináció) – minden emberre szabottan egy elvesztési (reprobációs) tervet készített. Az, hogy bennünket milyen kívánságok fognak inkább gyötörni, összefügg a személyes életünkkel, saját magunkkal. A sátán mindenkinek az életében személyes kísértéseket próbál elhelyezni. Ezért figyelembe veszi, hogy eddigi életünk során mire tudott rávenni, és megfigyeli, hogyan reagálunk. Mert ő feleslegesen nem szereti az energiáit pazarolni, tehát azokon a pontokon próbálkozik, ahol belső rezonáló „húrokat” tud megpengetni, ahol érzelmi kötődést, érzelmi viszonyulást feltételez, és arra való eddigi pozitív válaszként már tudja, hogy bele tud vinni a bűnbe. „Nekünk egy nagyon 'jó' sátánunk van...” – mondta Billy Graham az 1986-os amszterdami konferencián. Hogy milyen húrokat fog ő pengetni, az nemcsak a külső körülményektől függ, de nagyon sok múlik azon is, hogy az ember belül hogyan gondolkozik, szokása szerint mire irányítja figyelmét, történt-e „földrengésszerű” változás a gondolkodásában, szokásrendszerében stb. Továbbá hogy milyen bűnöket követett el korábban, amelyek felerősíthetnek bizonyos gyenge ellenállású területeket.

3. Három gondolatot fogalmazunk meg az akarat bibliai lélektanáról

1. Nagyon megragadott ez a bibliavers: „Nagy utadon megfáradtál, mégsem mondd: mind hasztalan! Erőd megújulását érezéd, így nem levél beteg.” (Ézs 57,10) Ez a „nagy út”, amiről beszél itt az ige, a bálványimádás útja volt. Amennyire buzgó tud lenni az ember a saját kívánságának követésében, amilyen akaratos tud lenni a saját életében, legyen ugyanolyan akaratos az igazság követésében is! Ez is egy következetes alaptanítása a Bibliának. Ne adja fel könnyen, ne alkudjon meg! Nagyon nagy különbség van abban, hogy az ember vágyakozik valamire, vagy akar valamit. A vágyakozás egy olyan dolog, melyben még meg is nyugtatom magamat: én azért jóra vágyakozom, nem vagyok én olyan elveszett, hiszen megvan bennem a jóra való vágyakozás. A vágyakozásnak az a sajátos jellemzője, hogy különösebb nehézség nélkül bele tud nyugodni abban, hogy a vágyott dolog mégsem úgy történik. Az akarási viszont nem tud ebbe belenyugodni. Ez a különbség a vágy és az akarat között. A vágy még meg tud alkudni a bűnnel, az akarat nem. Az akarat nem alkuszik meg. A nagy utat megteszi, és nem mondja, hogy hiábavaló, hasztalan, meddig kell még gyalogolnom, hanem megy, akar, mert szüksége van rá. Van egy üzenetértékű jelenség ebben a versben. „Erőd megújulását érezted, és nem lettél beteg.” Amikor az ember valamit akar, akkor az emberi testünk is megújul. Nagyon sokszor azért vagyunk csüggedtek, fáradtak, kimerültek, mert a mi akaratunk ellenében van a jóval. Az Isten pedig nem szeretné akadálytalan-

ná tenni a rosszban való járásunkat. Ezért akadályokat akar elhelyezni, hogy állandóan nehézségekbe ütközzünk. Mi történik akkor, ha az ember megáll, és visszafordul az útról. Az az iszonyú erőfeszítés, és erőlködés, amit azért kellett kifejteni, mert állandóan a rossz úton akart járni. És egyszer csak kimerül az ember. Ez egyszerűen megszűnik, és felszabadul, és ereje van, ha az akaratát a jó mellé állította. Mert eldöntötte, hogy ezen az úton fog járni.

2. Egy verset érdemes itt említeni az akaratunkkal kapcsolatban, amelyet egyszer egy alkoholbeteg adott elő. Ennek a versnek az volt a lényege – maga is küszködve az itallal még akkor is –, amikor az ember hangosan, „fortisszimóban” azt kiáltja, hogy Nem, nem, nem! Ugyanakkor a leghalkabban, suttogva pedig: Igen, igen, igen! Sajnos az ember képes arra, hogy becsapja környezetét, sőt önmagát, és hazudjon. Látszólag nemet mondjon a bűnnek, vagy látszólag hangosan igent mondjon Istennek, de halkán, ami az akarat igazi irányát jelenti: nemet mondjon. Kiskapuk nélküli döntést kell hozni, ami megalkuvás nélküli. Ez a gondolkodással függ össze. E. G. White Gyermekevelés című könyvében olvasható: *Egyszerű törvényszerűség, az elménk törvényszerűsége az, hogy egy helytelen kívánságot azzal a határozottsággal kell megtagadnunk, hogy a megszerzésének a reményességét eltávolítjuk. Ha ezzel a határozottsággal tagadjuk meg, a gyermek elégedett lesz, ha mással foglalkozhat, és más köti le. Ha nem ezzel a határozottsággal tagadjuk meg, akkor mindaddig piszkálni fogja őt, amíg rá nem veszi, hogy elkövessen.* Döbbenetes, ahogy működik ez a törvényszerűség! Egyszer egy fiatal lelkész mesélte, hogy gyermekük még csak mászni tudott. Ment a konvektorhoz, és ütötte. Ő pedig nem akarta, hogy ezt tegye. Visszahúzta, és a gyermek egyre mérgesebb lett, és látszott rajta, hogy ő csak azért is oda akar menni. A szoba olyan volt, hogy az ágy és a fal közé fotelt lehetett tenni. Ez áthatolhatatlan akadály lett számára. Abban a pillanatban leült, és elkezdett mással játszani. Nem volt tovább hisztizés. Ez az elme törvénye. Csak van egy különbség a gyermek és a felnőtt között. A gyermek életét a szülők irányítják, fegyelmezik, nevelgetik. A mi életünkben viszont a mi kezünkben van a döntés. Hogy az elménkben, gondolkodásunkban „betonfalat” állítunk a bűn elé, hogy lehetetlennek lássa a kísértő, hogy rá tud venni bennünket. Vagy pedig megmutatjuk, hogy nem olyan komoly ám az a fal, át lehet menni a kiskapun is. Érezkelni fogja. Bálám történetét gondoljuk meg! Van hallása, hallja, hogy valaki véglegesen elutasította őt, vagy pedig ez az elutasítás egyszerre egy halk meghívó is volt. Ne menjen messzire, mert lehet, hogy holnap este már engedni fogok neki.

3. Az utolsó idézet *A Krisztushoz vezető lépések* című könyvben található. Hogyan lehet hívó életet élni. Részlet az *Odaszánás* című fejezetből: „Hogyan rendeljem alá magam Istennek? – kérdezik sokan. Kívánnád átadni magadat, de erkölcsi erőd gyenge, kételyek fogságában vergődsz, bűnös életed szokásai a hatalmukban tartanak, ígéreteid, elhatárolásaid állhatatlanok, mint a tengerparti homok. Nem tudod ellenőrizni indulataidat és érzelmeidet, megszegett ígéreteid és könnyelműen vett fogadalmaid tudata meggyengíti a saját őszinteségedbe vetett bizalmadat. Mindez oda vezet, hogy úgy érzed, Isten nem fogadhat el. Mégsem kell kétségbeesned. Az akarat tényleges erejét kell megértened. A döntés, a választás

hatalma kormányozza az emberi lényt. Minden a helyes döntésen múlik. Isten megadta a választás hatalmát az embernek, tőlünk függ, hogy hogyan, miként élünk vele. Nem tudod megváltoztatni a szívedet, nem tudod magadtól az Istennek adni szíved szeretetét. De tudod azt választani, hogy őt akarod szolgálni, át tudod adni akarodat, és akkor a továbbiakban már ő munkálja benned mind az akarást, mind a véghezvitelt az ő kegyelméből. Így mindenestől fogva Krisztus lelkének uralma alá kerül a természeted. Őrá összpontosul szereteted, vele lesznek összhangban gondolataid. Jó dolog vágyakozni a jóságra és szentségre. Megvan ennek a maga szerepe és jelentősége, de ha itt megállunk, akkor semmit sem érünk el. Sokan elvesznek, miközben az a reményük és kívánságuk, hogy keresztyénekké legyenek. Nem jutnak el addig, hogy átadják akarataikat, nem választják a keresztyénné válás útját. Teljes változás mehet végbe életedben, ha olyan hatalommal lépsz szövetségre, amely minden más erő és hatalmasság felett van. Felülről fogsz erőt nyerni az állhatatossághoz, és így az Istennek való szüntelen önátadás révén képes leszel új életet élni, hit által fogsz élni.”

Ez a szakasz összefoglalta tanulmányunk lényegét.

„És lesz az igazság műve békesség, és az igazság gyümölcse nyugalom, és biztonság mindörökké” (Ézs 32,17)

* Maslow szükséglet-hierarchiája
(Modern motivációs modell)

Abraham Maslow 20. századi szociálpszichiáter dolgozta ki az emberi motivációs rendszer korszerű modelljét, mely jelentős mértékben ellenpontoszza a korábbi motivációs modellek rendszereit, például a pszichoanalízist. Elmélete szerint a szükségleteknek létezik egy hierarchiája, mely az alapvető biológiai szükségletektől a legmagasabb rendű pszichológiai szintekig terjed. Az alap és felépítmény viszonya olyan, azaz az alapszükségletek és a másodlagos felépítmény-szükségletek viszonya, hogy a magasabb rendűek csak akkor válnak fontossá, relevánssá, ha az alapvető szükségletek legalább részben kielégítést nyertek.

Az alapszükségletek feletti szükségletek csak akkor válnak az emberi cselekvés mozgatórugóivá, ha az alapvető szükségletek legalább részben biztosítottak. Fontos megjegyezni, hogy a szükségletek fogalmát konzekvensen használja a szerző, azaz a szükségletfogalom mindig objektív, szemben az erősen szubjektív színezetű igény vagy érdek fogalmával. Tehát kissé konkrétabban: az egyén csak akkor lesz képes esztétikai és intellektuális érdeklődésére energiát és időt szentelni, amikor alapvető szükségletei (lásd az alsó három panel) legalább részlegesen kielégítést nyernek. A művészi és tudományos vállalkozások nem virágzanak olyan társadalmakban, ahol az embereknek táplálékért, hajlékért és biztonságért kell küzdeniük. A legmagasabb szintű motívum az önmegvalósítás-szükséglet, azt követően teljesíthető be, hogy minden más szükséglet kielégítést nyert. A szerző azon emberek vizsgálatát tűzte ki célul, akik saját lehetőségüket rendkívüli módon ki tudták használni. Az ilyen típusú embereket el is nevezték önérvényesítő vagy asszertív típusú személyiségeknek. Számos ember megéli az önmegvalósítás tűnékeny pillanatait, amiket Maslow csúcsmélnényeknek

nevezett. A szükséglet-hierarchia modellje szerint az emberi életkor különböző fázisai, például időskor, valamint speciális megbetegedések szükséglet-moduláló effektussal bírnak.

1. Időskorú emberek

Az időskor specifikumaiból adódóan az alapszükségletek mindegyike fokozódik, érzékeny, labilisan kompenzálttá válik, továbbá igen intenzív a megbecsülésszükséglet is. Ideális esetben a teljes szükséglet-hierarchia egészes motivációs rendszerként hat időskorban is.

2. Reumatológiai betegség

A megbetegedés specifikumaiból adódóan a fájdalom-szindróma krónikus volta, a mozgáskorlátozottság, illetve a kóros állapotok fennállása, ami meghatározza az alapvető szükségletek motívumrendszerét.

3. Orr-, fül-, gégeszeti betegségek

A betegségek specifikumaiból adódóan súlyos kommunikációs, kapcsolatteremtési, -tartási, illetve egzisztenciális, magánéleti problémák generálódnak, melyek specifikus motivációs rendszer működését igénylik a fenti modell hátterén.

4. Ideggyógyászati megbetegedések

A betegségek specifikumaiból adódóan (részben központi idegrendszeri, részben perifériás idegrendszeri megbetegedések) ezek megnyilvánulása szelektív károsodásokat, kieséseket realizál, melyek deficittünetekként nyilvánulnak meg, és ezek az emberi személyiség, illetve szociális kapcsolatok károsodását vonják maguk után. Emiatt a deficit-tünet-együttesek figyelembevételével kell megállapítani a betegek komplex neuropszichológiai gondozásában azt a specifikus motívumrendszert, amely fajlagosan meghatározza és lehetővé teszi az ilyen betegségben szenvedők orvosszakmai rehabilitálását, illetve mentálhigiénés reszocializálását.

Előfizetési felhívás

Szeretettel értesítjük tisztelt Előfizetőinket, hogy a 2009. évre vonatkozó előfizetések teljesítésének ideje elérkezett.

Az előfizetési díjakat a Magyarországi Baptista Egyház pénztáránál lehet befizetni (cím: 1068 Budapest, Benczúr u. 31.), vagy átutalással, a cél megjelölésével.

Az egyház számlaszáma:
11706016-20213558 (OTP)

Egy szám ára: 600 Ft,
egyéves előfizetési díj: 2400 Ft.
Külföldi előfizetésnél kérjük a postai
térítésidíjat az előfizetési díjjal együtt
kiegynlíteni.

ISTEN NÉPE A GYÜLEKEZETBEN

Szebeni Olivér

A „teljes bibliai misszió”

Írásunk címe fantáziaszó, bár nem kizárólag fantázia szülte. Még csak nem is egy meghatározott missziós mozgalom, de egy erősödő látásmód. Szeretnék számot adni róla, mert ez a nézet egyáltalán nem jelentéktelen, sőt remélhető, hogy hozzánk is elérkezik a távoli, washingtoni gyülekezetek egyikéből.

Maga a helyszín a Capitolium épületétől egyetlen utcasaroknyira található baptista gyülekezet. A pásztor java korát éli. A tekintélye és példás élete azon az eszményi szinten van, hogy szinte garantálja a feltételezést, eljut még a véleménye hozzánk.

Bevezető esemény az elmúlt két vasárnap délelőtti istentisztelet egyik szerény eseménye. Talán még aktív, munkás éveiben járó, magas, nem feltűnően öltözött férfi érkezett az istentiszteletre, és ugyanarra a helyre ült. Meglátszott rajta a rendkívüli figyelem. Aztán megvárta, míg a prédikátorral szót válthat.

Keresem az Istent.

A prédikátor arcán természetesen nem látszott meg, hogy mennyire ismerős számára ez a mondané. Egy „kereső”. A vendég őszinte, egyenes embernek látszott. Az a típus, aki a lelkészben bíz, bár nem ismeri, de tudja, hogy soha nem hazudna neki. Az első vasárnapi igehirdetés után mindent elmond, ami csak eszébe jut önmagáról. Azt is, hogy nem jellemző rá a templomba járás. Hónapokkal azelőtt volt egy lakóhelyétől távoli gyülekezetben. Ott egy fiatal lelképásztor mondta neki, hogy Kispesten is van gyülekezet, a címet tőle kapta. Azóta eltelt néhány hét. Akkor először, és egy újabb hét után ismét eljött, és hátul a karzat alatt, ugyanabba a padba ült.

Ez a „kereső” szó egy jó negyedszázad óta ismert. Akkor egy misszióra lelkesítő zsebkönyvet fordított a prédikátor magyarra: „A kereső sztárok” (The Seeker Stars). Jó ideig dolgozott rajta, míg átadásra került a megrendelőnek.

Nagy reformátusok, *John MacArthur*, *Robert Schuller*, nagy baptisták közül *Billy Graham*, *Rick Warren* és egy hatalmas észak-amerikai sajtóbirodalom (*Christianity Today*) előtérbe hozták a „teljes Biblia” fogalom új irányzatát. Őket

nem elégti ki a divatos egoizmus. Van köztük „befutott ember”, de van marginalizálódott szerencsétlen, ifjú és idős. Becsapott nő és félrevezetett férfi. Súlyos beteg, aki már tudja, hogy megkapta a „behívóját”. Azt reméli, hogy az imádkozó hívők közbenjárása még talán fordulatot hozhat. Alig bírják kifejezni, mi az, ami hiányzik nekik. Lehetnének a helyükben mi is. Ha már nem vagy „kereső”, az Úr Isten soha meg nem érdemelt kegyelme.

Mit tud az igehirdető adni egy keresőnek?

Tudatosan keressük meg a választ. A legtöbben pergő szavakkal állítják, hogy minden lelki problémára, magányosságra, társkeresésre, szegénységre, csüggetettségére, filozófiára és teozófiára hajló okoskodásra van nálunk kész recept. Az „alkalmak” olyanok, mint a jól rendezett kirakat. Kiválogatott biznyságtévők, harsány zene, dübörgő ritmus. Szellemes, mindenre kiterjedő beszéd. A hallgató azt érzi, hogy mindennel egyetért. Igazán jól érzi magát. Ígéri, hogy újra jönni fog. Jön is, ameddig meg nem tanulja, teljesen át nem veszi azt a szótárt, amit mi használunk, és amit az igehirdető, a biznyságtévő, a beszélgetőpartner használ. Eleinte nagyon szokatlan, de amikor már szinte ő is ugyanúgy beszélt, átengedte magát a nagy változás reményében a hallottnak. Eljutott a tagfelvételig, egy-két szót mondott, majd bemelegítették. Arcképe és szavai bekerültek a folyóiratokba.

Vajon segítettünk-e a keresőnek?

Az első válaszuk az lesz, hogy igen.

A szemet, száját gyönyörködtető áruházban a kereskedő mindent kitesz a kirakatba. Szavaival dicséri az árut, számszerűen kifejezhető eredményekre törekszik. Ha fizetett a vevő, és elégedett arccal távozott, akkor jól végezte dolgát. Ugyanígy kell viselkednie az „emberhalászoknak” is? A siker lelkesült elégedettséggel töltse el, máris a következő felé siessen. A folyamat ismétlődjék.

Ezt a motivációt nem szabad bíráltni. Valóságos szentségtörés, ha valaki megteszi. Az igehirdetőket – mint a jó kereskedőt – az eredményességük után osztályozzuk,

minősítjük. Beszélünk a gyülekezet évi taglétszám-növekedéséről. A számszerű adatok valósággal elbűvöltek minket.

Óvatosan, félve, nehogy felbőszüljön a „tanár úr”, megvallotta neki egy diák, hogy Németországba ment *Bill Hybels* konferenciájára. Ott elmondták, hogy a gyülekezet lassan haladoklott, amikor ez a férfi misszióba lépett. Ott a hírhedt Chicagóban néhány évtized alatt kinőtt a földből egy „megagyülekezet”. Minden vasárnap húszezer ember hallgatja rendszeresen. A meglepő információk közül a legfőbb a nagy létszám, a diadalmasan harsogó zenekar, a látványosság. A beltéri ötödik emelet magasságában elhelyezett medencében mindig feltűnik egy-egy fehér ruhás hitvalló, vele kezdődik az igehirdetés. A magasztos vízszertartás alig több mint 4-5 perc, és megnyitó énekkel, imádsággal kezdődik az istentisztelet.

Vajon a megkeresztelt ember megújult, megváltozott és másként él, mint eddig? Valóban segítettünk neki valamiben, vagy csak jóhiszeműen elvállalta, amit ajánlottunk neki?

Ki ismeri a megtért kereső nevét a gyülekezetben?

Ahol a fenti szép, ünnepélyes, sőt csodálatos folyamat állandóan ismétlődik, nagyon fáradtságos a megtért embereket még névről is megjegyezni. Talán a bemerítő lelkipásztor megjegyzi, de a nagy gyülekezet semmi esetre sem.

Ézsaiás próféta idejében még nem az egyén fáradtságos Isten-kereséséről, csapán a nép őszinte Isten felé fordulásáról van szó (Ézs 29,13). Mégis bátorít ez az ige arra, hogy „teljes szívvel” keressük Istent, és akkor meg is találhatjuk őt.

Emlékszünk a kis falusi gyülekezetünkben a csendes, meghitt percekre? Amikor az embereket nemcsak névről

ismertük, de tudtunk minden gondjaikról, személyes problémájukról, napi botlásaikról, hallottuk az imaóráinkon a vergődő könyörgéseiket, amikor bűnbocsánatot kértek. Tudtuk a kereső ember címét, és felkerestük őt. Elbeszélgettünk vele, amikor együtt mentünk velük az úton. A beszédünk témája az istentiszteleten hallott igehirdetés volt. Támogattuk az elhangzottakat, nem bíráltuk. Ismertük a témáik körét, de csak akkor folytattuk, ha abban megdicsőült az Úr. Erősítettük, hogy rossz szokásait miként hagyja el. Együtt imádkoztunk vele. Elláttuk olvasmányokkal, jó tanácsokkal. Megnyertük őt az Úr Jézus Krisztusnak valóban? Kapott választ a kérdéseire? A hívők gyülekezetének élő tagjává vált, vagy csak rávettük, mint a vevőt a jó kereskedő? Agyunkba, szívünkbe véstük az egész lényével, és naponként imádkoztunk érte. Megismertük a családi körülményeit, tanulmányi elfoglaltságát, és még a hangját is a telefonban?

– Hogy is hívják őt? Tudod, azt, aki karácsony előtt bemerítkezett. Nem őt, azt a fiatalabbat. Ha a nevét sem tudjuk, akkor vajon mit tudunk a lelkiségéről?

Megkapta, amit keresett?

A „mindent a vevőért” (marketingjelszó) a gyülekezet viselkedésére, látására, biblikus szemléletére szintén hatott, és egy sokkal könnyedebb hangulati vonzalmat rendszeresített. Valóban „alkalommá” változott az istentisztelet szent jellege, megváltoztak az énekek, megrövidültek az imádságok. A régi „kánaáni” szótárt negligálták. A „keresőket” nem együtt érző, jó szándékú társ fogadja. A szónokok kezéből lassan kicsúszik a Biblia. Az agyakban „problémák” fészkelődnek, és nem az Isten üzenete dominál. A fejekben összekeveredett a gondos lelki munka, és néhány pszichológiai fogás és módszer váltotta fel a szellemi küzdelmet a „törekvőkkel”. A „kereső” lehet, hogy azt kapja, amit akart, de vajon használ-e neki az, amit kap?

Amikor néhány heti vagy havi látogatás után az érdeklődő egyszer csak örökre eltűnik a szemünk elől, egyértelművé válik, hogy a gyülekezet és az igehirdető igazán nem képes segíteni. Nyilvánvaló, hogy fajsúlyosabbnak kell lennie a gyülekezeti életnek, mint a szórakoztatás.

A „teljes bibliai misszió” új célja: „Ne azt adjuk az embereknek, amit ők akarnak, hanem amire szükségük van!” Ha már nehezen fogalmazzák meg, hogy mit is keresnek, és később sem tudják, akkor bizonyosak lehetünk, nem találták meg azt, ami valóban segít. Amire pedig azt mondják, hogy jó, az esetleg csak tévedés.

Mi lett a bűneivel?

A próféták, a Jordán partján János, az útegyengető, az apostolok nem kímélték hallgatóikat attól, hogy tudomásukra hozzák, halálos veszélyben forognak, mivel bűnösök.

Nem tudom, hogy valaha is fejedre olvasták-e valahol a hibáidat és a bűneidet. Talán egy tárgyalóteremben, mielőtt kimondták volna a szankciót. Vagy a szülői házban, amikor szüleidtől tudtad meg, hogy nagyon elrontottál valamit, aminek következményei lesznek. Öntelt bizonyossággal mentél a vizsgabizottság elé, aztán megszégyenültél, mert kiderült a tudatlanságod.

Manapság ritkán vagyunk ennyire őszinték valakihez, nehogy megsértődjön a bűnös. Ha megmondták valakinek a bűneit konkrétan, ott az illető bizonyára nem érezte jól magát. Az ember szívesebben hallgatja az elismerést és a dicséretet.

Egy-egy megtérő csak mint egy statisztikai adat?

Ha csak jó érzéseket keresett és kapott, akkor még nem tud semmit a bűneiről. Sokan megkeresztelkednek a bűneikkel együtt. Vajon az ember a bűneinek felismerése és megbánása nélkül, bűnbánat nélkül üdvösségre jut?

Milyen igazságot hallott a kereső?

Sokan összetévesztik az igazságot a saját felekezeti dogmáikkal. A kereső lélek nem okvetlenül kíváncsi a dogmákra. A legtöbb ember a dogmatikai különbségekben alig érthető szórszálhasogatást lát. Ugyanakkor nem tud különbséget tenni az emberi igazság és Jézus Krisztus igazsága között, amivel az Úr azonosította önmagát. Ezért feltétlenül kötelesek vagyunk az Úr Jézus igazságának bemutatására. Az igazság más, mint amit az emberek annak tartanak.

Nyelvünkben nem különböztethető meg az igazság annyira klasszikusan, mint az Újszövetség nyelvén. Ott az egyik „igazság” emberi, jog és törvény szerint függő, gyakorlatilag relatív igazság (dikaiosüné). Viszont Jézus Krisztus abszolút igazsággal azonosította magát (álétheiá). Vele kell találkozni az embernek, a jogásznak és valamennyi földi bírónak is.

Ez nem emberi mértékű, nem részrehajló, hanem tökéletes, egyszerre lehet megnyugtató és felkavaró. Nyugtató azoknak, akiket méltatlanul elítéltek; de nyugtalanító azoknak, akik az igazság látszatával félrevezettek embereket. Nyugtalaníthatja őket a félelem, hogy Istent nem vezethetik félre.

Az emberek által kreált igazság megkülönböztet. Az emberek állandóan egymás ellen fordulnak és ítélik meg, de Isten igazsága szabaddá tesz (Jn 8,32).

Amit hallani akarunk

A nagy létszámú gyülekezet utáni vágy mellett van még egy jellemző tulajdonságunk, sőt kísértésünk, hogy a magunk választotta igazságokat, azok jóváhagyását várjuk el az igehirdetőktől. Amit az első időkben hallottunk, amit egykor a kérdéseinkre válaszoltak, ahogy azokat megmagyarázták, az a helyes, és azt akarjuk hallani. Aki mást mond nekünk, az eleve gyanús. Arra már zúdíjtuk is a bírálatainkat. Ha valaki nem egyezik ezzel a „kipróbáltan jó”

véleményünkkel, attól el is határolódunk, ezernyi kifogást hányunk a szemére.

„Az egyházi, hivatalos vélemény” elvetése a múlt század hatvanas éveiben vált általánossá közöttünk Magyarországon. Elég volt ezeket a szavakat kimondani, a következő pillanatban olyan történt, mint amikor kivetik a mesterlövészek elé az agyaglabát. Tűz, minden fegyverből. A célkorong ezerfelé törik szét. A fenntartások kora minden „egyházi, hivatalos véleményről” máig sem csengett le, és ezért aki egyházvezetésre vagy teológiai tanításra vállalkozik, legyen nagyon bátor ember!

Fáradtságos feladat ellenőrizni tényeket, szembenézni saját magunk tévedésével. Aki erre szólít fel bárkit, az a személy hálátlan feladatot vállal. A tények vizsgálata és önmagunk ellenőrzése fárasztó, sőt gyakran kiábrándító munka. Sokan inkább ragaszkodnak a maguk téves téziseikhez, mert egyszerűen ez a könnyebb.

Különösen olyankor ragaszkodunk makacsul a magunk alkotta igazsághoz, amikor valamilyen gyülekezeti funkció tisztújítására kerül sor. Minden jelöltre tudunk valami rosszat mondani. Egy új prédikátor meghívása előtt álló gyülekezetben élesedik a helyzet. A „bemutatózó igehirdetésen” elővesszük emlékeink tárából a rég elfogadott etalont, és azzal kezdjük méricskélgni a jelöltet. Az eredmény nagy különbségek kimutatásával zárul, és következésképpen konfliktusokhoz vezet. A magunk igazának védelme körömszakadtáig elhiteti velünk a testvérietlen pártoskodás jogosságát. Összefogunk és leseperjük azt, aki nem azt mondja, amit hallani akarunk. Találón jellemzi a tüneteket Pál apostol a „viszkető füllel” (2Tim 4,3).

A megtérés talán korfüggő?

Milyen nagyon jól éreznénk magunkat, ha látnánk – egykori kedves énekeink szavaival szólva – gyülekezeteinkben a „viruló ifjúság”-ot. Nem mindegy néhány padosorban az egyenként üldögélő, beteg és magas korú emberek látványa. Elszomorít közöttük panaszuk hallgatása. Vigasztalánk őket, miközben magunk sem találunk vigaszt. Azt viszont ne feledje senki, hogy szerencsés esetben minden fiatal egyszer megöregszik!

Nem érdemes tehát sem a társadalomban, sem a gyülekezetben generációs problémákat támasztani, hiszen földi létünkben mindnyájunknak ez a sorsa, és mindenkit megérthet az, aki egyszer fiatal volt. Minden idős ember szereti, ha a munkáját megbecsülik, őt magát pedig tisztelik. Ezt különösen el is várják a gyülekezettől, ahol a fő szabály a szeretet. A Biblia igényét nem tanácsos spekulatív fél igazságokkal elfedni. Hibás általánosítás: „Csak fiatalok térnek meg, az öregek nem.” „A megkeményedett csont már nem hajlik.” Hasonló „bölcsekségeket” még lapjaink is hoztak. Pedig kellő körültekintéssel bárki észreveheti, hogy az élet bármely szakaszában van lehetőség a megtérésre. Aktuális a kiegészítés: bizonyára kedves Istennek, aki féli őt, még ha koros ember is (vö. ApCsel 10,35). Bevált igazság: „Jobb későn, mint sohasem.”

Az alig serdülő fiatalság könnyen befolyásolható. Lapjaink tele vannak a megtért gyermekek fényképeivel. Azért ne jusson olyan szintre mindez, ahol a bérálás vagy a konfirmáció áll! Szép ünnepély, összejön a család, nagy ebédet tart. És aztán minden folytatódik, ahogy előtte volt?

Ne számítsunk be „korkedvezményt” sem a fiatal, sem az idős embereknek! Az egyik éppen úgy nem érdem, mint a

másik. A fiatalságnak is vannak sajátos kísértései, mint ahogy vannak az idős embereknek. A hitpróbák házasság előtt és után egyaránt jelentkeznek. Lehet, hogy a különböző korú embereknek másféle hitpróbákkal kell megküzdeniük, de minden próba nehéz az embernek. Küzdelmes dolog a próbától elszakadni, azokból győztesen kijutni, Jézus Krisztus segítségével. Az igehirdető nem specializálhatja magát korosztályok lélekmentőjévé.

A gyülekezetben minden korosztálynak egy Megváltóra van szüksége, csak az a gyülekezet egészséges, ahol fenn tartható valamennyi korosztály lehetősége a megtérésre.

Van a gyülekezetnek más feladata, mint az evangélizáció?

Az új irányzat határozottan tagadja a kérdést. Nem lehet más, mert ez a legfontosabb. Még jó, ha legfontosabbnak tartjuk, és nem kizárólagosnak. Az élet komplexitása, a gondok sokfélesége és az ember elé feltornyosuló feladatok nem oldódnak csupán egyetlen receptre. Az evangélikál teológia, nem kívánja hangsúlyozni a dogmatikai különbségeket, csak az evangéliumi üzenetet. Észrevétlenül elcsúszott a hangsúly arról, hogy nem négy, hanem 66 könyve van a Bibliának, vagyis a hitetlen ember megtérése fontos feladat, de a megtérés után a gyülekezetben megmaradni és tovább épülni ugyanolyan fontos.

A gyülekezet feladata a megtartás és a hitbéli nevelés. Nem elhanyagolható egyetlen feladat sem, mindennek egyensúlyban kell maradnia. A „teljes Biblia” megismerése, Isten mélyreható ismerete friss megtértek esetében nincs meg. Az evangélizációra adott döntés első lépés a hit keskeny útján. A „lélekben járás” azonban még további lépéseket kíván a megtért emberektől. Vajon hány lépéssel jutunk célba? Kétségtelenül egy lépéssel indulunk el. Az első lépés nélkül nem létezik a többi, de az első lépéssel elfoglalt helyzetünkben mégis ki kell mozdulnunk, csakis újabb lépésekkel juthatunk a kitűzött mennyi célba. Pál apostol is erre figyelmezteti a thesszalonikai gyülekezetet: „...jussatok még előbbre” (1Thessz 4,1).

A régi hívők ismerték a gyülekezetekben az evangélizálást, de a hitmélyítést is. A gyülekezeti tagokkal hitmélyítő igehirdetéseket rendezve igyekeztek a meg nem szerzett tapasztalatokat a szellemi életben erősíteni. Volt, aki plántált, de volt olyan is, aki öntözött, miközben tudták, hogy a növekedést Isten adja.

Az igehirdető egyéni felelőssége

Roppant sok múlik a gyülekezetben a köztük élő igehirdető személyes magatartásán. Egészséges gyülekezetet csakis az egészséges igehirdetői lelkiület gondozói munkája nyomán találhatunk. A gyülekezet figyelmének fénye sokszor nem Krisztusra, hanem az igehirdetőre magára vetítődik. Amit mond, azt követik. Ráhangolódnak gyorsan, főleg az extrém zúgolódó hangra. A helyi igehirdető lementszheti a termőágot, és a burjánzásról állíthatja, hogy gazdag a gyümölcsözés. Lesznek, akik naivan elhiszik az állításait. A helyi igehirdető munkája, viselkedése, zúgolódása és bírálgatása kikezdheti a gyülekezet szilárd alapjait.

Esti imádságunk közben gondoljuk át, hogy szorosan Isten mellé állva munkatársai voltunk-e, vagy szölongattuk percenként, mintha a szolgálk lenne: „Jöjj, segíts, ne hagyj magamra!”

A lelkipásztori szolgálatba lépőknek, akiknek korábbi tapasztalataik nincsenek a gyülekezetről, mivel egészen külső körből kerültek a teológiai iskolába, ahol társaiktól az egyházra, a vezetőire és talán a tanáraikra is csak bírálatot hallottak, különösen nagy a felelősségük. Krisztus seregében nehogy csak a dezertőrök számát gyarapítsák. Különös misziótörténelmi tapasztalat, hogy a legkiválóbb igehirdetőket általában erős ellenzék próbálta meg, és sok volt a küzdelmük. Egyszer ezt mondta *Udvarnoki András* egy nála sokkal fiatalabbnak, miután feltárta előtte panaszait másokra: „Tudod, testvér, hogy ott vagy az oltáron. Szenvedsz, égsz és füstölögsz. Mindennek azonnal vége lesz, csak fuss el az oltártól. Amíg azonban ott akarsz lenni, mindig szenvedsz, égsz és füstölögsz.”

Őszintén be kell látnunk, hogy Krisztus szolgálata ritkán karriertörténet. Nagyon sok körülrajongott igehirdető sorra döntögette a szabályokat, nehezen illeszkedett a szolgatársaihoz, és sajnos félrelépett. Bőven voltak követői.

Olyanra is akadt példa sok, hogy akik a legtöbbet adtak szolgálataik során, és a legnagyobb áldozatokra voltak készen, vénkorukban is hajnalban keltek, írtak szöveget, verset, kottát, nem építettek maguknak többgenerációs házat. Itt e földön nem vették el a jutalmukat.

Isten hatalmának van szerepe a megtérésben?

Amikor egymást buzdítjuk bizonyágtételre, gyülekezet-plántálásra, olyan hitébresztő szolgálatokra, amelyek nyomán eredményeket remélünk, ne felejtsük el, hogy Isten kegyelmének van a legnagyobb szerepe abban, hogy bárki elfogadja a bizonyágtételt. Sajnos „nem mindenki a hit” (2Thessz 3,2). Ha tapasztalánk, hogy csak beszélni kell az emberekkel, és sorra megtérnek, akkor bizonyára éjjel-nappal beszélünk nekik.

Meyer Henrik rövidebb önéletrajzában írta, hogy alig két-három alkalommal jelent meg egy-egy községben, máris voltak megtérők, és néhány hét múlva kereszteszethetett. Ezt talán 1893-ig tapasztalta így, de aztán mintha minden ellenkezőjére fordult volna.

Istennek éppen úgy hatalma volt ahhoz, mint a fazekasnak, hogy az embert olyannak teremtsen, amilyen (Róm 9,19–24). A Római levélnek ezt a részét általában a predesztinációban hívők idézik. Az evangélikások ezt vitatják, viszont sohasem bírták megkerülni. Ezért különültek el már 400 éve a baptisták és a kálvinisták. A „teljes Biblia” mostani követőit „új kálvinistáknak” nevezik. Mivel újratárgyalják a régi vitákat, amelyeket a korai keresztyénség történelmében *Ágoston* és *Pellagius*, vagy a reformáció idejében *Kálvin* és *Jakob Arminius* hangsúlyoztak.

Kétségtelen, hogy Isten hatalmának van kezdeményező szerepe minden egyén megtérése esetében. A „kiválasztottaknak” mégis szükségük van az evangélizáció meghallgatására. A Mindenható bölcsessége gondoskodik arról, hogy az ember meghallja a hívást. A kettő egyszerre van jelen. Bizonyágot kell tennünk, és remélnünk kell, hogy akinek beszélünk, azt kiválasztotta Isten az üdvösségre. Nem tudjuk különben megérteni a szemmel látható megtéréseket, és velük szemben a makacs ellenállókat, akik hallgatják ugyan azt az igehirdetést, amelyen mások boldogan megtérnek, ám ők csak küzdenek tovább a maguk problémáival. A jelenség megtalálható mindenfelé.

Liptai Gábor

Misszió a harmadik évezredben – 2.

(Elsősorban a hazai viszonyokra tekintettel)

II. Paradigmaváltás kényszere

David J. Bosch *Paradigmaváltások a misszió teológiájában* című nagy ívű munkájában (Hans Küngöt idézve) a történelem hat korszakáról beszél, ahol a társadalmi-politikai változások hatására az Egyháznak át kellett értékelnie szolgálatának milyenségét, és különböző paradigmaváltásokra kényszerült. Küng felosztása a következőképp különböztetni meg a hat korszakot: 1. A korai keresztyénség apokaliptikus paradigmája; 2. Az egyházatyák korának hellenisztikus paradigmája; 3. A középkori római katolikus paradigma; 4. A protestáns (reformációs) paradigma; 5. A felvilágosodás modern paradigmája; 6. Az alakuló ökumenikus paradigma.¹

Küng szerint e hat korszak mindegyike a keresztyén hit egy-egy sajátos felfogását jeleníti meg, s – teszi hozzá Bosch – a keresztyén misszió megannyi különböző értelmezését nyújtja. Ezt követően Bosch könyvében nagyon részletes leírással szolgál a fenti missziológiai paradigmaváltásokról, idézve a jelentősebb gondolkodók paradigmaelméleteit, s rávilágítva az adott kor sajátos missziológiai értelmezésére. Bár igen hasznos volna Bosch érvelése alapján áttekintnünk a fenti korok/korszakok illetően történő vizsgálatát, mivel így könnyebben bemutathatnánk a III. évezred eltérő paradigmáját, mégis e dolgozat korlátozott határai miatt úgy vélem, hogy célra vezetőbb lehet rátérni némi bevezetés után korunk kérdéseire, a jelen kor paradigmaváltási kényszerére.

Paradigmaváltást kényszerítő tényezők a világon

Miképpen tud az egyház megtérni a múlt hibáiból? Miképpen próbálhatja újra felfedezni saját missziói természetének és elhivatásának lényegét? Vajon mindig csakis védekező álláspontot foglalhat el? Vajon engednie kell-e egy olyan világ nyomásának, amely gyökeresen különbözik attól, amelyikben hajdanában nekifogott missziói vállalkozásának? Vagy kreatívan is tud válaszolni az őt érő kihívásokra? – Ilyen kérdésekre, ilyen témákra kell megpróbálnunk választ adni.

Be kell ismernünk, hogy a világ, amellyel a missziói egyház ma szemben áll, alapjában különbözik mindentől, amivel eddig találkozott. A vallás területén a paradigmaváltás mindig folytonosságot és ugyanakkor változást jelent, hűséget a múlthoz, s egyszersmind a jövő bátor vállalását: állandóságot és eshetőséget, hagyományt és változtatást. Ez vonatkozott a fent felsorolt öt paradigmaváltásra: mindegyikük egyaránt jelentett szerves folytatást és forradalmat.²

Mielőtt továbbmennénk, nézzük meg milyen jelentősebb változások adódtak az elmúlt időszakban a keresztyénség helyzetében, missziójában!

Az egyház elvesztette privilegizált helyzetét: A világ azon részein, ahol korábban hatalmi tényezőnek számított, ott ma már inkább hátrány, mint előny keresztyénnek lenni.

Az állam és egyház összefonódása napjainkra megszűnt: az állam és az egyház szétválasztása megtörtént. Az egyház, mely egykor üldözte más vallások vagy a keresztyén „szekták” híveit, mára párbeszédet folytat ezekkel a csoportokkal, s míg egykor a felekezetek tartózkodtak az egymással való kapcsolattól, mára ezt a hűvös, idegenkedő viszonyt az ökumenizmus váltotta föl.

Misszionáriusok ma már nem a nyugati országok gyarmataiba mennek „hatalmat képviselve” az elmaradottabb népek közé. A gyarmatok függetlenedtek, s a keresztyén missziót több helyen is üldözik, tiltják.

Amint azt az egyik előző fejezetben említettem, újult erőre kaptak olyan világvallások, melyeknek régebben nem sok jövőt adtak. Agresszív missziót folytat például az iszlám: a bevándorlókon keresztül Európára is egyre jelentősebb hatást gyakorol.

Paradigmaváltást kényszerítő tényezők Magyarországon

A világban zajló tendenciák, a globalizáció, a szekularizáció vagy a posztmodern gondolkodás természetesen Magyarországon is éreztetik hatásukat. Ezekről a tényezőkről részletesen írtam az első fejezetben (a jelen mint globalizáció; egyházak felkészületlensége stb.), így most nem térek ki rájuk részletkebe menően.

Hozzátenném azonban, hogy hazánk – több közép-kelet-európai országgal együtt azért van speciális helyzetben, mivel a kommunista rendszer összeomlása után (nálunk az 1989-es rendszerváltástól) ezen világméretű hatások, eszmék hirtelen, szinte egyik napról a másikra jelentek meg, a magyar társadalom nem folyamatos átalakulásként élte meg a változásokat, hanem néhány év leforgása alatt végbemenő hirtelen átalakulásként. (Ez nem mondható el a szekularizációs folyamatról, hiszen ennek erőltetése már a rendszerváltás előtti időszakban is megtörtént.) Mindezek alapján véleményem szerint kijelenthetjük, hogy most kapott lehetőséget a keresztyénség Magyarországon arra, hogy újraértékelje helyzetét, küldetésének célját, és átértékelje, hogyan valósulhat meg egy jelentősebb társadalmi hatás elérése.

Megőrizni és megújulni

A globális változásokra az egyház alapvetően háromféle választ adhat:

1. A „rég” teljes vagy lényegi kidobása, és alkalmazkodás a világ elvárásaihoz;

2. Görcsös kapaszkodás a „régibe”, hagyományokba, szokásokba, és kizárni mindent az életünkben, ami a világból származik;

3. Az Ige mércéjéhez igazodva megőrizni a biblikus tanítást és üzenetet, azonban nyitottsággal, körülményekben

megújulni, és érthetővé válni a világ felé, hogy a világban betölthesse az egyház a rá bízott küldetést.

Mindhárom válasz lehet jó szándékú, de közülük kettő hosszú távon semmiképpen sem előrevivő és nem biblikus. Jim Petersen szerint „Az inga kétezer éve leng oda-vissza az elszigetelődés és a megalkuvás szélsőségei között.”³ Valóban, az a kérdés, hogy tud-e az egyház jól dönteni: azokon a pontokon dönteni a „megőrzés” és a „megújulás” mellett, ahol az helyés és Isten szíve szerint való.

Mit kell tehát megőriznünk?

Fontos számba vennünk azokat a pontokat, területeket (legalább részben), melyeket az egyháznak meg kell őriznie, hiszen olyan lényegi kérdésekről van szó, melyek átlépése az egyház küldetésének alapját kérdőjelezné meg.

Isten igéje határvonalat von bűn és igazság között

A gyülekezet az a hely, ahol az emberek gyógyulhatnak bajaikból, és növekedhetnek az Isten ismeretében. Krisztus amikor a Szentlélek eljövételéről beszélt, ezt mondta: „amikor eljön, leleplezi a világ előtt, hogy mi a bűn, mi az igazság és mi az ítélet.”⁴ A gyülekezet, Krisztus teste olyan hely kell hogy legyen ezen a földön, ahol világosan meg van különböztetve egymástól jó és rossz, világosság és sötétség. A gyülekezetnek olyan helynek kell maradnia, ahol az érdeklődő ráébredhet bűneire, és eljuthat a bűnbánathoz, mert a Szentlélek munkálkodik, a lelkére beszél. Nem tehetjük lejjebb az igei mércét azért, hogy növekedjen a gyülekezet létszáma.

A téma egyre aktuálisabb: sorra hallunk olyan gyülekezetekről, melyek egy-egy területen kimondva vagy kimondatlanul kompromisszumot kötöttek. Tőlünk nyugatra, de mára már hazánkban is megalakultak a homoszexuális vagy azt elfogadó közösségek.⁵ De ugyanilyen – bár természetesen kimondatlan – témák lehetnek más közösségekben például a kábítószer-használat, alkoholizmus, egyéb függőségek, szexuális kicsapongások stb. kérdése.

Amennyiben az egyház nem tartja bűnnek a bűnt (nem mondja ki, nem ítéli el és nem készíti a változásra), azzal kettős problémát okoz: becsapja az érdeklődőket/hívőket, és be-csapja önmagát. A tagok úgy érezhetik, hogy mivel az egyház által legalizálva lettek azok a dolgok, melyekről a Biblia egyértelműen mint bűnről beszél, azzal elkerülhető a számonkérés, az ítélet is. Az egyház pedig azért csapja be magát, mert a csatlakozó emberek száma alapján azt a következtetést vonhatja le, hogy missziója a helyén van, hiszen gyümölcsözik.

Krisztus csak akkor jelentette ki valakinek, hogy „megbocsáttattak bűneid”, ha az illető már eljutott a bűnbánatra, és ő maga belátta, hogy Jézusnak van mit megbocsátania. Az egyház tehát – ahogy feljebb kifejtettem – óriási hibát követ el, ha „olcsóbb üdvösséget” kínál Krisztusnál. Hiszen nála „nem egyszerűen az egyház növekedése, létszámbeli gyarapodása volt a cél. Nála Isten országa nem valamiféle formális kegyes emberi elvárások csokra, és nem egy kiváltságos csoport sajátos igénye, amelyet a hívők kedvük szerint tölthetnek meg a korszellemnek éppen megfelelő tartalommal. Isten országának ‘arca van’: ez maga Jézus.”⁶ *Lesslie Newbigin* is keményen fogalmaz: Szerinte az a keresztyén közösség, amely pusztán a maga számszerű növekedését tekinti legfőbb feladatának, meg lehet, hogy éppen Isten akarata ellen munkálkodik.⁷

A biblikus tanítás fontossága

Isten igéje étellel teli szó. Üzenete minden korban érvényes és aktuális. Az üzenet lényegéről a következőkben többet is írok, de néhány gondolatot szeretnék már most felvetni. Sokszor hívők attól tartanak, hogy üzenetük nem érdekli a mai embert, mivel idejétmúlttá vált. Saját tapasztalataim azonban ennél sokkal összetettebb képet festenek, hiszen az emberek többsége ma is boldog, céllal teljes és reménységes életet szeretne élni. A probléma főként az, hogy nem tudják, ezt hogyan tegyék. Azért fordulnak különböző okkult, spiritiszta tanítások felé, mert keresik a természetfölöttit.

Pál így ír Timóteusnak a tanítás fontosságáról: „Kérve kérlek az Isten és a Krisztus Jézus színe előtt, aki ítélni fog élőket és holtakat; az ő eljövételére és országára kérlek: hirdesd az igét, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan az idő, fedj, ints, biztass teljes türelemmel és tanítással! Mert lesz idő, amikor az egészséges tanítást nem viselik el, hanem saját kívánságaik szerint gyűjtenek maguknak tanítókat, mert viszket a fülük. Az igazságtól elfordítják a fülüket, de a mondákhoz odafordulnak. Te azonban légy józan mindenben, a bajokat szenvedd el, végezd az evangélista munkáját, töltsd be szolgálatodat!”⁸ Hirdesse-e az egyház üzenetét akkor, amikor úgy tűnik, nem vevő rá a társadalom? A fenti ige egyértelmű igent jelent. Legyünk józanok, a bajokat szenvedjük el, és töltsük be szolgálatunkat! Lehet, hogy sokszor alkalmatlannak tűnik az idő ebben a mai világban, de kötelességünk előállni Isten szavával.

Hosszasan sorolhatnánk még azokat a tulajdonságokat, amik mai gyülekezetekre jellemzőek, s olyan ismérvek, melyek a megtartásra érdemesek. Bár – ahogy látom – gyülekezet és gyülekezet között igen jelentős eltérések fordulnak elő: talán ugyanazt a jellemzőt egyik gyülekezetenél megtartásra érdemesnek, másiknál megújítandónak kell ítélnünk.

Miben kell megújulni?

A hit nem magánügy

A kommunizmus évtizedei alatt sok hívő életét megnyomorította a hatalom azok közül, akik a tiltás ellenére vállalták hitüket, s vették a bátorságot, és másokkal megosztották, beszéltek róla. Sokan (lekipásztörök és egyszerű gyülekezeti tagok) megtapasztalhatták, hogy hitük miatt nem vették fel őket abba az iskolába, ahol tanulni szándékoztak, vagy arra a munkahelyre, melyet megpályáztak. Voltak, akiket vállalt hitük miatt elküldtek munkahelyükről, vagy egész életükön keresztül alacsony beosztásban kellett dolgozniuk. S ezek még az elviselhetőbb következmények voltak, hiszen a beszámolókból ismerünk olyan embereket, akiket a „fekete autó” az Andrássy út 60.-ba vitt, s ott próbálták megtörni keresztyén meggyőződését. Mindennek következtében sok hívő emberben kényszerűségből kialakult az a szemlélet, miszerint a hit magánügy, és jobb nem engedni bepillantást hívő életébe, hiszen annak sok negatív következménye lehet számára, vagy családjára nézve. A rendszerváltást követően a vallás- és gondolatszabadság alkotmányos joga egyelőre felszabadít minket ez alól a teher alól. Hívő közösségeknek és hívő embereknek meg kell tanulnunk élni az új lehetőségekkel: értékelni szabadságunkat, és bátran „szólni a Krisztus titkát”.

Megélni a közösséget

Mindemellett – véleményem szerint – a bezártságból fakadóan az eltelt negyven év alatt az egyház elvesztette a kapcsolatát a világgal; nem érti a világot, és nem is tudja megértetni magát: hiányzik a közös nyelv; a kényszerű bezártság és szűk mozgástér miatt kialakult egy sajátos szubkultúra. Ennek hatására sokszor egyfajta gyanakvással tekintenek azokra az érdeklődőkre, akik a világból jönnek és keresik Istent a gyülekezetben.

A rendszerváltást megelőző évtizedekben a kommunista hatalom szigorú ellenőrzés alatt tartotta az egyházakat, és egyházi tevékenységet kizárólag a templom falain belül engedélyezett. A gyülekezeti élet korlátozódott, és kényszerűségből heti egy-két istentisztelet alkalmával próbálta megélni és felölelni minden lényeges funkcióját, szerepét. Megmerevedett egy hibás struktúra: ha a hívőket ma megkérdeznénk arról, hogy mi a gyülekezet, akkor legtöbbször valószínűleg a vasárnapi prédikációra gondolnának. A kényszerűen hibás beidegződések miatt elhomályosul az eredeti küldetés: a szentek (kihívottak) közössége. Természetesen a vasárnapi istentisztelet és igehirdetés az egyik lényeges elemét jelenti a gyülekezeti működésnek, de korántsem tekinthető az egyetlen fő célnak. Ennek a hibás struktúrának is az eredménye az utógondozás hiánya és végső soron az új hívők beilleszkedésének és nagykorúvá válásának zavarai. Sajnálatosan intézményesült a közösség, ahol nincs meg a helye az egyéni lelkigondozásnak, a kérdések megválaszolásának, a képességeknek, valamint a lelki ajándékoknak megfelelő szolgálat (küldetés) megtalálásának.

Laikusok bevonása

A hit mára bizonyos értelemben individualizálódott, mindenkinek személyes ügyévé vált. Igaz ugyan, hogy a gyülekezetek tele vannak élő kövekkel, de ezek magányos kövek, nem állnak össze közösséggé. „Ez azonban a belmisszió akadályja is, hiszen csak ott lehet sikeres misszióról beszélni, ahol a közösség egységesen tud fellépni. Ehhez azonban paradigmaváltásra van szükség, vagyis az egyház = templom + lelkész + egyházfenntartási járulék helyett az egyház = közösség + hit + tett kell hogy előterbe kerüljön – hangsúlyozta Nagy Dorottya evangélikus lelkész.”⁹ Ennek a fent említett közösségnek a szeretetközösségként való megélése meglátásom szerint az egyik sarokpontja paradigmaváltási kényszerünknek: az egyháznak újra fel kell fedeznie a megélt közösségben rejlő erőt, s amennyiben ezt a

gyülekezetek mélyen átéljük, az jelentős választ ad az individualista világ magányára: találkozhat egymással az egyház szolgálata és a világ igénye. Ez a téma igen szoros összefüggésben áll a missio Dei – missio ecclesiae üzenetével, ezért ennek a lehetőségnek a további boncolgatására a következő fejezetben szeretnék kitérni.

A gyülekezetek működésének és missziójának tekintettel kell lennie a mai magyar szekuláris társadalomra mint missziónk kontextusára (ahova küldöttünk). Ebből a nézőpontból szemlélve társadalmunkat látható, hogy óriási a bizalomvesztés az egyházak, de főként a papok, lelképásztorok és egyházi vezetők felé.

Sokszor találkozhatunk a médiában jogosan vagy jogtalanul hírbe hozott egyházi emberekkel, akiket különböző bűnök elkövetésén kapnak rajta. Vezető hírek szoktak lenni a pedofil és homoszexuális s egyéb szexuális visszaélések papok részéről. Sajnálatosan ki kell mondanunk, hogy ezen hírek nagy része valós és sajnos kapóra jön egy olyan sztereotípiára felépítésére a papokkal, lelki vezetőkkel szemben, mely erősíti a társadalomban eddig is meglévő „képmutató papok” sztereotípiát, s még mélyebbre húzza le az egyházi vezetők bizalmi szintjét.

Emellett nem hívő emberekkel beszélgetve az is megállapítható, hogy többnyire számukra hiteltelen keresztyén emberekkel igazolják Istentől és egyháztól való távolságukat. Látnunk kell azonban, hogy a misszió gyümölcsei gyülekezeteinkben egyre inkább a személyes evangélizálásnak köszönhetőek. Ezzel kapcsolatosan nagyon elgondolkodtatott dr. Boros Géza írása: „Tegnap még az volt a probléma, hogyan hirdessük az evangéliumot az ifjúságnak? (Az idevonatkozó szakirodalom egyszerűen áttekinthetetlen.) S íme ma az ezredforduló küszöbén már így hangzik a probléma, mi az ifjúság szerepe az evangélium hirdetésében, s hogyan lehet, sőt kell erre a szolgálatra az ifjúságnak felkészülnie? A paradigmaváltás lényege tehát ennyi, az ifjúság nemcsak dativusa (címezettje) többé az evangélium hirdetésének, hanem – emberileg szólva – nominativusa (felelős alanya) is.

Ez a paradigmaváltás mindenekelőtt annak a tényállásnak a jele, hogy csakugyan ütött az egyház történetében a laikusok (világi elem) órája. Akár akarjuk, akár nem, akár tudomásul vesszük, akár nem, tanúi, sőt aktív részesei kell hogy legyünk annak a folyamatnak, melyben – a teológia szakkifejezésével élve – a ‘Pastorenkirchéből’ (lelkészek által vezetett egyházból) a világiak (laikusok) egyháza lesz. Egyre inkább nyilvánvaló a világi elem nagykorúsodása. A teljes munkaidejű, lelkészi oklevéllel rendelkező gyülekezeti tag a kibontakozó új egyházi képletben a teológiai szaktanácsadó szerepét lesz hivatva betölteni. Az egyház életének irányítása (az egyházkormányzás) és életfunkcióinak gyakorlása (liturgia, martyria, didaskalia és diakonia) egyre inkább a kegyelmi ajándékokkal rendelkező világiak (laikusok) feladatává válik. Tagadhatatlanul ez a kibontakozás iránya.”¹⁰

Engem a fenti idézetből főként a klérus és a laikusok kérdése foglalkoztat. Hiszen értelmezhető a fenti gondolatsor akár úgy is, hogy elmúlt a klérus időszaka, mostantól kezdve nincs rá szükségünk. Akkor azonban, ha közelebről megvizsgáljuk a kérdést, fel kell ismernünk, hogy szó sincs erről! Hiszen a laikusok misszióba való aktív bevonása nem a lelképásztorok, papok szolgálatának szűkülését jelenti, sőt a

laikusokon keresztül elérhető világiakat tekintve inkább a szolgálatuk szélesedéséről beszélhetünk. Lesslie Newbiggin hangsúlyozza, hogy „a lelkipásztori vezetés lényege a missziói gyülekezetben nem más, mint a tagok felkészítése arra, hogy egyetemes papi elhívásuknak eleget tegyenek a világban”.¹¹

Azt gondolom, hogy ez a szemléletváltás időszerű, szükséges és talán elméletben már túl is vagyunk rajta. A jövő nagy kérdése és kihívása, hogy a hívő közösségek mi módon tudják ezt az elvet érvényesíteni gyülekezeti életükben, tanításukban és gyakorlati missziójukban.

Van-e a misszióban abszolútum?

A misszióban az abszolútum nem az emberből fakad, hanem Isten szándékából. Istennek ugyanis van egy terve az elveszett ember megmentésére. Amint arról már szóltam, ebbe a megmentő tervébe vonja be az egyházat.

A bűn

Manapság nagyon sok ember úgy gondolkozik, hogy „Jó embernek tartom magam, nem csinállok nagyon rossz dolgokat, de ha mégis, akkor is csak keveset, ezért majd a mennybe megyek. Isten nem olyan rossz, hogy a pokolra vigyen.” Ezek a ma általánosan elterjedt gondolatok nem állják meg a helyüket.

A bűn elválaszt minket Istentől. A Róm 3,23-ban azt olvassuk, hogy nincs különbség az emberek között: „*mindenki vétkezett és hiájával van az Isten dicsőségének.*” Az emberi elképzelésekkel ellentétben nincsenek olyan jó cselekedetek, melyek ellensúlyozhatnák vétkeink következményét. „*Nincsen igaz ember egyetlenegy sem.*”¹² A bűn elválasztó mivolta egyben azt is jelenti a Róma 6,23 szerint, hogy a végső halál (pokol) az osztályrésze azoknak, akik a bűneikben maradnak. Azonban ebben az ígében már felcsillan a kimenekedés útja és lehetősége is az olvasó előtt: „*Mert a bűn zsoldja a halál, az Isten kegyelme ajándéka pedig az örök élet Krisztus Jézusban, a mi Urunkban.*”

Jézus az egyetlen út

„*Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.*”¹³ Jézus Krisztus azért jött, hogy meghaljon a bűneinkért, hogy nekünk ne kelljen viselnünk bűneink következményét. Három nappal a halála után feltámadt a sírból: legyőzte a halált.¹⁴ Áthidalta a távolságot Isten és ember között, hogy nekünk személyes kapcsolatunk lehessen vele – csupán hit által.

„*Az pedig az örök élet, hogy ismernek téged, az egyedül igaz Istent, és akit elküldtél, a Jézus Krisztust.*”¹⁵ Az emberek többsége hisz Istenben, sőt még a sátán is.¹⁶ Ahhoz azonban, hogy üdvösségünk legyen, Istenhez kell fordulnunk, személyes kapcsolatot kell vele kialakítanunk, el kell fordulnunk a bűneinktől, és követnünk kell őt. Rá kell bízunk magunkat minden dolgunkban és tettünkben.

„*Isten pedig ezt az igazságát most nyilvánvalóvá tette a Krisztusban való hit által minden hívőnek.*”¹⁷ A Bibliában azt olvassuk, hogy nincs egyetlen más út sem az üdvösséghez, csakis Jézus Krisztus által. Az üdvösség áldásai pedig nem csupán a távoli jövőben (halál utáni élet) élhetők át, hanem már a jelenben is a mindennapokban. A Szentlélek munkája nyomán átforgatódunk, s az üdvösség megélhető a földi életben: például megelégedettség, boldogság, életcélok felismerése, helyreálló kapcsolatok, félelmektől mentesség stb.

Krisztus azt mondta a Jn 14,6-ban, hogy „*Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, csakis én általam.*” Krisztus önmagát az útnak mondja, nem egy útnak a sok közül. Jézus az üdvösség egyetlen útja, mert egyedül ő volt képes kifizetni a bűn büntetését.¹⁸

A keresztyénségen kívül nincs más olyan vallás, amelyik a bűn mély jelentőségéről beszélne és annak jelentős következményeit tanítaná. Nincs másik vallás, amelyik a bűn tökéletes kiengesztelését kínálná. Ez egyedül Jézus Krisztus által lehetséges. „*Ha megvalljuk bűneinket, hű és igaz ő és megbocsátja bűneinket és megtisztít minket minden hamisságtól.*” A bűnbánó ember Krisztus elé hozhatja vétkeit, aki kész és képes megtisztítani azokból. Kijelenthető, hogy valós bűnbánat nélkül nem beszélhetünk megtérésről. Ha nincs bűnbánat, azt nem követheti bűnbocsánat.

Nem ismerünk olyan „vallásalapítót”, aki Istenből emberre lett¹⁹ – pedig ez az egyetlen módja egy végtelen adósság kifizetésének. Jézusnak Istennek kellett lennie, hogy kifizethesse az adósságunkat. Mindazonáltal Jézusnak embernek is kellett lennie, hogy meghalhasson. Az üdvösség egyedül a Jézus Krisztusban való hit által lehetséges! – „*és nincs üdvösség senki másban, mert nem is adatott az embereknek az ég alatt más név, amely által üdvözülhetnének.*”²⁰

Megoldás: a kegyelem

„*Kegyelemből van üdvösségetek a hit által, és ez nem tőletek van: Isten ajándéka ez, nem cselekedetekért, hogy senki se dicsekedjék.*”²¹ Isten a megkegyelmezést választotta eszközül annak a célnak az érdekében, hogy teremtményeit: az embereket örök üdvösségre, szabadságra segíthesse. A kegyelem zavarba ejtő. Hiszen ilyen módon senki sem dolgozhat meg üdvösségéért: nincs az a jó tett, az a szép szó vagy nagy összegű adomány, mely által megvehetnénk magunknak üdvösségünket. Az ember reménytelen helyzetén csakis a reménységet adó Isten kegyelme és szeretete segíthet, aki várja vissza tékozló fiait.

Isten meghirdette az Úr kegyelmének esztendejét,²² s ez az „isteni esztendő” még tart. Azonban ez figyelmeztetés is: a kegyelem csak azon bűnösök számára jelent valódi nyereséget, akik elfogadják azt, igent mondanak rá. A kegyelem esztendeje a történelem egy bizonyos pontján véget fog érni, amint arról a Szentírás beszél. Elmondhatjuk azonban, hogy a „kegyelem esztendejét” nem csupán mint történelmi időszakot érthetjük, hanem mint az emberi élet hosszát is. Hiszen az egyes ember számára a kegyelem addig érvényes, míg dönthet mellette. Épp ezért oly sürgető Krisztus hívása az elveszettek felé: Válasszatok addig, míg tart a ma!

„*Nincs tehát most már semmiféle kárhoztató ítélet azok ellen, akik a Krisztus Jézusban vannak, mivel az élet Lelkének törvénye megszabadított téged Krisztus Jézusban a bűn és a halál törvényétől.*”²³

A reménység üzenete a reményvesztett embernek

Isten küldi az egyházat a világba, hogy kifejezze Isten jogigényét az ember felé. Hogy hirdesse: van más választás, nem szükségszerű boldogtalanul, reménytelenül élni végig az életet. Isten Fia azért jött el a földre, hogy az ember újabb esélyt, második lehetőséget kapjon, mivel a maga erejéből tett kísérletei élete és jövője javítására sorra elbuktak.

Jézus ezt mondta magáról: „*az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa az elveszettet.*”²⁴ Máig emlékszem arra

az élményemre, amikor felfigyeltem erre az ígére. Annyira átütő volt számomra ez a kettős küldetés, mely véleményem szerint a mai egyház számára is fő vezérfonalat jelenthet: megkeresés és megtartás. Nincs más – és nem is lehet más – küldetése és (a fentebb leírtakon túl) más üzenete az egyháznak. Az egyetlen megoldás a misszió. Úgy kell tekintenie az egyháznak a misszióra, mint isteni megbízatásra, melyen keresztül bekapcsolódhat Isten életmentő tervébe. Az egyház eszköz lehet az Úr kezében az emberek elérésében és a megtartásban. A „megkeresés” számomra azt is jelenti, hogy „bemutatás”, „felkínálás”. Üzenet értékű: a misszió döntési helyzetbe hoz: felkínálja a lehetőséget egy más életre. Ezt úgy értem, hogy nem a megtérés legalizálja a missziót. Ahol Isten használja az ő népét más emberek elérésében, ott általában előbb-utóbb megtérések következnek. Ne essünk azonban abba a hibába, hogy misszióunkat a megtérések fényében értékeljük!

Van-e nagyobb hatású üzenet a mai reménytelenséggel küzdő magyar társadalom számára, mint az egyház üzenete, amit Krisztustól kapott? Van-e más eszme vagy ideológia, mely nagyobb perspektívát, boldogabb jövőképet adhatna az embernek? Jer 29,11-ben ezt olvassuk: „*Reményteljes jövőt adok nektek!*” Akkor, amikor a mai egyház azon töri a fejét, hogy milyen módon szólíthatná meg azt a társadalmat, amely felé küldetett, véleményem szerint fontos pontra kell felfigyelnie. Ugyanis az Isten kínálta reményteljes jövő csodálatosan találkozik az előzőekben tárgyalt társadalmi reménytelenségérzéssel és jövőképpel. Ugyanis ezen a ponton végre olyan valós társadalmi igényt találhat, melyet tökéletes módon ki tud elégíteni. Amikor egy társadalom végre valós reménységet keres, arra az egyház őszintén kínálhatja az általa már ismert reménységadó Istent.²⁵ Krisztussal reménységünk földi életünknel tovább mutat, hiszen „ha csak ebben az életben reménykedünk Krisztusban, minden embernél nyomorultabbak vagyunk”.²⁶ Ugyanerről a reményről; az üdvösség reménységéről beszél az 1Thessz 5,8 is: „*Mi, akik a nappal fiait vagyunk, legyünk józanok, vegyük magunkra a hit és a szeretet páncélját, és mint sisakot az üdvösség reménységét!*”

III. A misszió mint konfrontáció

Két világ harcának vagyunk tanúi, és akarva-akaratlanul résztvevői: a sátán és Isten akarata és meggyőzése csap össze naponta, és igyekszik uralomra jutni az életek felett. A misszió maga ez az összeütközés, ez a konfrontáció. A Biblia arról beszél, hogy a harc végső kimenetele már eldőlt, Krisztus halálával és feltámadásával győzelmet aratott a sátán hatalma felett.

Az Ef 6,12-ben olvashatjuk, hogy „*a mi harcunk nem test és vér ellen folyik, hanem erők és hatalmak ellen, a sötétség világának urai és a gonoszság lelkei ellen, amelyek a mennyei magasságban vannak*”. Ebből az igéből számomra két üzenet mindenképp megfogalmazódik: először is a konfrontáció (harc) elsősorban szellemi területen működik, s a földi konfrontációk ebből születnek. Másodszor a harcban az ellenfél a sátán, nem pedig az a nem hívő ember, aki a meghirdetés ellenére sem fogadja el az evangéliumot.

A misszióban – amint erről a következő fejezetben bővebben szólok még – Isten küldi az egyházat ebbe a küzdelembe. Célja, hogy a hívőkön keresztül megmutatkozzon Isten alternatív uralma, az ő hatalma és a hozzá való tartozás lehetősége. Ennek az összecsapásnak a vetületeit, némely megjelenését igyekszem számba venni a következőkben.

Korismeret vagy korigény

Dolgozatom első fejezetének megírásában az a cél vezetett, hogy meg kell értenünk azt a társadalmat, azokat az embereket, akik felé küld minket az Úr. A korismeret fontos, nélkülözhetetlen, és véleményem szerint nem lesz képes az egyház betölteni felülről való küldetését, ha nem érti meg a körülötte élő emberek gondolkodásmódját, mindennapjait és kérdéseit.

Kérdést sokkal inkább az jelent számomra, hogy mennyire kell az egyháznak „kiszolgálnia” a világ igényeit és elvárásait. Hiszen minden kornak megvannak a maga kérdései és jellegzetes témái, de emellett az egyház ugyanazzal az évezredes üzenettel rendelkezik, mivel nincs más üzenete, mint a keresztről való beszéd: Krisztus halálán és feltámadásán keresztül a bűnbocsánat és az örök élet lehetősége.

Newbigin egy érdekes kérdést vet fel munkájában: Amennyiben a körülöttünk lévő világ igényeiből indulunk ki (például anyagi biztonság, jólét stb.), akkor az evangélizációval sehova se jutunk. Hogyha az egyház üzenete, az ígérvetés ezeket a témákat tekinti valós szükségletnek, és ezekre a kérdésekre koncentrálnak, akkor mindez nem lesz több pusztán fecsegésnél!²⁷ Hiszen igen nagy különbségek lehetnek kérdés és kérdés között: egészen más mozgatórugója lehet annak, aki azt a kérdést veti fel, hogy „Hogy lehet jól élni, karriert építeni és érvényesülni az életben?”, és például Kornéliusznak: „*Itt vagyunk Isten színe előtt, hogy meghallgassuk mindazt, amit Isten rád bízott.*”²⁸

Newbigin többször idézett könyvében így fogalmaz: „A világnak ezernyi egyéb kérdése is van, amelyeket sóvárogva vár, hogy feltehesen. Az egyháznak nem okvetlenül kell azok közül bármelyikre is választ adnia. A világ kérdéseinek megválaszolása nem az egyház feladata.”²⁹

Nem feladata az egyháznak, hogy mindenhez értsen és minden kérdésre válasszal szolgáljon. Küldetése azonban, hogy az *Istent keresők kérdéseire* tudjon valós választ adni. Véleményem szerint az egyháznak elsősorban azokat az embereket kell megtalálnia és párbeszédet folytatni velük, akik az élet valós kérdéseire keresik a választ, és ezt a választ Istentől szeretnék megtudni.

Misszió és visszautasítás

Az egyháznak a misszióban fel kell vállalnia akár a visszautasítást is. De ha ezt kimondjuk, fel kell tenni a kérdést: Kudarcnak tekinthető-e a visszautasítás? Kudarc, hiszen (egyelőre) visszautasították az üdvösséget. Azonban ha a misszió célját az evangélium hirdetésében látjuk, nem beszélhetünk kudarcról, hiszen a *döntés lehetőségét* az egyház a misszióban felkínálta.

Isten úgy döntött, hogy az üdvösséget a kegyelmen keresztül Jézusra nézve teszi elérhetővé a bűnös ember számára. A kegyelem valóságos. Azonban csak azok az emberek részesülhetnek a kegyelem áldásaiból, akik elfogadják azt. Isten különös módon választhatóvá tette az üdvösséget: aki hittel elfogadja az ő szavát, megtartatik.

Az evangélium felkínálására adott válaszok véleményem szerint nem tartoznak a hirdető (egyház) felelősségébe. Úgy látom, nem az a kudarc, ha a meghirdetés visszautasítást szül, hanem az az igazi kudarc, ha ennek a visszautasításnak a hatására az egyház *a)* visszavonul és megtartja magának üzenetét; *b)* olyan evangélium hirdetésébe kezd, melytől az ígent mondók nagyobb számát várja (ennek veszélyéről már az előző fejezetben szóltam).

Nehéz küzdelem: az egyháznak hozzá kell szoknia, hogy ellenséges terepen szolgál, és a misszióra adott válaszok ennek megfelelően igen különbözők lehetnek. Minden megtérés óriási eredménynek számít. A visszautasításnak azonban nem szabad az egyház visszavonulását eredményeznie. Ahhoz, hogy ez ne történhessen meg, nagyon szilárd küldetéstudattal kell rendelkezünk, e nélkül ugyanis fellángolásaink az evangélium hirdetésére hamar letargiába fulladhatnak.

A keresztyénség mint kultúra

A hívő közösségek gyakorlatában beszélhetünk olyan sajátos szubkultúráról, mely részben biblikus, részben felvett, hagyományból fakadó elemekből áll. Kialakulnak szokások: milyen módon viselkedünk, beszélgetünk, öltözködünk stb.

Ez a kérdés és a téma misszióhoz való viszonya egy személyes élményemen keresztül vált számomra igazán fontossá, időszerűvé. Ezt az élményemet szeretném a következőben röviden leírni: körülbelül egy évvel ezelőtt egy evangélizációs alkalmon vettem részt egy gyülekezetben. Ez a közösség nagyon készült az evangélizációs vasárnapra: szórólapokat készített, hívogatott és várta a nem hívő, de érdeklődő embereket az istentiszteletre. Az alkalom elején leült mellém egy farmernadrágos, baseballsapkás fiú, és érdeklődve tett fel kérdéseket. Egy idő után ki kellett mennie, de még előtte szólt, hogy mindjárt visszajön. De sajnos nem jött vissza.

Néhány nap múlva találkoztam valahol ezzel a fiúval, és megkérdeztem tőle: mi történt, miért nem jöttél vissza az ige-hirdetést meghallgatni? És ekkor hallottam a megdöbbenő választ: Az ajtónálló a gyülekezetben azt mondta: vagy leveszed a baseballsapkát a fejedről, vagy kimész az imaházból. Inkább úgy döntöttem, kimegyek, mivel a hajam nagyon elhanyagolt volt – felelte. Az ajtónálló testvér kérését nagyon a szívére vette, nem akart többé bemenni abba az imaházba. Ezért elhívtam őt egy másik gyülekezetbe. Talán daczból, de ismét baseballsapkával a fején ment be az alkalomra és ült végig az istentiszteletet. A végén a gyülekezetből többen megszólították: kifejezték örömeiket, amiért itt van, hívták a legközelebbi vasárnapra, és érdeklődtek hogyléte felől. Az ajtónálló rámosolygott és azt mondta: – Várunk legközelebb is. Ezt követően a fiú többször is részt vett ennek a gyülekezetnek az istentiszteletein, és néhány hét múlva elment fodrászhoz, rendbe hozatta a frizuráját, és azóta sapka nélkül látogatja a közösséget.

Micsoda különbség van a két hozzáállás, alapvetés között: az egyik megközelítés szerint az Úr házába csakis kellően „bemosakodva”, a hely méltóságához igazodva léphet be az érdeklődő. A második közösségben pedig a szeretetteljes elfogadás eredményeként alakult ki a látogatóban az a gondolat, hogy „megtisztulem az Istent a megjelenéssel is”.

Az életváltozás a megtérés és/vagy a közösségbe való beilleszkedés folyamán szükségszerűen megkezdődik. Beszélhetünk lelki (szellemi) változásokról és olyan fizikai (testi) változásokról is, mint amit fent leírtam. Azonban megfigyelésem szerint a fizikai változások nem önmagukból indulnak ki, azok a lelki változásból fakadnak. Például a megtérés után a gondolat megváltozásával ismeri fel a hívő ember, hogy a dohányzás Isten akarásával ellentétes. Ez és az ehhez hasonló felismerések többnyire megtörténnek és szükségszerűek is. Ezt nevezzük megszentelődésnek, amikor a megtérő ember az Istennel való közösségen, a Szentlélek

munkáján keresztül, valamint az ige tanítása által folyamatosan levetkőzi az óembert.

A kórházba nem azok kerülhetnek be, akik már meggyógyultak, hanem azok, akik baleset után vannak, vagy fertőző megbetegedésekkel rendelkeznek. Azonban a gyógyulás utáni vágytól indítva kerülnek ide emberek. Krisztus is megfogalmazta ezt saját küldetésével kapcsolatosan a következőképpen: „*Nem az egészségeseknek van szükségük orvosra, hanem a betegeknek; nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem hogy a bűnösöket.*”³⁰

Nagy kísértés lehet a mai keresztyének számára, hogy egyfajta elitizmusban gondolkodjanak, s – a fenti igével szemben – az egészségeseket, igazakat fogadják és hívják a gyülekezetbe. Jézus azonban a „bűnösből igazzá válás” módját önmagára mutatva jelenti ki.

(Folytatjuk)

Hivatkozások

- 1 David J. Bosch: Paradigmaváltások a misszió teológiájában, Harmat-PMTI, Budapest, 2005, 165. o.
- 2 Bosch, 337. o.
- 3 Jim Petersen: Az evangélizálás mint életstílus, KIA, 2000, 80. o.
- 4 Jn 16,8.
- 5 Magyarországon a legismertebb az Öt Kenyér Közösség volt, mely 2006-ban átalakult, tőlünk nyugatra például a Ray of Hope Gyülekezet.
- 6 Hegyi András: A misszió isteni megbízás, emberi feladat, de egyben kísértés is. *Szolgatárs*, 2007/1, 23. o.
- 7 Lesslie Newbigin: Evangélium a pluralista társadalomban, Harmat Kiadó, Budapest, 2006, 163. o.
- 8 2Tim 4,1–4.
- 9 Barthel-Rúzs Zsolt: Egyházunk egy-két hete, *Evangélikus Élet*, 2005. május, 11. o.
- 10 Dr. Boros Géza: Bibliaóra, *Szolgatárs*, 2002/1, 13. o.
- 11 Newbigin, 229–230. o.
- 12 Róm 3,10.
- 13 Jn 3,16.
- 14 Róm 4,25.
- 15 Jn 17,3.
- 16 Jak 2,19.
- 17 Róm 3,22.
- 18 Vö. Róm 6,23.
- 19 Vö. Jn 1,1 és 1,14.
- 20 ApCsel 4,12.
- 21 Ef 2,8–9.
- 22 Vö. Ézs 61,2.
- 23 Róm 8,1–2.
- 24 Lk 19,10.
- 25 Vö. Zsolt 62,6.
- 26 1Kor 15,19.
- 27 Newbigin, 160. o.
- 28 Hegyi, 23. o.
- 29 Newbigin, 160. o.
- 30 Mk 2,17.

S A J T Ó F I G Y E L Ő

Lukács Ágnes

A vallásosság szerepe a cigányság integrálásában

A tuzséri Kegyelem Cigány Baptista Gyülekezet

„Most kezdem igazán megérteni, hogy nem személyválogató az Isten, hanem minden nép között kedves előtte, aki féli őt, és igazságot cselekszik.” (ApCsel 10,34–35)

Tuzsér

Tuzsér 350 km-re, öt és fél órára és egy teljes világra fekszik a fővárostól. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye keleti határán vagyunk, a következő megálló már Záhony, aztán Kárpátalja. Bal oldalt a Tisza, jobb oldalt a 4-es út fut.

A községet 3500-an lakják, 50% a cigány népesség aránya. Tuzsér sorsa a rendszerváltással pecsételődött meg. A keletről érkező import jelentőségét veszítette, így az orosz tehervonatok átrakása és az ezzel járó munkalehetőség megszűnt. A romák az országos átlaghoz képest is tömegesen váltak munkanélkülivé.

A faluban működik óvoda, általános iskola, háziorvosi és fogorvosi rendelés. Az infrastruktúra átlagosan fejlett. A falu közepét díszíti a Lónyai-kastély, melynek renoválását nemrég kezdték meg.

Többségében reformátusok lakják, de vannak katolikusok, görög katolikusok, baptisták és Jehovisták is.

A cigánytelep

A településen három cigánytelep található, ebből a legnagyobb az 1500 fős romungro cigányoké. Azt mondják, az egész telep tulajdonképpen három családból eredeztethető. Munkalehetőség nemigen akad, néhányan alkalmi munkákat vállalnak – leginkább az építőiparban – az ország különböző területein. Marad a családi pótlék, a munkanélküli segély, illetve a feketegazdaság. A gyermekek az általános iskolát mind elvégzik, egyre többen tanulnak tovább. A legtöbb ház már téglából épült, de sokban még mindig nem megoldott a csatornázás, kevés helyen van fürdőszoba.

A Kegyelem Cigány Baptista Gyülekezet

A gyülekezet története a 90-es évek elején indult, *Lakatos Viktor* gyülekezetvezető, az egyik alapító tag idézte fel a történeteket.

Lakatos Viktor Kékcse született, egy nyolcgyermekes cigány család hatodik gyermekeként. Édesanyja négyéves korában meghalt, édesapjára hárult a nyolc gyermek felnevelése, aki végül az alkoholba menekült. Büszkén tette hozzá, hogy mára mind a nyolcan megtértek, a legidősebb fiú, aki emberölésért ült börtönben, mára diakónus, gyülekezetvezető. Viktor zenész, gyermek- és ifjúságvédő felügyelő, négy évig roma közösségfejlesztő asszisztensként dolgozott, jelenleg munkanélküli. 17 évesen szöktette meg feleségét, 1988-ban kötöttek házasságot, így került Tuzséra. Négy lány büszke édesapja, ám útban az ötödik gyermek.

‘89-ben kezdett járni a Kékcsei Baptista Gyülekezetbe. Az egyik „magyar” munkatársa hatására ment el először az istentiszteletre, aki „hívó énekeket” dudorászott a napszámban. A kezdeti ellenszenvből és csúfolódásból lassanként érdeklődés lett. A gyülekezetben szeretettel fogadták. Az első alkalmon eldöntötte, hogy szeretne megváltozni, szeretne a teremő Isten közelségében élni. Családja eleinte támadóan fogadta elhatározását, de később ők is csatlakoztak hozzá. Legelőször nővére és a sógora, velük indult el Tuzséron a romamisszió.

A gyülekezet története

Kezdetben a magyar gyülekezet segítette őket, gyermek-foglalkozásokat és különböző programokat szerveztek. 1995-re már 30-an lettek, csaknem meghaladva a magyar gyülekezet számát. Kénytelen-kelletlen külön gyülekezet alapítását kezdték fontolgatni. A Magyarországi Baptista Egyház részéről először *Révész Albert* és *Révész Dezső* (helyi előljárók – szerk.) kezdett foglalkozni az itteni romamisszióval. *Frei Antal* lett az első lelkipásztor, később *Papp Dániel*. 2003. szeptember 20-án volt az első bemerítés, ekkor 20 embert merítettek be, *Oláh József* és *Csuhai József* végezte a szolgálatot. 2004 májusában még 53 taggal bővült a gyülekezet, mára 121 bemerített tag van, és körülbelül 80 fő, akik nincsenek ugyan bemerítve, de látogatják az istentiszteleteket.

A gyülekezet rendje

A gyülekezetet *Lakatos Viktor*, *Szikora Béla* és *Szőke Ignác* vezetik. Az ő feladatuk a szervezés, a tagok látogatása, pénzügyi vonatkozású dolgok intézése. Természetesen semmilyen anyagi juttatást nem kapnak ezért. „Gyermekek, családom a gyülekezet: akarva-akaratlanul – fogalmazott *Viktor*. Ismerem őket gyermekkoruktól kezdve. A megtérésüket, a problémáikat, anyagi helyzetüket. Velük együtt élek, és ha adni nem is, de imádkozni tudok értük.”

Eleinte az egyik cigány „testvér” házában tartották az istentiszteleteket, de azt hamar kinőtték. Imaházat két éve vettek angliai „testvérek” és a Magyarországi Baptista Egyház támogatásával, de azóta már bővítésre lenne szükség.

Szerda esténként, szombat délután és vasárnap délután vannak gyülekezeti alkalmak. Énekléssel kezdenek, amit követ maga az igehirdetés, majd szintén énekléssel zárnak.

Az énekeket gitárral, hegedűvel, olykor tapssal kísérik. Ritmusosak, elevenek, fellelhetők benne a hagyományos cigány zenei motívumok. A szöveget mindenki ismeri, énekeskönyvük nincsen. Kivétel nélkül jó énekhanggal rendelkeznek.

Az alábbi ének szövege különösen tanulságos, érdemes benne észrevenni az identitás hármastagozódását. Minden egyes cigány gyülekezetben ez a nyitó vagy a záróének.

Cigány vagyok, nem bánom, Jézust a szívembe bezárom. Cigány vagyok, nem szégyellem, mert szeret az én Istenem. Hála, hála, halleluja, halleluja. (4x)

Magyar vagyok, nem bánom, Jézust a szívembe bezárom. Magyar vagyok, nem szégyellem, mert szeret az én Istenem. Hála, hála, halleluja, halleluja. (4x)

Hívő vagyok, nem bánom, Jézust a szívembe bezárom. Hívő vagyok, nem szégyellem, mert szeret az én Istenem. Hála, hála, halleluja, halleluja. (4x)

A legnehezebb az anyagi vonatkozású problémákat megoldani. Az adakozás rendje megegyezés szerint havi 500 forint, amit télen 1000 forintra emeltek a kiadások megnövekedése (fűtés) miatt.

Sok közösségi programot szerveznek: nyáron ifjúsági hetet, gyermeknapot, hálaadó istentiszteletet, női hetet (finanszírozták a szomszédos gyülekezetek utaztatását, étkeztetését), terveznek egy családi hétvégét, és karácsonyra szeretnének „cipősdoboznyi” ajándékokat készíteni és a gyermekek között szétosztani.

Pár éve hagyomány, hogy decemberben gyűjtést szerveznek – élelmiszerből, ruhából, játékokból –, és szenteste odaadják a rászoruló családoknak. Őt testvérnő külön feladata a csomagok elosztása, a rászoruló családok kiválasztása, mindez teljes titoktartásban. Maga a gyülekezetvezető sem tudja, hova kerülnek az adományok. Tavaly 25 ezer forint és 10–15 karton élelmiszer gyűlt össze. „A legmeghatóbb az volt, amikor egy olyan család adott át egy zsákkal teli ruhát, akiről tudom, hogy nekik sincsen. Ott álltak örömmel, és én sírva vettem át a csomagot. Ők legalább olyan szegények voltak, mint azok, akiknek küldték.”

Akinek van, szívesen ad kölcsön annak, akinek nincs. Ahogy tudják, segítik egymást.

A szentestét rendszerint együtt töltik éjfélig, tavaly a telep nem hívő tagjai is részt vettek az alkalmon.

A taggá válás

A gyülekezet hivatalos tagjává a baptista hagyomány szerint bemelegítéssel lehet válni. Ezt egy hosszú felkészítés előzi meg, az ún. „törekvők” órája, ami leginkább bibliatanulmányozásból áll. Ez akár több évig is eltarthat. Ha a „törekvő” alkalmasnak, hitben érettnek érzi magát arra, hogy elkötelezze magát Jézus Krisztus mellett, akkor a gyülekezet meghallgatja bizonyágtételét. A vallástétel után bárki kérdezhet tőle, majd a lelkész külön elbeszélget vele, hogy bemelegíthető-e, komolyan gondolja-e a szándékát.

A gyülekezetben szigorú rend érvényesül, komolyan veszik a keresztyén hitelveket. Ha valakiről kiderül, hogy lop, csal, alkoholizál, szerencsejátékozik, paráználkodik, egy szóval valamilyen bűnt követ el, a gyülekezetvezető nyilvánosan kihirdeti a gyülekezetben, majd bizonyos időre – általában fél év

– kitiltják a gyülekezetből. Látogatni lehet, de az Isten házába nem teheti be a lábát. A letelt idő után meghallgatják, és ha úgy ítélik meg, visszafogadják. „Szörnyű érzés kirekesztettnek lenni, de ezt muszáj, mert ha engedünk, könnyen visszamennek a világba.”

Magatartásbeli különbségek

Viktor szerint az egyik legnehezebb életmódbeli változás a beszéd. „Aki káromkodások és szitkozódások között nő fel, nehezen tudja megszabolázni a nyelvét” – mondja.

A mulatás egy másik problémás terület, a cigány ünneplés. Kultúrájuk része a reggelig tartó dáridózás, az italozás. Nehéz ezzel felhagyni, illetve mértéket tartani.

A házasság intézményét sokkal többre értékeli a hívő cigányok. A roma hagyományok szerint a házaspárok egymás után mennek az utcán. A férfi elől, aztán a gyerekek, ha vannak, majd hátul a feleség. A hívő házaspárok egymás mellett, egymás kezét fogva közlekednek. Ez nagyon nagy dolog a romáknál, a telep nem hívő asszonyai irigykednek is ezért. Az együttélés mint párkapcsolati forma nem elfogadható számukra. A tizenévesek korai elköteleződését sem támogatják.

„De ami a legnehezebb, az a tisztességes élet. Megtanulni, hogy csak abból szabad gazdálkodni, ami van, amit kapok, nem csálhatok, nem lophatok hozzá. A nem hívők sokszor lenéznek minket emiatt. Ők sokkal jobban élnek, úgy mond játszanak a pénzzel, megélnék a tengerilopásból, mi meg kenyérproblémákkal küzdünk. Ezt is nagyon nehéz elviselni. És akkor sem lopok, ha elszorul a szívem, hogy hónap végén nincs mit enni adnom a gyermekeimnek. Nagyon sokan meghátrálnak az anyagi dolgok miatt. Apám arra tanított, ha nem lopok, akkor meghalok. Én arra nevelem a gyermekeimet, hogyha lopnak, meghalnak.”

Misszió a cigányok között, a cigányság hozzáállása a valláshoz

A telep lakói szívesen fogadják az evangéliumot, nincs olyan ember Tuzséron, akihez még nem jutott el a Biblia üzenete. Felnéznek a hívőkre, „jó” embernek tartják őket, nemcsak a cigányok, de a falu magyar lakói is. Leginkább a tisztességes életmód miatt. Legtöbbször a zenét hallva térnek be

53 tuzséri roma testvér bemelegítése a Tiszába 2004. május 29-én

a gyülekezetbe, az énekek szövegei érintik meg őket. Külön evangelizációs alkalmakat nem is nagyon szoktak tartani – maguktól jönnek a falubeliek. Viktor szerint a cigányok sokkal nyitottabbak a vallásos dolgok terén, mint a magyarok.

„A cigány nép valahol istenfélő. Amikor mentek apámék lopni, azzal a szóval mentek ki az ajtón, hogy »Istenem, segíts!«

A nagymamám mesélte, hogy zajlott le a cigányok szerint Jézus megfeszítése. Jézust meg akarták feszíteni, és nem voltak a szegek sehol. Ott volt a cigány, és mondta neki a római katona, hogy menj el a kovácshoz, hozd el a négy szeget. Elment a cigány a kovácshoz, viszi a négy szeget. És aztán gondolkodik, hogy nagyon fog fájni annak az embernek, hogy négy szeget ütnek a kezébe-lábába, és fogta a cigány, lenyelte az egyik szeget, hogy ne szenvedjen az ember annyi sokat. És kéri a katona, hogy hol a negyedik szeg. És az elkezdte átkozni a gyermekeit, hogy a gyermekeim haljanak meg, sose lássam többet a feleségemet, ha én láttam. Hát én csak hármát hoztam el. És Jézus ránézett a cigányra, és azt mondta, hogy na mostantól ne foganjon meg a cigányátok, és mostantól kezdve élj úgy, ahogy tudsz. Hát ez annyit jelent, cigánynyelvre lefordítva, hogy a cigányember azóta lophat, bármit csinálhat, meg bárhogy átkozódik, nem fogan meg. Ez ősidőktől fogva szájhagyomány útján terjed a cigányoknál. Én gyermekként el is hittem.”

Egy másik történet

„Ment Jézus szegény emberként, és egy házba bement, és mondta az asszonynak, hogy süssél nekem lepényt. És az azt mondta, hogy jó, sütök neked, mikor visszafele jössz. És akkor Jézus elment, de az asszony sajnálta a lepényt. És bebújt az ágy alá, és a fatekenőt a hátára borította, hogy ne lássa. Visszajött Jézus a lepényért, és azt mondta, na mostantól kezdve a hátadon cipeled a tekenődet. És ebből lett a tekenősbéka.

A cigányok lelkileg fel vannak készülve, de kell nekik az útmutatás. Mindig is érdeklődtek a vallásos dolgok iránt, de nem ismerték meg az igazi Jézus Krisztust. Egyetlenegy cigánnyal sem találkoztam, aki azt mondta volna, hogy nincs Isten. De ha három magyarból egy hisz Istenben, három cigányból mind a három. Ami nehéz, hogy úgy kell elfogadtatni, hogy az életed teljesen megváltozik, teljes fordulat kell. Nem értem a magyarokat, nekik sokkal könnyebb lenne hívőnek lenniük, nem kellene olyan gyökeresen megváltoztatni az életüket.”

A tuzséri cigányok nagy része református, bár nem gyakorlók. Egyre többen viszik a gyermekeket a baptista közösségbe bemutatásra, nem a templomba keresztlőre. „Amíg a sárban fetrengtünk, addig nem volt szüksége ránk a református egyháznak” – nyilatkozták.

Sokan hívják őket virrasztásokra is – ez a cigányoknál estétől reggelig tart –, vagy hogy egyszerűen csak imádkozzanak értük.

A környéken már hét-nyolc gyülekezetet plántáltak, többek között Berencsen, Kékcén, Rozsályon.

Integráció

Viktor nagyon fontosnak tartja a társadalomba való beilleszkedést, a fejlődést.

„Nem elég, hogy kirekesztett minket a világ, de úgy is élünk. Olyan 'rendes' őseink voltak, akik nem foglalkoztak

azzal, hogy ugyan már, hagyjunk rájuk egy országot. A gyermekeinket úgy kell nevelnünk, hogy normálisan tanuljanak, hogy próbáljanak, akarjanak valamint kezdeni az életükkel. Ne menjenek férjhez 13 évesen a lányaink, és ne nősüljenek 16 évesen a fiaink. Egyesek cigány kultúrának mondják, én elmaradottságnak. Nem tudunk, soha nem tudtunk együtt fejlődni a korrallal. A mi generációnk az, aki már úgy akarja a gyermekeit nevelni, hogy meglegyen az alapvető higiénia, a műveltség. Sokan szeretnék, hogy a mi gyerekeinknek már ne úgy kelljen felnőniük, ahogy nekünk. Ne olyan életük legyen, mint nekünk, az életszínvonaluk közelítse meg a magyarországi szintet. Egy faluban ezt nagyon nehéz magvalósítani. Nagyon mélyről kell indulnunk. Az, ami most elkezdődött, már a nagyapáink idejében el kellett volna hogy kezdődjön. Hiszem azt, hogy az Úr felemeli a cigány népet.”

A lelkipásztor, Vas Ferenc

Vas Ferenc nyugdíjas baptista lelkipásztor 2001-ben kezdett a romamisszióban szolgálni, először a szintén Szabolcs megyei Gergelyugornyán. Tuzséra eleinte csak alkalmanként járt, 2006-ban iktatták be hivatalosan a tuzséri Kegyelem Cigány Baptista Gyülekezet lelkipásztorává. Kéthetente jár Tuzséra, péntek reggel indul a Veszprém megyei Csetényből – nyugdíjazása óta ott lakik –, és hétfő reggel indul vissza. Feri bácsi feladata az igehirdetésen kívül a családlátogatás, lelkigondozás, sőt néhány idősebb „testvér” olvasni tanít a Szentírásból. „A két és fél nap alatt kész vagyok bárkivel beszélgetni, ha megállítanak az utcán, akkor is. Elhatároztam, hogy a telepen csak gyalog járok, hogy aki beszélni akar velem, annak alkalma legyen rá. Az emberek néha komolyan, néha viccelődve kérdezik, hogyan lehet gyülekezeti taggá lenni, vagy hogyan lehet megtérni. Megkérdezték, hogy ha megtérnek, tényleg kapnak-e pénzt. Hogyne, de még mennyit! Számolj, idáig mennyit cigarettáztál, mennyit ittál, mennyit gépeztél, ha megtérsz, ez mind a zsebedben marad.” Az istentiszteleteken igyekszik sokat olvasni a Bibliából, hiszen az idősebbek között nagyon sokan analfabéták. A prédikáció nem bonyolult dogmatika, hanem egyszerű, de annál lényegesebb erkölcsi tanítás. Feri bácsi szerint a megtérésen kívül az egyik legfontosabb dolog a tanulásra való ösztönzés – „csak így van esélyük kiemelkedni”. Örömmel végzi ezt a szolgálatot, otthonosan mozog a cigányok között, nyitott feléjük.

Baptista romamisszió a 90-es évek elején kezdődött, több helyütt létezik az országban, többek között Szabolcs-Szatmár-Bereg megyén kívül Csobánkán és Pocsajon. A baptista egyház részéről Csuha József koordinálja a romák körében végzett missziót.

Saját tapasztalatok

Vegyes érzelmekkel telve indultunk el szombat reggel Tuzséra szintén szociológushallgató barátnőmmel. Feri bácsi és három lány várt minket az állomáson. A szállásunkra kísérték, egy nyolcgyermekes családhoz, Jónás Jánosékhoz. A legidősebb lánynak, a 20 év körüli Anettnek már férje és gyermeke van, de nem terveznek többet. Judit, a korban következő lány a nyáron ballagott az általános iskolából, egy telepen élő fiúval szökött meg, azóta együtt élnek. Józsi és Anna, aztán Jancsika, Ronaldo (aki utálja a focit) általános

iskolába járnak, és mindegyikük konkrét továbbtanulási tervvel rendelkezik. A legfiatalabbak ikrek, *Nándika* és *Babi* most két és fél évesek. A család a telepen élőkhez képest jól él, van fürdőszobájuk, és a fűtés is megoldott. A lakás művirágokkal díszített, színes – a cigány hagyományoknak megfelelően.

Anna, az édesanya otthagyta a gyülekezetet. Nyáron azonban kórházba került, száraz tüdőgyulladást kapott, és embóliát találtak. A gyülekezet és a család mindennap imádkozott érte, bár az orvosok nem láttak reményt a felépülésére. Több mint egy hónapos kórházi kezelés után gyógyultan tért haza. „Az Úr gyógyított meg, neki köszönhetem az új életem” – mondta bizonyosságul Anna. Azóta egy gyülekezeti alkalmat sem hagy ki.

Azt hiszem, elmondhatjuk, hogy soha olyan vendégszeretben nem volt részünk, mint Tuzséron. Pörkölttel és Pepsivel – a Pepsi el nem apad Tuzséron – vártak minket, és bőségesebbnél bőségesebb ételekkel kínáltak mindenhol. Feri bácsi elmondta, hogy a cigányoknál mindenképpen el kell fogadni, ha kínálnak, sértésnek veszik, ha visszautasítjuk. Reggelire töltött káposztát, levest és ún. cigánypogácsát kaptunk, ami só, liszt, szódabikarbóna és víz keveréke, olajban vagy zsírban sütik ki, esetleg a sparhelten – állítólag úgy a legfinomabb.

A telepen biztonsággal mozogtunk, sokan szólítottak le minket, honnan jöttünk, miért. A gyermekektől sok ajándékot kaptunk, rajzokat, hajcsatokat, apró emlékeket.

Részt vettünk a szombat esti istentiszteleten, a vasárnap délelőtti bemerítésen és a délutáni istentiszteleten. Négy ember merítkezett be a Tiszába, ott tartottak egy rövid, énekléssel egybekötött prédikációt. A faluból is sokan eljöttek. Ottlétünk alatt mindenki készséges volt velünk, örömmel válaszoltak minden kérdésünkre, sokan osztották meg bizonyágtételüket.

Magával ragadó volt a közösség, a hely hangulata, a discsőítés. Ritkán tapasztal az ember ekkora őszinteséget. Talán ez volt a legmeghatóbb. Ez az, amit az egyházi programokból hiányolni szoktunk.

Szociológus szemmel

A kérdés tehát: milyen hatással van a megtérés momentumára a cigányok társadalmi beilleszkedésére? Tuzséri tapasztalataimat *Péterfi Rita* és *Szűcs Hajnalka* tanulmányával vetetem össze, ami az uszkai cigányokkal, az ott folyó szabadkeresztyén misszióval foglalkozik. Ha az általuk feltett kérdéseket vizsgálom a tuzséri romákkal kapcsolatban, sok hasonlóságot találok a válaszokat illetően.

A kutatásuk egyik része azzal foglalkozott, miért éppen abban a faluban, és hogyan alakulhatott ki, gyökerezhetett meg a szabadkeresztyén vallás.

Négy tényezőt soroltak fel, az egyik az identitáskeresés volt. Uszkán és Tuzséron is romungro, magyar cigányok laknak, akik a legkevésbé rendelkeznek cigány hagyományokkal, egyáltalán a nyelvvel. Mind a szabadkeresztyén, mind a baptista vallás zsinórmértékként, keretként szolgálhat identitásukban.

Egy másik tényező a családi kötelékek erőssége volt. Uszkán és Tuzséron is két-három családból származtatják a populációt. A rokon szálak szorossága miatt akarva-akaratlanul kapcsolatba került a tágabb értelemben vett család a hitel – ennek a vallás meggyökerezésében van szerepe.

A tanulmány harmadik momentumára, a tragédiák sorozata és az azt követő megtérések láncolata a szerzők szerint is speciális uszkai vonás, a tuzsériak nem említettek ilyesmit.

A negyedik ok a létbizonytalanság. Ez mindkét helység lakóira, sőt, sajnos a cigány társadalom többségére érvényes jellemző. A vallás, a hit reménységet ad, bizodalmat a gondviselésben. Egyértelműen segít leküzdeni a hétköznapi akadályait.

A kutatás egy másik kérdésfelvetése arról szólt, hogy milyen életmódbeli változások történtek a megtérések hatására. A szabadkeresztyén és a baptista normák is ragaszkodnak a bibliai igazságokhoz, szigorú erkölcsi rendet vallanak. Az interjúalanyok többször utaltak arra, hogy megtérésük teljes pálfordulás volt, addigi életvitelüket teljesen át kellett alakítaniuk. Felhagytak a törvénytelen ügyletekkel, az alkohollal, a paráznsággal, a mulatozással és a káromkodással, és döntésüket komolyan is gondolják. A közösség szigorúan szankcionálja a kihágásokat – egymást segítve, együtt maradnak meg a „keskeny úton”. Életformájukban mindenképpen közeledtek a többségi társadalomhoz.

Az utolsó vizsgálódási pont a magyarok, cigányok egymáshoz való viszonyulása volt, ebből is inkább a magyarok részéről. Az Uszkán élő magyarok mindenképpen pozitívan és tisztelettel beszéltek a cigány hívőkről. Tuzséron nem volt alkalmam magyarokat megkérdezni, de a gyülekezet vezetővel beszélgettünk erről. Viktor elmondása szerint felnéznek a megtért cigányokra, sokkal jobban megbíznak bennük. Azelőtt sem volt soha probléma a magyar–cigány viszonyulásban, de a gyülekezet megalakulása óta még jobb a kapcsolat.

És hogy milyen hatással van a megtérés momentumára a cigányok társadalmi beilleszkedésére? Mindkét közösség változott, és akar változni. Jelentős döntéseket hoztak életükkel, életvitelükkel kapcsolatban. Akarva-akaratlanul közeledtek a többségi társadalomhoz, és nem gondolom, hogy cigány identitásuk megsemmisülésével.

Tisztán a vallás integráló szerepét, annak mértékét nagyon nehéz vizsgálni. Magát az integráció folyamatát sok tényező befolyásolja, ezek együttesen hatnak. Azt viszont tényként fogadhatjuk el, hogy a vallásnak van szerepe a beilleszkedésben. A vallás életünk minden területére kihat: meghatározza az identitásunkat, a normákat, amik szerint élünk, az értékrendünket. Nem szabad megfélemlenünk integráló képességéről. Eredménye talán nem olyan széles körű és látványos, mint ahogy az oktatás területén megszoktuk, de nem hagyható figyelmen kívül.

Felhasznált irodalom

Péterfi Rita – Szűcs Hajnalka: A beilleszkedés egyik lehetséges útja, az uszkai cigányság találkozása a keresztyéniséggel (In: A feladatra készülni kell – A cigányság kulturális beilleszkedése és a közkönyvtár. Szerk. Nagy Attila, Péterfi Rita, Gondolat Kiadó, Bp., 2004)